

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XIII

Broj 127-128

Studen-Prosinac 2015.

ISSN 1800-5179

Veseli Božićni blagdani

Uspješna 2016. godina

Sadržaj:

3	Parlamentarni izbori u Hrvatskoj
5	Veliki dan za Crnu Goru
11	Adventski vijenac
14	Sveti Nikola biskup
17	Božići moga djetinjstva
19	21. forum hrvatskih manjina
22	Vlastine botunade
24	Član Društva od rođenja
29	Fotografi manteri: Anton – Gula Marković
33	Aktualnosti
47	Kronika Društva
52	Četvrt stoljeća Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb
56	Vijek vaterpola u Kotoru
60	Novosti iz HNV-a
63	Po bokeški
64	Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Empress of Canada
69	Pothvat kapetana Antona Gjurovića
74	Ljubav i smrt
77	Kotorski notari
79	Hrvatski vladari
81	Tivčanka – doajenka zadarskog novinarstva
84	Sjećanje: Don Gracija Brajković
89	In memoriam: Heliodor Prelesnik
90	In memoriam – Miroslav Braić

Poštovani čitatelji!

Uobičajeno je da se na završetku svake godine osvrnemo unazad, podsjetimo se svega dobrog i lošeg, „svedemo račune“ i izradimo osnovu i plan za ono što nas očekuje u sljedećoj godini. U ovoj godini otisnuli smo deset brojeva Glasnika. Kao urednica ovog časopisa, koji je postao prepoznatljiv po načinu informiranja i po tehničkom izgledu, mogu biti vrlo zadovoljna onim što je učinjeno.

Ovo je prilika da se podsjetimo u kakvim smo uvjetima radili na pripremi časopisa. Često smo isticali da redakcija nema prostoriju za rad, da ne posjedujemo adekvatnu tehniku, da nemamo profesionalaca, da nemamo dopisništvo na terenu...

Ono što je ranijih godina bio problem - nedostatak finansijskih sredstava, u protekloj godini nije nam predstavljalo teškoću. Mogli smo raditi opuštenije zahvaljujući finansijskim sredstvima od Europske unije - Savjeta Europe iz projekta „Promoviranje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Europi“, koji se realizira preko lokalnih uprava. Općina Kotor projekt pod nazivom „Zaštita jezika hrvatske manjine - časopis Hrvatski glasnik“ realizira uz suradnju s HGD CG. Tiskanje Glasnika podržali su i Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, preko Veleposlanstva RH u Crnoj Gori, te Dubrovačko-neretvanska županija.

Sve što je priređeno u protekloj godini ne bi to moglo biti bez nesebične pomoći članova Uređivačkog odbora, bez vanjskih suradnika koji su svojim priložima obogatili časopis, kao i bez poslovnosti osoblja tiskare Biro Konto.

Vama, dragi čitatelji, zahvaljujem što ste bili s nama, što ste nas podržavali i često slali pozitivne i pohvalne signale.

U četrnaestoj godini izlaženja časopisa želja nam je da budemo još bolji i sadržajni.

Dragi čitatelji, želim vam da u dobrom zdravlju i raspoloženju provedete predstojeće božićne blagdane i veselo dočekate 2016. godinu!

Vaša urednica
Tijana Petrović

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen “Nikša Bućin”, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Milan Dobrilović, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Boka News**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 600 primjeraka

**Građani su izašli na birališta, dali svoj
glas i poručili:**

**Dobili ste glas,
radite za nas!**

Priredio:
Dario Musić

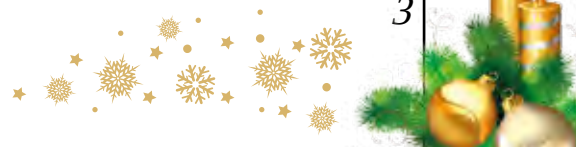
Parlamentarni izbori u Hrvatskoj, odnosno Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor kako se službeno zovu, održavaju se u pravilu svake četvrte godine, koliko traje mandat zastupnicima u Hrvatskome saboru.

Izbori za Osmi saziv Hrvatskoga sabora održani su 8. studenoga 2015. godine. Bi-

rači su birali svih 151 zastupnika Hrvatskoga sabora: 140 iz deset izbornih jedinica na teritoriju Republike Hrvatske, 3 predstavnika dijaspore i 8 predstavnika nacionalnih manjina.

Zastupnici Hrvatskoga sabora birani su neposredno, tajnim glasovanjem, primjenom razmjernog sustava po kojem svaka stranka, odnosno kandidat ima pravo na broj parlamentarnih mandata razmjer-

no broju dobivenih glasova. Izborni prag iznosi pet posto. U Sabor se bira 140 zastupnika s teritorija Republike Hrvatske, koja je podijeljena na 10 izbornih jedinica te se iz svake izborne jedinice bira po 14 zastupnika. Ovo su prvi parlamentarni izbori na kojima su građani glasovali preferencijalno - osim liste, zao kruživali su imena kandidata za kojeg žele da ih zastupa u Saboru.

Na izborima je sudjelovalo 166 kandidacijskih lista, od čega je 161 stranačka, a pet neovisnih lista. Kandidiralo se ukupno 2.311 kandidata. Republika Hrvatska ima oko 4,4 milijuna stanovnika, birača s pravom glasa bilo je 3.791.341, s prebivalištem u Hrvatskoj ih je 3.755.065, a u inozemstvu, dijaspori – iseljena Hrvatska, registrirano je 36.276 birača i imaju pravo izabrati 3 od ukupno 151 saborskog zastupnika, a glasovali su u 11. izornoj jedinici.

Veliki broj građana iskoristio je svoje biračko pravo te u nedjelju 8. studenoga izašao na izbore.

Reforme, budućnost i život pobjednici su ovih izbora, a ne prošlost, ekstremi, ideologije i svjetonazor. Nema povratka na staro, odlučili su birači. Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarić poručila je – Pozivam sve državljane Republike Hrvatske s pravom glasa da pristupe izborima i daju svoj glas jer danas biramo svoju sudbinu za sljedeće četiri godine.

Prema potpunim službenim rezultatima koje je objavilo Državno izborno povjerenstvo 16. studenoga 2015., a nakon ponovljenih izbora na sedam biračkih mjesta, Domoljubna koalicija zadržala je 59 zastupničkih mjesta, Hrvatska raste 56, kao i Most 19. Slijede IDS-PGS-LRI s 3 mandata, HDSSB i BM 365 s po 2 te Živi zid i Uspješna Hrvatska s po 1 mandatom. Ostalih osam imaju zastupnici manjina, što je ukupno 151 zastupnik. U podjeli saborskih mandata sudjelovalo je osam lista, s kojih je izabrano 143 zastupnika (140 u deset izbornih jedinica i tri u 'dijaspori'), od kojih 55 po preferenciji, što je 38,4%. To je pokazalo da je ovaj način glasanja dosta zaživo tako da je preferencijalnu mogućnost

glasovanja iskoristilo 66,5% birača. U Sabor je izabrano 128 zastupnika (84,85%) i 23 zastupnice (15,23%).

U XI. izornoj jedinici kandidat HGI-ja **Ilija Janović**, na listi Domoljubne koalicije, dobio je 135 glasova ili 0,55%.

U Crnoj Gori na oba biračka mjesta, Podgorica – Kotor, ukupno je glasovalo 230 birača od čega su 227 važećih listića i 3 nevažeća. Koalicija **Za uspješnu Hrvatsku** koju predvodi HDZ imala je 151 glas i ostvarila postotak od 66,52. Stranka **Milan Bandić 365** dobila je 18 glasova birača, odnosno 7,93%, a nakon toga **Most** i koalicija **Naprijed Hrvatska** po 16 glasova, odnosno 7,05, **ORAH** 13 glasova te ostale stranke s liste broj 11, njih šest, 13 glasova.

Nijedna od dviju najvećih partija, opozicijska **Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)** i vladajuća koalicija lijevog centra predvođena **Socijaldemokratima (SDP)**, nije osvojila apsolutnu većinu. U takvim okolnostima, ako i nisu pobjednici parlamentarnih izbora, stranka **Most**, najveće iznenađenje ovih izbora, postala je nezaobilazna politička snaga bez koje se neće moći formirati buduća Vlada. Prema Ustavu RH, predsjednica države povjerava mandat za sastavljanje Vlade onome tko

dokaže da ima potporu natpolovične većine izabranih zastupnika tj. 76 zastupnika.

Nakon završenih izbora dvije najveće stranke, HDZ i SDP, započele su kampanju pridobivanja zastupničkih mandata manjih stranaka kako bi dostigle konsenzus od 76 poslanika, što bi im omogućilo formiranje nove Vlade. Do zaključenja našeg časopisa to im nije uspjelo tako da sa strankama koje su im pristupile Koalicija SDP + IDS + 6 manjina + Čačić ima 66 mandata, a HDZ koalicija + dijaspora ima 59 mandata. Još neopredijeljene ili samostalne stranke ostale su: 15 mandata MOST, 3 HRID, 2 HDSSB, 2 Bandić, 2 manjine, 1 Živi zid.

Pokušaj konstituiranja osmog saziva Hrvatskoga sabora 3. prosinca 2015. završio je neslavno. Da bi se to dogodilo, mora biti izabran njegov predsjednik, za što je potrebna većina prisutnih zastupnika. Na sjednici su bili svi zastupnici, njih 151, za izbor šefa parlamenta potrebno je 76 zastupnika. Za predsjednika Sabora predložen je Robert Podolnjak (Most), no on je tu kandidaturu odbio tako da Sabor nije konstituiran, a sjednica je prekinuta.

Neuspjelo konstituiranje Sabora može biti put prema novim izborima.

MINISTRI VANJSKIH POSLOVA ZEMALJA NATO-A POZVALI CRNU GORU DA POSTANE 29. ČLANICA OVOG SAVEZA

Veliki dan za Crnu Goru

On je za Crnu Goru više od pukog članstva u jednoj bezbjednosno-političkoj organizaciji, on je više od garancije naše bezbjednosti, nepovrjedivosti naših granica ili cjelovitosti našeg državnog integriteta.

Piše:

Vesko Garčević,

Nacionalni koordinator za NATO

Crna Gora je dobila poziv za članstvo u NATO 2. decembra 2015 godine.

Nedavni sastanak ministara vanjskih poslova NATO članica će ostati upamćen kao najvažniji događaj nakon obnavljanja nezavisnosti 2006. godine. Iako je već mnogo toga izrečeno o onome što se dogodilo u Briselu početkom

ovog mjeseca, značaj tog čina biće pojmljiv tek nakon nekoliko godina. On je za Crnu Goru više od pukog članstva u jednoj bezbjednosno-političkoj organizaciji, on je više od garancije naše bezbjednosti, nepovrjedivosti naših granica

Igor Lukšić, ministar vanjskih poslova i Jens Stoltenberg, generalni sekretar NATO

ili cjelovitosti našeg državnog integriteta. Ovo je historijski, kulturološki, civilizacijski iskorak za Crnu Goru jer predstavlja potvrdu opredjeljenja da se pripada sistemu vrijednosti koji baštine države koje su okupljene u evro-atlantskoj zajednici i EU. Od obnove nezavisnosti Vlada Crne Gore je postavila dva strateška cilja vanjske politike: članstvo u NATO i članstvo u EU. Jedan od ta dva cilja je skoro ostvaren, a drugi je neraskidivo vezan za prvi jer NATO i EU čine dvije strane istog novčića. Oni predstavljaju dvije strane istog lica današnje zapadne Evrope. Grupa naroda koja je prepoznata po parlamentarnoj demokratiji, jakim institucijama i poštovanju ljudskih prava je 2. decembra otvorila svoja vrata za građane Crne Gore. To je, po meni, najveća vrijednost ovog događaja.

Put je bio dug i nije bio lak, niti se naše putovanje ka punoj integraciji u zapadni vrijednosni sistem završava početkom decembra 2015. Međutim, pravac je sada jasnije postavljen, a cilj je vidljiv. Naša priča sa NATO-om je nekako vezana za decembar. Za prethodnih

devet godina, od prvog koraka do poziva za članstvo, najveći broj za Crnu Goru važnih odluka donešeno je u decembru. Integracija u evro-atlantske strukture je počela krajem novembra/početkom decembra 2006. godine kada je naša zemlja postala članica Partnerstva za mir, mehanizma za saradnju država članica NATO i zemalja istočne Evrope. Naša interakcija sa NATO-om je postajala sve značajnija i složenija, a naša posvećenost cilju punog uključenja u Alijansu je postala neupitna. Zbog toga su članice decembra 2009. godine odlučile da Crnu Goru uključe u Akcioni plan za članstvo (MAP), mehanizam koji omogućuje da država aspirant postane članica. MAP je dodatno ojačan prošle godine, na samitu NATO u Velsu, kada je usaglašeno da će se o crnogorskom članstvu u NATO odlučivati između dva samita (po prvi put u 76-godišnjoj historiji Saveza) i kada je, specijalno za Crnu Goru, uspostavljen mehanizam intenziviranih i fokusiranih razgovora. Iza ovog rogovatnog naziva se zapravo krio inovirani oblik saradnje Crne Gore i NATO-a koji je po-

drazumjevao da naša zemlja bude fokusirana na reforme u četiri oblasti: vladavinu prava, reformu sektora odbrane, reformu sektora bezbjednosti i jačanje podrške za članstvo. Na drugoj strani, bilo je predviđeno da se politički dijalog dvije strane dodatno intenzivira. Kao proizvod toga, tokom 2015. godine smo imali veliki broj susreta visokih NATO i crnogorskih zvaničnika: generalni sekretar NATO Jens Stoltenberg je dva puta boravio u Crnoj Gori, a po prvi put je Crnu Goru posjetio Sjeverno-atlantski savjet, najviše tijelo NATO (čine ga predstavnici svih zemalja članica). Istovremeno, naši zvaničnici su više puta boravili u sjedištu NATO u Briselu: predsjednik Vlade M.Đukanović je bio u zvaničnoj posjeti u aprilu mjesecu, a ostali zvaničnici više puta tokom maja, jula i novembra mjeseca.

Da bi zaslužila poziv Crna Gora je sprovela niz zahtjevnih reformi u sektoru odbrane i sektoru bezbjednosti kako bi uskladila naše standarde i organizacionu strukturu sa standardima koji važe u Alijansi. Istovremeno, posebna pažnja je bila posvećena reformama u oblasti vladavine prava. U ovom domenu, aktivnosti koje smo sprovodili u procesu pridruživanja EU imale su blagorodan uticaj i u evro-atlantskoj integraciji. To najbolje ukazuje kako se uključivanje u EU i hod kroz evro-atlantske strukture međusobno dodiruju i dopunjuju. Najveći broj država članica EU su i članice NATO, zato je za njih bilo od izuzetne važnosti da Crna Gora dobro napreduje i u EU integracijama. Posljednji, pozitivan, izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore u oblasti vladavine prava je dodatno uticao da se donese povoljna odluka o upućivanju poziva za članstvo.

Jedna od najzahtjevnijih aktivnosti prethodnih godina je bilo podizanje podrške javnosti za članstvo u NATO. Postoji više razloga zbog čega članstvo u Alijansi nije bilo popularno u Crnoj Gori. Sadržajna analiza ovog fenomena zahtjeva mnogo više vremena i prostora od ovog teksta. Razlozi za nerazumjevanje suštine bezbjednosno-političkog saveza koji oličava NATO su višestruki. Zato su naše aktivnosti bile usmjerene na stalno objašnjavanje prirode Alijanse, njene političke i ekonomske komponente, a ne samo njene bezbjednosne sadržine. Tokom dijaloga koji traje već nekoliko godina pokušavamo da ogolimo predrasude vezane za NATO, ukažemo na pogrešne, a ponekad i zlonamjerne argumente onih koji se protive članstvu i naglasimo različite komponente Saveza za koje se manje zna. U naše smo aktivnosti uključili pripadnike različitih segmenata crnogorskog društva, debate su vođene na različitim nivoima i u svim opštinama Crne Gore. Posebna pažnja je posvećena saradnji sa medijima i medijskoj prezentaciji ideje članstva. Ovo je urodilo plodom.

Posljednja istraživanja javnog mnjenja ukazuju da broj onih koji podržavaju članstvo veći od onih koji se tome protive. Rezultati iz novembra pokazuju da je broj podržavala sada oko 46-47%. Istovremeno, po svim anketama sprovedenih posljednjih mjeseci, u slučaju organizovanja referenduma, opcija ZA bi dobila većinu. Građani sve bolje razumiju povezanost evro-atlantskih i evropskih integracija i shvataju dugoročne prednosti članstva u NATO.

Trend jačanja podrške je po meni nepromjenljiv. Pozivnica za članstvo će samo dodatno uticati da poraste broj onih koji podržavaju članstvo. Dijalog će se nastaviti i tokom 2016. godine, u novim okolnostima i na drugačiji način. Tim će nastaviti da organizuje sastanke na lokalnom nivou, da razgovora sa ljudima, pokušavajući da odgovori na dileme i nedoumice koje su i dalje prisutne. Naš cilj je da uskoro i u apsolutnim brojevima, većina građana podrži članstvo naše zemlje u Alijansi. Siguran sam da će se to uskoro dogoditi.

Sa ove distance izgleda da je pozivnica za članstvo stigla

kao logičan slijed događaja. Tako i jeste, ali su okolnosti u kojima se naš put prema NATO-u odvijao bile umnogome drugačije od puta kojim su išle druge države istočne i jugoistočne Evrope. Ne samo što smo kroz finiš ušli sami, a ne zajedno sa još nekim od aspiranata, već i zato što je geopolitička situacija u Evropi sada drugačija od one koje je bila dominantna krajem prošlog stoljeća ili prije 10-tak godina. Vrijeme velikog širenja je daleko iza nas, entuzijazam je utihnuo, danas preovlađuju oprez i zabrinutost zbog novih bezbjednosnih prijetnji sa kojima se naš kontinent suočava. Upravo stoga je podvig Crne Gore veći, a naša uspjeh značajniji.

Crna Gora se mijenja i mijenjaće se, ne zato što to mora da bi postala članica prestižnih organizacija, već zato što je to naša sušna potreba njenih građana. Članstvo dolazi samo kao kruna na dobro obavljeni posao. Događaji poput onoga od 2. decembra samo mogu da pospješe dalje promjene na bolje i da nam daju šansu za bolji život koji zaslužujemo. Na nama je da tu šansu iskoristimo.

HRONOLOGIJA ODNOSA CRNA GORA – NATO 2006. -2015.

2006.

• **Zvanični odnosi Crne Gore i NATO počeli su 29. novembra 2006. godine, pozivom Crnoj Gori da pristupi Partnerstvu za mir.** Riječ je o vojno-političkom programu bilateralne saradnje između partnerskih zemalja i NATO. U okviru PzM Crna Gora i NATO razvijaju saradnju sa

fokusom na demokratskim, institucionalnim i odbrambenim reformama, kao i praktičnu saradnju u drugim oblastima. **Predsjednik Crne Gore je, prihvatajući poziv za PzM, potpisao Okvirni dokument Partnerstva za mir 14. decembra 2006. u Briselu.** Riječ je o prvom ugovornom odnosu sa Alijansom.

2007.

• **Tokom 2007. godine Crna Gore je predala odgovore na upitnik o Procesu planiranja i revizije (PARP), a završena je i izrada IPP (Individualnog partnerskog programa).** Osnovni cilj PARP-a, kao ključnog mehanizma PzM, je da pomogne zemlji da razvije vojne kapacitete radi doprino-

sa ovom programu. IPP je program saradnje između NATO i zemlje članice PzM. Oba programa su do kraja 2007. bila usaglašena sa Alijansom.

- **Crna Gora je tokom 2007. uspostavila i Misiju pri NATO-u u Briselu, kao i Kancelariju za vezu u Vrhovnom štabu savezničkih snaga u Evropi u Monsu (SHAPE).**

2008.

- **U februaru 2008. godine NATO je odobrio otpočinjanje izrade Individualnog partnerskog akcionog plana – IPAP-a.** IPAP je mehanizam saradnje između Alijanse i partnerskih zemalja koje žele da ojačaju veze sa NATO, a doprinosi produbljivanju vojno-odbrambene i političke saradnje sa Savezom. Implementacija dvogodišnjeg IPAP-a je, po usvajanju od strane Vlade Crne Gore, otpočela nakon dostavljanja Prezentacionog dokumenta IPAP-a NATO-u 24. juna 2008. **Ovi me je, uzimajući u obzir činjenicu da je Crna Gora sada mogla da prisustvuje NATO ministarskom sastanku u formatu 28+1, uspostavljen politički dijalog između Crne Gore i NATO. Dvogodišnji ciklus IPAP-a okončan je juna 2010., uz pozitivne ocjene od strane NATO.**
- **Od 2-4 aprila 2008. godine u Bukureštu, prvi put crnogorska delegacija učestvuje na samitu NATO.** Delegaciju Crne Gore je predvodio predsjednik Vlade Milo Đukanović.
- **Na NATO samitu u Bukureštu je Crna Gora zvanično pozvana da otpočne proces Intenziviranog dijaloga (ID) sa Alijansom**

o političkim, vojnim, finansijskim, bezbjednosnim i pitanjima javne diplomatije. Sam ID ima dosta zajedničkih elemenata sa IPAP-om, ali se u ovaj program pozivaju zemlje koje su jasno izrazile namjeru da postanu članice NATO.

- **U oktobru 2008. godine se usvaja se Zakon u učešću pripadnika Vojske Crne Gore, civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima inostranstvu. Donosi se Odluka o angažovanju medicinskog tima VCG u mirovnoj misiji UN u Avganistanu, shodno Rezoluciji Savjeta bezbjednosti UN 1833.**

- U ovom periodu usvajaju se Strategija nacionalne bezbjednosti i Strategija odbrane.

- **5. novembra 2008., pismom generalnom sekretaru NATO Japu de Hop Sheferu, Crna Gora je zatražila prijem u MAP, što je prihvaćeno godinu dana kasnije.**

- Crna Gora je od decembra 2006. imala status posmatrača u Američko-Jadranskoj povelji. **Crna Gora postaje članica Jadranske povelje decembra 2008. na ministarskom sastanku u Helsinkiju.** Predsjedavanje Poveljom Crna Gora je vršila u dva navrata: januar-jun 2011. i jul-december 2013. Poveljom trenutno predsjedava Bosna i Hercegovina.

2009.

- **9. marta 2009. godine održan prvi sastanak Sjevernoatlantskog savjeta (NAC) sa Crnom Gorom, čiju je delegaciju predvodio predsjednik Vlade M. Đukanović.**

- **Generalni sekretar NATO-a Anders Fog Rasmussen je posjetio Crnu Goru 26-27 novembra 2009.**

- **Na sastanku ministara vanjskih poslova zemalja članica Alijanse, 3-4 decembra 2009. godine u Briselu, Crnoj Gori upućen poziv da otpočne sa implementacijom Akcionog plana za članstvo (MAP).** MAP je NATO program savjetovanja, pomoći i praktične podrške koji se izrađuje na osnovu individualnih potreba zemalja. Zemlje aspiranti su u obavezi da po svim poglavljima MAP-a pripreme Godišnji nacionalni program (ANP), koji predstavljaju NATO-u. **Crna Gore je do sada realizovala V MAP ciklusa, s tim da je prvi ANP predstavljen 28. oktobra 2010, a peti ANP u periodu intenziviranih i fokusiranih razgovora 17. oktobra 2014. Tokom sprovođenja MAP-a, ministar vanjskih poslova i ministar odbrane Crne Gore su jednom godišnje (krajem juna/početkom jula) na sjednicama NAC-a predstavljali rezultate koje je Crna Gora postigla u okviru MAP procesa.**

- **29. decembra 2009. je donešena odluka o angažovanju predstavnika Vojske Crne Gore u Međunarodnoj pomoći snaga bezbjednosti (ISAF) u Avganistanu, Liberiji (UNMIL) i somalijskim vodama (ATALANTA - u okviru misije EU).**

2010.

- **23. februara 2010. Crna Gora je priznata kao 44. ne-NATO zemlja kontributor, u misiju ISAF. U okviru mađarskog kontingenta, a pod regionalnom**

komandom Njemačke, u martu 2010. upućen je prvi kontigent VCG. U misiji ISAF Crna Gore je učestvovala sa 10 kontigenata VCG, dok je angažman u Avganistanu nastavljen i kroz učešće u misiji Odlučna podrška, gdje se trenutno nalazi treći kontigent pripadnika crnogorske Vojske.

- **Crna Gora počinje sa učešćem na ministarskim sastancima u ISAF formatu.** Ministar vanjskih poslova Milan Roćen predvodi crnogorsku delegaciju na prvoj Međunarodnoj konferenciji o Avganistanu, London, 28. januar 2010. Ministar Roćen predvodi delegaciju Crne Gore i na konferenciji o Avganistanu u Kabulu 20. jula 2010.
- **Crna Gora učestvuje na samitu NATO u Lisabonu, 19-20 novembra 2010.** Delegaciju je predvodio predsjednik Vlade M. Đukanović, koji se na marginama samita susreo sa predsjednikom SAD B. Obamom. U Deklaraciji Samita istaknut je napredak Crne Gore u procesu evroatlantskih integracija, kao i njen doprinos stabilnosti u regionu i šire, kroz učešće u ISAF misiji.

2011.

- **U aprilu 2011. godine, ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Milan Roćen** učestvovao je na sastanku NAC sa zemljama ne-NATO kontributorima na ministarskom sastanku u ISAF formatu održanom u Berlinu. Isti format sastanka održan je u decembru 2011. godine.
- **U okviru prvog crnogorskog predsjedavanja Američko-jadranskom poveljom (A5), u junu 2011., u Budvi je organizovan mi-**

nistarski sastanak A5 na kome je pored zemalja članica i zemalja posmatrača učestvovao i generalni sekretar NATO Anders Fog Rasmussen.

- **5. decembra 2011. u Bonu, Crna Gora učestvuje na Međunarodnoj konferenciji o Avganistanu.** Crnogorsku delegaciju predvodi ministar vanjskih poslova Milan Roćen.

2012.

- **Predsjednik Vlade Igor Lukšić boravio je u zvaničnoj posjeti Briselu 21. marta 2012. i obratio se NAC-u.**
- **Predsjednik Vlade Igor Lukšić je predvodio delegaciju Crne Gore samitu NATO održanom 21-21 maja u Čikagu, SAD.** Crna Gora je u svojstvu države kontributora ISAF prisustvovala sastanku posvećenom Avganistanu, kao i sastanku ministara vanjskih poslova članica Alijanse i država aspiranata – 28+4 (CG, BiH, Makedonija i Gruzija). U Deklaraciji Samita je istaknut dobar napredak Crne Gore u procesu evroatlantskih integracija, kao i njen doprinos stabilnosti u regionu i šire, kroz učešće u ISAF misiji.
- Zamjenik generalnog sekretara NATO Aleksandar Veršbo posjetio je Crnu Goru 19. jula 2012. godine. Crnu Goru u je **5. novembra 2012.** posjetila i Kolinda Grabar-Kitarović, pomoćnik generalnog sekretara NATO za javnu diplomatiju. Povod za posjetu bilo je otvaranje Informativnog centra o evroatlantskim integracijama. **NATO Info centar** ima ulogu da kroz širenje javne deba-

te i razvijanje kvalitetnijeg dijaloga o svim aspektima članstva Crne Gore u NATO omoguću građanima da budu bolje informisani o isplativosti i svrsishodnosti učlanjenja u Alijansu.

- **Decembra 2012. je potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić boravio u NATO-u i sastao se sa generalnim sekretarom NATO Andersom Fogom Rasmusenom.**

2013.

- **U prvom kvartalu 2013. godine imenovan je prvi nacionalni koordinator za NATO.** Njegova uloga je da radi na povećanju javne podrške za članstvo u NATO, kao i da koordiniše međuresorske komunikacione aktivnosti.
- **U martu 2013. predsjednik Vlade Milo Đukanović je posjetio sjedište NATO.** Đukanović je imao sastanak sa generalnim sekretarom Andersom Fogom Rasmusenom i gostovao na NAC-u.
- **U aprilu 2013. godine, potpredsjednik Vlade i mipei Igor Lukšić je učestvovao na sastanku ministara vanjskih poslova NATO članica i partnerskih zemalja kontributora ISAF Misije (sastanak u istom formatu je održan i decembra 2013.).**
- **Brisel je u oktobru 2013. posjetio i Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović.** Tom prilikom imao je sastanak sa generalnim sekretarom NATO Andersom Fogom Rasmusenom.

2014.

- **Marta 2014. predsjednik Vlade Milo Đukanović se sastao u Briselu sa generalnim sekretarom NATO**

Andersom Fogom Rasmusenom i gostovao na sjednici NAC-a.

- Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić je učestvovao na sastancima u ISAF formatu, 1-2 aprila 2014; 25. juna 2014. i 3. decembra 2014.
- **Za Dan nezavisnosti Crne Gore, 21-22 maja 2014., generalni sekretar NATO Anders Fog Rasmussen boravio je u posjeti Crnoj Gori.**
- **25. juna 2014. na sastanku ministara vanjskih poslova NATO donijeta je odluka da se sa Crnom Gorom intenziviraju razgovori o njenom članstvu u NATO kako bi do kraja 2015. odlučilo o upućivanju poziva za članstvo.**
- **Na samitu NATO, održanom u Velsu, 4-5 septembra 2015, potvrđena je odluka ministara vanjskih poslova NATO članica da se sa Crnom Goru započnu intenzivirani i fokusirani razgovori. Članice su se obavezale da do kraja 2015. godine procijene napredak Crne Gore i donesu odluku da li da upute poziv za članstvo.** Delegaciju Crne Gore na samitu je predvodio predsjednik Vlade Milo Đukanović. Crna Gora je učestvovala je na sastancima sa aspirantima u formatu 28+4 i ISAF formatu.
- **Crnu Goru je krajem oktobra 2014. posjetio Vojni komitet NATO,** koji predstavlja najviše vojno tijelo pod nadzorom NAC-a.
- **Za zvaničan početak intenziviranih i fokusiranih razgovora Crne Gore i NATO uzima se posjeta potpredsjednika Vlade**

i ministra pravde Duška Marković Briselu 19. novembra 2014, koji se sastao sa generalnim sekretarom NATO, Jensom Stoltenbergom i obratio se NAC-u.

- Saradnja u oblasti javne diplomatije nastavljena je posjetom vd pomoćnika generalnog sekretara NATO za javnu diplomatiju Teda Vajtsajda, koja je upriličena 3-5 decembra 2014.

2015.

- Realizacija aktivnosti i posjeta predviđenih agendom intenziviranih i fokusiranih razgovora nastavljena je tokom 2015.
- **U aprilu 2015., predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović posjetio je sjedište NATO** i imao susret sa generalnim sekretarom NATO Jensom Stoltenbergom, kao i obraćanje NAC-u.
- Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić učestvovao je 13. maja 2015. u Antaliji na ministarskom sastanku zemalja članica NATO-a sa operativnim partnerima koji učestvuju u misiji Odlučna podrška.
- **Generalni sekretar NATO Jens Stoltenberg boravio u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori u periodu 10-11 juna.** Susreo se sa Predsjednikom Vujanovićem, predsjednikom Skupštine Krivokapićem, predsjednikom Vlade Đukanovićem, ppv i mvpei Lukšićem, ppv Markovićem i ministrom odbrane Pejanović-Đurišić.
- Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić i ministar pravde Zoran Pažin učestvovali su 7. jula na sastanku NAC-a

i susreli se sa generalnim sekretarom NATO-a Jensom Stoltenbergom.

- **Sjeverno-atlantski savjet, predvođen generalnim sekretarom NATO Jensom Stoltenbergom, boravio je u prvoj posjeti Crnoj Gori u periodu 14-15 oktobra 2015.** Posjeta Savjeta bila prilika za neposredno upoznavanje ambasadora država članica sa sprovedenim reformama u ključnim oblastima. GS Stoltenberg se susreo sa Predsjednikom F. Vujanovićem, predsjednikom Skupštine R. Krivokapićem, predsjednikom Vlade M. Đukanovićem, potpredsjednikom Vlade D. Markovićem, ppv i mvpei I. Lukšićem, ministrom odbrane M. Pejanović-Đurišić, dok su se NAC-u obratili ministar pravde Z. Pažin, nacionalni koordinator za NATO V. Garčević i predstavnici poslaničkih klubova.
- **Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Crne Gore Igor Lukšić i ministarka odbrane Milica Pejanović-Đurišić učestvovali su 25. novembra na sastanku NAC-a povodom okončanja petog ciklusa MAP-a.**
- **Ministri vanjskih poslova država članica su 2. decembra jednoglasno donijeli odluku o upućivanju poziva Crnoj Gori da postane naredna punopravna članica Alijanse. Upućivanje poziva predstavlja priznanje za sprovedene reforme i ostvareni napredak u ključnim oblastima, na šta je uticala i posvećenost Crne Gore vrijednostima Alijanse i doprinos međunarodnoj bezbjednosti i sigurnosti.**

Adventski vijenac

Piše:

Aleksandra Prčić

Hrvatska riječ - Subotica

Adventski vijenac danas je jedan od najomiljenijih znakova Došašća. Tvorac prvog adventskog vijenca bio je mladi pastor **John Hinrich Wichern**, koji je, da bi trenutke molitve u vrijeme Došašća učinio ljepšima, u domu za nezbrinutu djecu *Trošna kuća* u Hamburgu, svakoga dana od 1. prosinca do Božića upalio jednu svijeću i stavljao je na drveni vijenac. Prvi advent načinjen je 1838. godine i bio je promjera dva metra. Do Božića je na vijencu gorjelo 19 manjih crvenih svijeća – za svaki dan u tjednu i 4 velike bijele – za nedjelje u adventu. Od 1851. godine štićenici Doma su advent počeli ukrašavati zimzelenim graničicama, a vremenom se umjesto drvenog, počeo pletiti vijenac od zimzelenog granja. Običaj pravljenja adventskog vijenca proširio se po evangeličkim obiteljima, a 1925. godine postavljen je prvi vijenac u jednoj crkvi u Kölnu.

Nakon 1. svjetskog rata vijenac postaje dijelom katoličke tradicije, a izgled mu se vremenom mijenjao tako da se danas pale samo četiri svijeće za svaku nedjelju došašća.

Simbolika

Adventski vijenac čine dva osnovna simbola. To su krug i svijeće – odnosno svjetlo. Krug ili prsten bez početka i kraja simbol je vječnosti i vjernosti. Svjetlo svijeća, pak, simbolizira nadolazeće svjetlo **Isusa**. Izvorno, crvene i bijele svijeće upućuju na Isusovu žrtvu i pobjedu. Zelene grančice kojima se adventski vijenac ukrašava simboliziraju život.

Prema drugoj tradiciji, na vijenac su se stavljale tri ljubičaste svijeće kao znak pokore i obraćenja kao priprava za dolazak Isusa i jedna ružičasta kao znak radosti zbog Isusovog rođenja. Ljubičasta boja je inače boja pokore i posta, koji se prakticira tijekom Došašća. Boja je to liturgijskih halja svećenika tijekom adventa, ali i kraljevska boja kojom se želi dobrodošlica Kralju. Na prvu nedjelju došašća pali se prva

ljubičasta svijeća, proročka, za sjećanje na proroka **Izaiju** koji je prorekao Isusovo rođenje. To je svijeća nade. Druga ljubičasta svijeća je Betlehemska svijeća, koja simbolizira Kristove jasle, a predstavlja ljubav. Na treću nedjelju, na polovici adventa pali se ružičasta, pastirska svijeća, koja simbolizira radost zbog Božića koji se bliži. Četvrta, ljubičasta svijeća pali se posljednja. To je anđeoska svijeća, koja znači mir. U nekim se varijantama u sredinu adventskog vijenca stavlja peta, bijela svijeća, koja simbolizira Isusa i njegovu bezgrješnost. Pali se na Badnjak ili na Božić.

Postoje i druge varijante naziva svijeća i onoga što simboliziraju. Tako neki prvu svijeću zovu postilica – simbolizira nadu i iščekivanje, druga ili

pomirilica znak je mira, treća slavi radost i veselje, a posljednja svijeća simbolizira ljubav. Postupno paljenje svijeća znak je približavanja Božića. Može se reći da pravljenje adventskog vijenca spada u nove tradicije u svijetu i polako se ovaj običaj ušetao u naše domove. Za izradu adventskog vijenca potrebno maolo dobre volje i mašte, a onima koji ga izrađuje ostavlja veliki prostor za kreativnost. Kao i kod kićenja bora, u izgled advenstskog vijenca možemo ugraditi nešto od naših lokalnih tradicija, osobnih ili obiteljskih simbola.

Spoj lokalne i svjetske tradicije

Može se slobodno reći da su predmeti izrađeni od slame jedan od brendova Subotice i

okolnih mjesta u kojima žive Hrvati – Bunjevci. O tome kako je moguće spojiti slamu kao lokanu tradiciju i adventski vijenac razgovarali smo s **Joze finom Skenderović**, našom priznatom umjetnicom izrade predmeta u tehnici slame.

»Slama je nešto što kod nas ima dugu tradiciju, oko sto godina, i vezana je za Dužijancu. Vremenom su se od slame počeli izrađivati različiti suveniri. Počeli smo s perlicama, s krunama, sa slikama, ali posljednjih dvadeset-trideset godina prave se i drugi predmeti od slame, kao suveniri, odnosno kao nešto što se ponese iz Subotice i njezine okolice. Slamarke su vremenom postale sve maštovitije i spretnije, pa se danas zaista mogu naći različiti predmeti izrađeni od slame. Adventski vijenac nema

neku drugu tradiciju u ovome kraju, jer se radi posljednjih tridesetak godina. U njemu se isto mogu naći detalji, odnosno ukrasi od slame. Tako se stavljaju zvjezdice, anđelčici i drugo. Kao što se prije tridesetak godina nije moglo zamisliti da se nakiti božićni bor od slame, danas mnogi kite bor samo sa slamom. Slama nosi sa sobom i simboličku, jer je Isus ležao na slami. Slama i ukrasi od slame, kao naša lokalna tradicija koja za nas ima više značenja, dobro se može povezati sa simbolikom adventskog vijenca i radosti koje nam donosi Božić.

Adventski vijenac kao beskrajna inspiracija

Običaj izrade adventskog vijenca za kreativne ljude izvor je nadahnuća i beskrajnih mogućnosti. **Sandra Kujundžić** svake godine u obitelji izrađuje adventski vijenac za koji inspiraciju crpi iz detalja na koje nailazi u svojoj okolini.

»Prvi adventski vijenac dobili smo prije petnaestak godina iz Kanade. U prvo vrijeme smo svake godine samo mijenjali svijeće, dok su ostali ukrasi na vijencu ostali isti. Vremenom sam odlučila sama pokušati izraditi adventski vijenac. Prvo je to bio sasvim običan, klasičan adventski vijenac s četiri svijeće i zelenim grančicama, a kasnije sam dodavala neke svoje ideje i ručno izrađene dekoracije, npr. umjetni snijeg, različito ručno izrađene ukrase, mašne, svijeće koje plutaju u vodi i drugo. U izradi vijenca koristim ono što nađem u prirodi ili sama napravim, a najčešće najprije kupim svijeće koje mi daju inspiraciju. Vremenom je izrada adventskog vijenca postala sastavni dio Došašća u našoj obitelji. Njemu se posebno raduju djeca i uvijek je borba oko toga tko će upaliti svijeću.

Ove godine prvi puta ću praviti adventski kalendar za kćer i nećake«, otkriva nam Sandra.

Advent - vrijeme molitve i pripreve za Božić

Bez obzira izrađujemo li adventski vijenac sami ili ga kupimo gotovog, ne smijemo zaboraviti da on nije samo puka dekoracija na stolu, već prigoda za okupljanje i molitvu u obitelji. O značenju adventa pater **Zdenko Gruber**, gvardijan franjevačkog samostana u Subotici, govori sljedeće:

»Advent ili Došašće je vrijeme koje živimo u znaku Gospodinovog dolaska i prvog, u punini vremena, kada je Isus postao jedan od nas, **Emanuel** – Bog s nama i drugog, koji će se odigrati na kraju vremena, kada dođe u slavi sa svim svojim anđelima (usp. Mt 25:31) Mi smo pozvani poći mu u susret. 'Gospodin dolazi, pođimo mu u susret' – to bi mogao biti

poziv Advent. Pođimo mu u susret svojim molitvama, riječima, dobrim djelima, molitvama. Ugledajmo se na velike figure Adventa: proroka **Izajiu**, sv. **Ivana Krstitelja** i Blaženu **Djevicu Mariju**, koji su ga najavili, pokazali i primili. Za mene, duh Adventa dijelom se otkriva i u lijepoj adventskoj pjesmi: 'Advent, advent, jedno malo svjetlo svijetli...' Svjetlo koje vidim kao svjetlo topline i nade«.

Svjetlost nove nade

Izrada adventskog vijenca najbolja je priprema za nadolazeći božićni ugođaj. Svjetlost svijeća adventskog vijenca razbija mrak surove stvarnosti, te nam bar na tren donosi prosvjetljenje i radost. Danas kada je sebičnost potisnula altruizam, dobro je promisliti o pravom značenju nadolazećih blagdana. Stoga, vjerujemo u čudesnu moć adventskog vijenca i svjetlo koje će nam donijeti novu nadu u život.

Sveti Nikola biskup

Terra marique gloriosus
Na kopnu i moru slavan

Piše:
Don Anton Belan

Ime svetoga Nikole predstavlja složenicu od dvije grčke riječi vika – pobjeda i λαος – puk. Grčki Νικόλαος, latinski Nicolaus. U prijevodu označava čovjeka *pobjedonosnog među pukom*.

Ubraja se u najpoznatije srednjovjekovne svece, kako na Istoku tako i na Zapadu. Na poseban je način zaštitnik djece i svih onih koji s morem i od mora žive. Pod njegoom su zaštitom države poput Grčke i Rusije, kao i gradovi Amsterdam, a posebno Bari u južnoj Italiji, gdje mu od 1087. godine sveti ostaci počivaju.

Bio je biskup u Liciji, današnje Demre (Myra) u Maloj Aziji u IV. stoljeću. Nekritička hagiografija bilježi njegovu prisutnost na I. Nicejskom saboru 325. godine premda se njegovo ime ne nalazi u aktima toga sabora, koji je sazvaio i njime predsjedao Konstantin Flavije Veliki (+ 337.).

Sukob sv. Nikole s Arijem i sudjelovanje na prvom ekumenskom saboru kritička je hagiografija odbacila. I uz to, ova legenda ostala je snažno prisutna u tradiciji,

historiografiji i hagiografiji. Stoga i nije čudno da slavni barokni slikar Carlo Rosa iz Bitonta, oslikavajući grandiozni strop bazilike sv. Nikole u Bariju u razdoblju od 1661. do 1673. godine slika i prizor kako biskup Nikola na saboru pljuška Arija. Po odluci Konstantina Velikog biskup je bio stavljen u tamnicu u kojoj su mu zatvorenici zapalili bradu. Ta priča sa stropa njegove bazilike i danas dopire do mnogobrojnih posjetilaca ovog bisera apuljske romanike, mnogo više i jače od svih kritičkih hagiografija.

Pogledajmo što nam one u osnovnim crtama donose o ovome tako popularnom svecu u današnje vrijeme.

Hagiografija sv. Nikole, koju danas poznajemo, predstavlja kontaminaciju dvaju životoписа, dvije osobe istoga imena koje su živjele u razmaku od dva stoljeća. Prvi je Nikola, biskup Myre iz prve polovice IV. stoljeća, a drugi je opat Nikola sa Siona, koji je živio u VI. stoljeću.

Kult sv. Nikole na Zapadu se javlja već u prvoj polovici VII. stoljeća. Nešto ranije imperator Justinijan (527. – 565.) dao je u Carigradu sagraditi prvu cr-

Sv. Nikola biskup, Samostan sv. Katarine na Sinaju VII.-XVIII. st.

kvu u čast sv. Nikole. U Rimu se to dogodilo u IX. stoljeću.

U vrijeme pontifikata pape Pavla I. (757. – 767.) u rimskoj crkvi Santa Maria Antiqua prvi put se na Zapadu javlja lik ovoga sveca u freskopisu. To je vrijeme ikonoklastičkih borba u kojoj je iskazano jedinstvo Crkve Istoka i Zapada u obrani svetih slika. Na Istoku se lik ovoga sveca susreće na jednom triptihu iz VII. - VIII. stoljeća, a čuva se u samostanu sv. Katarine na Sinaju. U Maloj Aziji njegov se lik nalazio na nekim novcima u širokom vremenskom rasponu od IV. do IX. stoljeća. Najstariji literarni spomen sv. Nikole nalazi se u djelu *Praxis de stratelatis*. Isti je datiran u VI. stoljeće. U isto stoljeće datiran je životopis Nikole sa Siona *Vita Nicolai Sionitae*.

Legenda Aurea Jacopa de Varazze (1230. – 1298.) donosi i najpoznatiji događaj iz života ovoga sveca. U njoj čitamo kako je jedan susjed biskupa Nikole zapao u tešku materijalnu bijedu, koja je bila uzrok da se bavio mišlju da svoje tri kćeri prepusti bludničkom životu. Saznavši to Nikola je stavio vrećicu s nešto zlatnika na prozor nesretnog susjeda. To je radio dok ih otac sve tri nije uspio udati. Te su vrećice, u različitim formama, postale najčešći ikonografski atribut ovoga sveca.

Veći dio njegovih relikvija prenesen je iz Myre u Bari 1087. godine, nakon što je Bari poslije bizantske uprave 1071. godine došao pod franačku odnosno normansku vlast. Ostali dio relikvija Mlečani su oko godine 1100. prenijeli u grad na lagunama.

I prije translacije njegovih moći iz Myre u grad Bariju bilo je nekoliko crkava posvećenih ovome svecu. Budući da je Kotorska biskupija bila u

sufraganskom odnosu metropolije Canosa – Bari, povremeno već od 1025. godine, a uz kraće prekide u kontinuitetu od 1172. do 1828. godine, sasvim sigurno da je ova povezanost uvjetovala i nešto jaču prisutnost ovoga kulta u Kotoru i biskupiji.

Prva poznata nam crkva njemu u čast u Kotoru je sagrađena 1298. godine. U gradu ih je bilo ukupno pet, uključujući i današnju pravoslavnu, a nekada dominikansku crkvu sv. Nikole, koja je odlukom francuskih vlasti 1807. godine darovana pravoslavcima. Isti su je 19. XII. 1810. godine ponovno posvetili sv. Nikoli. Nemarom ili namjerno 1896. godine ova dominikanska crkva bila je zapaljena pa je na njezinu mjestu od 1902. do 1909. godine sagrađena sadašnja, prema nacrtu arhitekta Ćirila Ivekovića.

Najstarija crkva sv. Nikole na području Kotorske biskupije nalazi se na istoimenom otoku kraj Budve, koji je nekada do 1828. godine bio u sastavu Budvanske biskupije pod upravom barskih nadbiskupa. Ova crkva može se datirati u XI. stoljeće.

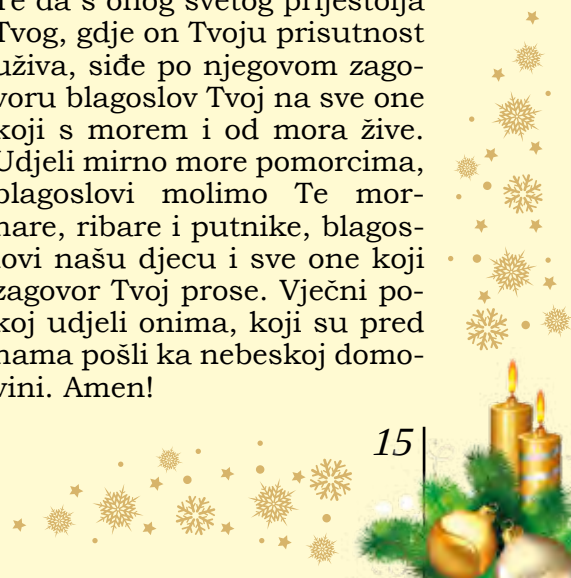
U Boki se, kao i u Baru, za ovoga sveca upotrebljavao i čakavski oblik imena Mikula. Na njegov dan 6. prosinca pozvani smo sjetiti se svih živih i mrtvih pomoraca, bez kojih Kotor i Boka u kulturološkom i civilizacijskom smislu ne bi danas bili ono što jesu. Kotor je grad čija je povijest pisana na moru, a sveti Nikola je neodvojiv dio te povijesti. U Kotoru, već više od jednog tisućljeća, djeluje bratovština pomoraca pod zaštitom sv. Nikole i sv. Tripuna. Gotovo da nema mjesta u Boki bez njegove crkve, oltara, slike ili kipa. Malo je stanovnika koje-

mu netko nije nekada ili sada bio ili jest pomorac ili ribar.

Želeći posjetiti sveta mjesta u Palestini sveti Nikola se ukrcao na brod koji ga je k ostvarenju toga cilja trebao dovesti. Ali jedno strašno nevrijeme, izazvano đavolskim snagama, prijetilo je potonuću broda. Na traženje svih mornara sv. Nikola se uzdao u svojim molitvama u Svemogućega Boga i bio je uslišan. Ovaj detalj iz njegova života značajan je upravo zbog toga što je njegov kult postao jak i omiljen kod pomoraca. U Boki je sačuvano sjećanje, vjerojatno prisutno i na cijelome Mediteranu, kako su pomorci, kada bi se njihov brod našao u velikoj oluji, u vreću stavljali sliku sv. Nikole i mačku govoreći: *Grebi ga!* Figurativno da bi ga se prisililo da utiša oluju svojim zagovorom. Također, bio je običaj i da se njegova slika spušta u more ili postavlja na glavni jarbol.

U Boki se dobro osjeća kako je potrebno ploviti i kako more sve što uzme nikada ne vraća. Bezbrojni zavjeti po bokeljskim crkvama o tome govore više nego riječi. Stoga blagdan svetoga Nikole neka bude dan zahvale za sve ono što nam je more donijelo i dalo; i neka to bude molitveno sjećanje za sve ono što nam nije vratilo, ali vjerujemo ne i uzelo.

Stoga: O Bože svemogući i vječni, koji si nam svetoga Nikolu za zaštitnika dao, molimo Te da s onog svetog prijestolja Tvog, gdje on Tvoju prisutnost uživa, siđe po njegovom zagovoru blagoslov Tvoj na sve one koji s morem i od mora žive. Udjeli mirno more pomorcima, blagoslovi molimo Te mornare, ribare i putnike, blagoslovi našu djecu i sve one koji zagovor Tvoj prose. Vječni pokoj udjeli onima, koji su pred nama pošli ka nebeskoj domovini. Amen!

Sveti Nikola podijelio darove

U prepunoj kotorskoj katedrali - bazilici svetoga Tripuna 6. prosinca proslavljen je blagdan svetoga Nikole, zaštitnika djece, pomoraca, ribara, djevojaka, siromaha, studenata, farmaceuta, pekara, zatvorenika, trgovaca, putnika... Svetu misu za sve žive i mrtve pomorce predvodio je fra Filip Karadža. On je vrlo nadahnuto podsjetio prisutne na sve ono što nam je, tijekom stoljeća, more dalo i odnijelo, na pomorce i ribare, na velike tragedije i pobjede... S posebnom pažnjom pozdravio je prisutnu djecu, poručivši im da su voljena od svojih bližnjih i od Boga.

Na tradiciju i ovog sveca podsjetio je don

Anton Belan, generalni vikar Kotorske biskupije, koji je rekao da je današnja slika sv. Nikole u katedrali, slikara Pietra Antonija Novellija, pripadala crkvi sv. Nikole mornara koja se nalazila na mjestu gdje je danas kafić „Cezare“. Oltar iz ove crkve danas je u crkvi Gospe od zdravlja, a zvono otkucava vrijeme na gradskom zvoniku i potječe iz 1602. godine. „Kada ste ulazili u katedralu s desne strane primijetili ste grob u kome je pokopan prvi pomorski privrednik danas u Crnoj Gori, a vjerojatno i na istočnoj obali Jadrana. On je živio u drugoj polovini osmog stoljeća i

zvao se Andreas Saracenis, iz poznate kotorske obitelji Zaguri. Otkupljuje moći svetoga Tripuna i podiže prvu crkvu svetoga Tripuna. Sjetili smo se i njega pa smo mu zapalili lumin”, rekao je don Belan.

Misnom slavlju prisustvovao je i kotorski biskup, monsinjor Ilija Janjić. U prigodnom programu, nastupili su vjeroučenici, Dječji zbor kotorske katedrale, mandolinski orkestar HGD „Tripo Tomas“.

Na kraju programa sveti Nikola, u pratnji anđela, podijelio je na stotine paketića djeci koja su nestrpljivo iščekivala darove, a pravo veselje nastupilo je kada je s katedrale, u čast svetoga Nikole, upriličen vatromet.

**BOŽIĆ DOLAZI – NEKA SADA LJUDI SVI
BUDU SRETNJI!**

Božići moga djetinjstva

*„U to vrijeme godišta
Mir se svijetu naviješta
Porodjenjem Djetesca
Kom je Majka Djevica.“*

Piše:
Snježana Akrap-Sušac

I danas blagdan kojemu se radujem kao djevojčica! S jednakim uzbuđenjem se pripremam i uređujem dom. Svatko ima neki svoj način i razne običaje, a ja se ne sjećam da mi je u djetinjstvu bilo koji Božić bio tužan i dosadan. Na Badnji dan tata bi donio lijepo, mirisno drvece od koga smo stvarali bajku. Sa strahopoštovanjem smo uzimali prekrasne, tanke ukrase, kakvi se danas ne mogu pronaći. Poslije bi ga s divljenjem cijeli dan gledali. Kad god bismo prošli, morali bismo zastati. Osobito bi nas privlačili paketići koje bi mama s puno ukusa umatala. Znala sam da će ispuniti svakom od nas jednu želju.

Na Badnji dan katolici u Boki (kao i Konavljani) ujutro kite, a navečer unose badnjake, što je običaj preuzet od pravoslavnica. Samo muškarci unose, a žene ih posipaju pšenicom. Tako bih ujutro s osmijehom

stavljala na badnjake crvenu vrpцу, kojom bih pričvrstila maslinove grančice. Susjedi bi došli nazdraviti, a miris tek prženih priganica ugodno mi je milovao nosnice.

Nigdje nisam jela tako ukusan bakalar, kao onaj iz mamine i tatine kuhinje. Kako je tata bio strastveni ribolovac, našlo bi se na stolu od crnog rižota i brodeteta do razne ribe ispečene na vrtnom roštilju.

Čarolija Badnje večeri

Spuštanjem mraka počela bi moja omiljena zabava – prskalice. Još uvijek su mi čarobne. Natjecali, smo se tko će napraviti ljepše krugove, smijali se, bili veseli kako samo djeca znaju biti. Za to vrijeme, tata je s prijateljima „vrtio pecivo“. Zvuk gitare bi nas privukao, zatim mirisi i osobito tatini prijatelji koji su pjevali do ponoći. Priđružili bismo se jer smo jedino tada mogli ostati tako kasno.

Vrhunac večeri je svake godine bio dolazak, poslije ponoćne mise, mog pok. ujaka Luke, koji je ulazio u kuću pjevajući „U to vrijeme godišta“ svojim prekrasnim tenorom.

Uslijedile bi čestitke, užitak u otkrivanju onoga što se krije iza šarenog papira kojim su pokloni bili umotani.

Božić – svečani dan

Mir u obiteljskom okruženju. Jutarnje čestitke i zagrljaji. Prespavala sam polaznika, ali roditelji nisu. Zajednički doručak, šale, smijeh. Uskoro će se kuća napuniti dragim ljudima, najbližom rodbinom, pozvanom na ručak.

Popodne je rezervirano za prijatelje.

Pjevanje do kasno u noć. Ranije odlazim spavati, slušam odjeke lijepih glasova i sanjam novi Božić, sjajne zvijezde i blizinu mora.

**ČESTIT BOŽIĆ
I SRETNU
NOVU GODINU
ŽELIM ČITATELJIMA
HRVATSKOG
GLASNIKA!**

Slavimo Tvoje rođenje

Probudih se s osmijehom.

Danas slavimo Tvoje rođenje!

Mir je u duši.

Djetešce drago, dao si nam sebe,

Dao svoju snagu.

Mi smo dio Tebe,

Jedno s Tobom zauvijek.

Tvoje patnje, naše patnje,

Znače bliskost ljudi s Bogom.

I ova radost znači isto.

I spokojstvo što me preplavljuje

Kao miris narančina cvijeta u svibnju.

Najljepša noć je pred nama.

Radosnu vijest mi čekamo

I čekajući ljubav dajemo.

Kad se ponoćna zvona ogłase,

Tvoj mili lik se pojavi,

Zamišljam nježnu sliku tu,

Tebe u Maminu zagrljaju.

Zagrlim svoje najdraže,

Zahvalim Ti na bogatstvu tom,

I pjesma dom moj ispuni,

U Tvoju slavu pjevana.

*U ORGANIZACIJI HRVATŠKE MATICE ISELJENIKA U ZAGREBU JE
6. STUDENOGA ODRŽAN 21. FORUM HRVATSKIH MANJINA*

21. FORUM HRVATSKIH MANJINA

Na Forumu je provedena i rasprava o mogućnostima podizanja razine zaštite hrvatskih manjinskih zajednica, što bi za posljedicu moglo imati poboljšanje njihova položaja u cjelini.

Piše:

Marija Hećimović/Matica

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu je 6. studenoga

održan 21. FORUM HRVATSKIH MANJINA na kojem su sudjelovali predstavnici hrvatskih manjina iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Slovačke, Slove-

nije i Srbije kao i predstavnici nadležnih državnih tijela i institucija Republike Hrvatske.

Tema je bila *Uloga parlamentarnih zastupnika, međuvladinih mješovitih odbora i savjeta*

vlade za nacionalne manjine u ostvarivanju zajamčenih prava pripadnika hrvatskih manjina u europskim državama.

U suvremenim okolnostima globalnoga društva imperativ je zaštititi manjinske zajednice a tome se željelo doprinijeti i ovim skupom na kojem se govorilo o postojećem stanju zaštite kroz ocjenu vidova zastupstva i kontrolnih mehanizama kojima raspolažu hrvatske manjinske zajednice. Na Forumu je provedena i rasprava o mogućnostima podizanja razine zaštite hrvatskih manjinskih zajednica, što bi za posljedicu moglo imati poboljšanje njihova položaja u cjelini.

Moderator skupa Robert Skenđerović u svom uvodnom izlaganju ocijenio je da je položaji hrvatskih manjinskih zajednica u pojedinim domicilnim državama različit, a razina ostvarivanja manjinskih prava uvjetova-

na je određenim čimbenicima. U svrhu usklađivanja i zaštite manjinskih prava Hrvatska je temeljem bilateralnih sporazuma o zaštiti manjina s nekoliko zemalja osnovala zajedničke međuvladine mješovite odbore. U državama gdje nema odbora, predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica sudjeluju u radu savjeta vlade za nacionalne manjine. Bilateralna suradnja na zaštiti manjina s većinom država je na vrlo visokoj razini, ali ima i primjera nezadovoljstva hrvatskih manjinskih zajednica kako položajem tako i rezultatima rada pojedinih međuvladinih mješovitih odbora. Osiguravanje participacije hrvatskih manjinskih zajednica u odlučivanju o manjinskim pitanjima u nekim je državama regulirano i garantiranim manjinskim zastupničkim mjestom u parlamentu kao u Rumunjskoj, dok su Hrvati u Crnoj Gori kroz Venecijan-

sku komisiju izborili povlaštenu status i dobili jedan mandat u Skupštini Crne Gore. Praksu zaštite manjinskih prava primjenjuje i sama Republika Hrvatska kroz osam garantiranih manjinskih zastupničkih mjesta. Osiguravanje garantiranih zastupničkih mjesta pokazalo se kao važan oblik uključivanje nacionalnih manjina, odnosno kao primjer dobre prakse i u određenoj mjeri kao nužnost njihova zastupanja u zakonodavnim tijelima.

Međutim, neusklađenost modela zaštite manjinskih prava dovodi do znatnih razlika u zaštićenosti pojedinih manjina u Hrvatskoj i Hrvata u dotičnim domicilnim državama. Predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica smatraju da bi se stoga u takvim slučajevima trebalo inzistirati na načelu reciprociteta, ali se to načelo u praksi ignorira ili se sasvim odbacuje kao neprihvatljivo.

U svojim pozdravnim riječima saborski zastupnik i predsjednik Upravnog odbora HMI-a Ivo Jelušić istaknuo je važnost reciprociteta za Hrvate u manjinskim zajednicama s obzirom na prava koja Hrvatska daje svojim manjinama. Ravnatelj HMI-a Marin Knezović je ustvrdio kako je zaštita manjina osnova zdrave demokracije posebno kada je u pitanju položaj manjinskih nacionalnih zajednica, kojima hrvatski narod obiluje u susjednim zemljama. Ta bi činjenica morala biti razlogom posebne osjetljivosti hrvatske države za manjinska pitanja te za propitivanje efikasnosti postojećih političkih rješenja. Politička rješenja zaštite manjina ne bi smjela većina doživljavati kao nasilje nad sobom, nego razviti svjetonazor u kome su manjine nešto normalno, za zajednicu korisno, nešto što i većinu čini vrjednijom. Predstavnik Državnog ureda za Hrvate izvan RH Milan Bošnjak je istaknuo funkcionalniju i učinkovitiju suradnju Državnoga ureda s Hrvatima izvan RH te osobiti ulogu mješovitih odbora u kojem predstavnici Državnog ureda redovito sudjeluju.

U izlaganjima predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica Stanko Horvat uz Austrije zatražio pomoć RH za potpunu provedbu članka 7. Državnog ugovore iz 1955. jer je do sada ispunjen samo u određenom smislu i vlada atmosfera velike neizvjesnosti oko njegovog daljnjeg ispunjenja. Predstavnik Hrvata iz Crne Gore Zvonimir Deković istaknuo je zadovoljstvo kada su u pitanju njihova zajamčena prava jer imaju jedan mandat u Skupštini Crne Gore, ministra u Vladi CG kao i pomoćnika ministra te pohvalio rad međuvladinog mješovitog odbora. Predstavnik iz Italije Antonio Sammartino je detaljno nabrojio tijela RH i citirao njihove

ovlasti te naglasio nedovoljno korištenje tih ovlasti u zaštiti manjina. Predstavnik Hrvata iz Mađarske Ivan Guban istaknuo je važnost parlamentarnog zastupnika u mađarskom Parlamentu koji istina ima ograničena prava ali uz pomoć parlamentarnog Narodnosnog odbora da se puno toga učini na zakonodavnoj regulativi manjinskih prava. Nezavidni položaj Hrvata u Makedoniji podvukao je Nenad Živković istaknuvši postojanje mješovitog odbora koji je u osma godina imao dvije sjednice. Predstavnik iz Slovačke Radoslav Janković pohvalio se potporom Vlade Slovačke, ali da bi im Hrvatska trebala pomoći u realizaciji zakona o dvojezičnosti, gdje im je postavljen visok prag pa ga gotovo i ne mogu ostvariti. Hrvati iz Slovenije i dalje su neriješenog statusa i čine silne napore da bi to promijenili rekao je Petar Antunović. Predstavnik iz Srbije Darko Sarić Lukendić istaknuo je postojanje propisanih zajamčenih prava ali se slabo ili nikako ne provode i iznimno bi im bilo važno da dobiju garantirano zastupničko mjesto koje je u bilateralnom sporazumu i propisano. Upućuje na rješenje toga pitanja u Rumunjskoj i poziva sva nadležna tijela RH na maksimalni angažman u što kraćem roku. U raspravi je sudjelovao i predstavnik HAZU-a akademik Mirko Zelić koji smatra da bez svestranog zalaganja za oporavak gospodarstva kroz sinergiju svih čimbenika Vlade, gospodarstvenika, iseljenika, nema velike nade ni za hrvatske manjine.

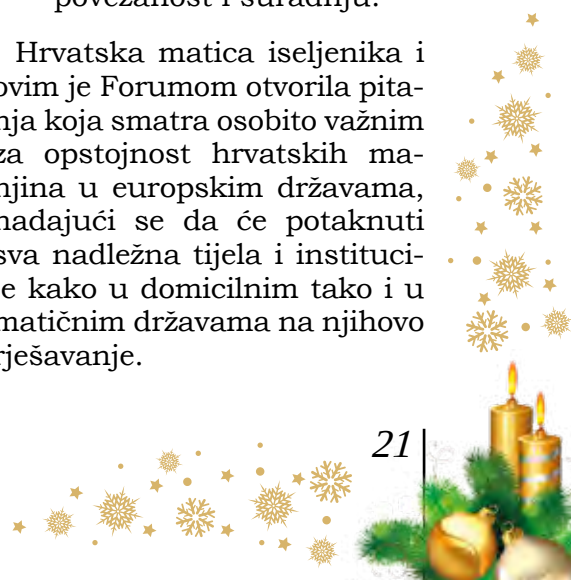
Iz daljnje rasprave se moglo čuti i nezadovoljstvo sudionika zbog raspodjele financijskih sredstava Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, koja u neusporedivo većem omjeru idu za projekte Hrvata u BiH a samo

mali dio se raspoređuje na hrvatske manjine.

Uzimajući u obzir iznesene podatke i provedene diskusije doneseni su sljedeći zaključci koji će se kao preporuke uputiti tijelima zakonodavne i izvršne vlasti Republike Hrvatske:

1. Istaknuta je važnost sudjelovanja hrvatskih manjinskih zajednica u političkom životu domicilnih država kroz osigurana mjesta punopravnih i izravno biranih parlamentarnih zastupnika.
2. Predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica traže da se u bilateralnim pregovorima treba inzistirati na načelu ujednačavanja razine prava, kao temeljnog načela zaštite manjinskih zajednica, pogotovo stoga što nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj uživaju visok stupanj zaštite.
3. Potrebna je veća angažiranost hrvatskih diplomatskih tijela na afirmaciji važnosti zaštite hrvatskih manjinskih zajednica kako bi se toj temi posvetila veća pozornost u bilateralnim odnosima.
4. Potrebno je osmisлити modele za intenzivniju međunarodnu gospodarsku povezanost i suradnju.

Hrvatska matica iseljenika i ovim je Forumom otvorila pitanja koja smatra osobito važnim za opstojnost hrvatskih manjina u europskim državama, nadajući se da će potaknuti sva nadležna tijela i institucije kako u domicilnim tako i u matičnim državama na njihovo rješavanje.

**U KOTORU JE PROMOVIRANA KNJIGA
O KOTORU IZ PROŠLOSTI, SATIRIČNO-
KOMIČNO DJELO O NARAVIMA
KOTORSKIM, A BOME I ŠIRE -
BOKEŠKIM**

Vlastine botunade

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore - Kotor osobito je zahvalno arhitektici Vlasti Mandić koja je u časopisu „Hrvatski glasnik“ od broja 33. u 2007. godini do broja 92. u 2012. godini priređivala serijal „Kotorske Botunade“, u 40 nastavaka. Prvi broj nosio je naziv „Šjor Bepo i šjora Laura“, a posljednji „Smaaak...?!?“. Taj serijal okosnica je knjige „Botunade“

Priredio:
Tripo Schubert

Promocija nove knjige Vlaste Mandić „Botunade“ održana je u Kotoru dana 20. studenoga. Nakon pozdravnih riječi autorice, nastupa klape „Bisernice Boke“, obraćanja recenzenata: prof. Božene Jelušić, prof. Slavice Perović te književnika Nikole Malovića, promocija je začinjena dramskim ilustracijama najzanimljivijih segmenata knjige u izvođenju Bojane Dender, Jasne Stijović, Violete Petović, Jovice Latković, Maša Čekića, kao i same autorice.

Što su to BOTUNADE?

„Riječ je o podbadalicama, o riječima kojima se upire jezikom u problematične teme

- od onih izniklih iz svakodnevnih životnih situacija, preko mentalitetskih, seksualnih, religioznih, do političkih i svih između. Botunade su pupčanim vrpcom povezane s tradicijom karnevalskih svetkovina i verbalna su institucija, ne samo u Boki, nego i širom Mediterana“, objasnio je Malović.

Mnogobrojne posjetitelje te večeri u dvorani kina „Boka“ Vlasta je pozdravila tipičnim kotorskim pozdravom: „Ke nova?“, objašnjavajući da je ta riječ nešto i više od toga, ovisi o načinu kako ga izgovarate, intonirate, naglašavate. To je i pitanje: kako ste, gdje ste pošli, što je novoga...? i postavila: „Pa, eto, novoga je da sam imala hrabrosti napisati knjigu ‘Botunade’. A gdje sam

pošla? Pa gdje drugdje nego u Kotor, gdje sam rođena i gdje živim. Odrastati u gradu vjekovnog graditeljstva, kulture, sklada i ljepote je privilegija i životna referenca. Od malih nogu svi smo nesvjesno upijali urbane vrijednosti grada sazdanog od kamena i kulture življenja. Grada građenog po mjeri čovjeka, mudrog i tolerantnog, grada sa istorijom u genima - svijeta u malom. Tako smo ga doživljavali, i voljeli. Voljeli smo njegove zbijene kuće, palače, impozantne crkve, trgove, uske kanižele, skalinade, bedeme. Kotorani su svakodnevno bili upućeni jedni na druge. Svako je poznavao svakoga do najsitnijih životnih detalja, događaja, pa i tajni. Znalo se što se kuva

u svakoj kužini za objed i ko kuva. Način i pravila života, kao i moral prenosili su se s generacije na generaciju. I sve su u suživotu bile jako bliske, uz dužno poštovanje starijih. Zbog toga u svom sjećanju nosim vrijeme i saznanja o Kotoru i Kotoranima od početka XX vijeka do danas. Još su mi u sjećanju stare italijanske, austrijske, češke, mađarske, arbanaske i porodice drugih nacionalnosti koje su donosile nove vrijednosti iz svojih kultura i jezika, postepeno se inkorporirale u životno, gradsko tkivo Kotora. Tako se i stvarao osobni kotorski govor, pun romanizama, germanizama i dr., riječi koje otkrivaju kulturne i duhovne veze, mostove među ljudima. U sjećanju su mi ko-

Promoteri Botunada

torski oriđinali, fakini, pošpircovi, farabuti, berekini, čakulone, fetiva kotorska gospoda, komunisti...

'Botunade' je knjiga napisana po mojim sjećanjima o Kotoru iz prošlosti. To je satirično-komično djelo o naravima kotorskim a, bome, i šire - bokeškim. Čine je uglavnom tekstovi u dijaloškoj formi pisani kotorskim govorom. Nove generacije, naša djeca, čak ni ja, više se ne služe ovim govorom. Stoga je ovo bio zadnji

moment da napišem 'Botunade', kako bi ostao pisani trag o njemu. Žalosno, ali je tako!

Novi, savremeni život melje nas svakim danom i drastično mijenja i nas i naš grad. Evo, 'Botunade' da vas, fetive Kotorane, podsjetite, a vas nove Kotorane upozna s Kotorom kakvog više nema."

Ono što je Vlasta Mandić učinila svojom knjigom „Botunade“ spada u najbolje oblike i načine čuvanja nematerijalne kulturne baštine, ocijenila je profesorica Božena Jelusić. „Mi smo nekako podijelili to veliko nasljeđe koje nam je prošlost ostavila u ono što je materijalno nasljeđe, što možemo vidjeti u muzejima, u kućama... Međutim, sve ono što su običaji, sve ono što je mot, što je muzika jezika, što je način kuvanja, što je specifično držanje tijela, dakle sve što je naš način života, to je nematerijalna baština i nju Evropa i te kako dobro štiti“, navela je Jelusić.

Klapa Bisernice Boke

VLASTA MANDIĆ

Rođena je u Kotoru 1944. godine. Osnovnu školu i Gimnaziju završila je u Kotoru, a Arhitektonski fakultet u Beogradu. Profesionalno se ostvarila kao arhitekt, interijerist na radovima obnove Kotora nakon potresa 1979. godine i aktivna je do danas. Ima glazbeno obrazovanje i promotor je aktivnosti na afirmaciji kulturno-tradicijskih vrijednosti Kotora. Do sada je objavila knjigu „Bokeška kužina“ (2009.) - monografiju tradicije, prirodne ljepote, mentaliteta i gastronomije kao važnog segmenta kulture življenja u Boki kotorskoj.

O njoj Malović kaže: „Kotoranka Vlasta Mandić jedna je od deboto posljednjih žena renesansnog kova u Boki kotorskoj. Zaljubljena je u zaliv, stigla je da za života postigne sve: da se obrazuje do visokih škola, postane arhitekt i ostvari se u struci, da postane supruga i majka i dočeka potomstvo od potomstva. Vlasta Mandić je kapovica, višedecenijski vođa klape 'Bisernice Boke', kulinarski je performer i aktivist, pisac je kultnoga gastronomskog libra 'Bokeška kužina', dobrovoljni je davalac ruke Opštini Kotor i finalmente - spisateljica je koja mentalitet Kotorana i Bokelja prvi put riječima slika na malo prostora, angažovano i hrabro, kao znalac, obalnim rječnikom, s puno urnebesnog humora.“

*PREDSTAVLJAMO VAM PAVA VIČEVIĆA, ČLANA HRVATSKOGA
GRAĐANSKOG DRUŠTVA CRNE GORE, KOTOR*

Član Društva od rođenja

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Pavo je rođen u Savoni (Italija) 9. kolovoza 2006. godine. Tata Mirko odmah ga je upisao u Hrvatsko građansko društvo pa je tako Pavo član Društva od rođenja. Prvi put došao je u Kotor sa svojih šest mjeseci i u djedovoj kući na Šuranju, odjeven u kompletnu bokešku nošnju, u tatinom naručju, nalagao prvi Badnjak. I od tada do danas Pavo je, odjeven u nošnju, redovito prisutan na svečanostima sv. Tripuna i Danu Bokeške mornarice. Već je shvatio da je to poštovanje tradicije i običaja i veseli se svakom odijevanju i svetkovinama.

Učenik je IV. razreda Osnovne škole „Njegoš“ i III. razred muzičke škole „Vida Matijan“. Uz to, pohađa IV. godinu Hrvatske nastave s odličnim uspjehom. Sudjeluje na svim priredbama, pleše folklor, recitira, glumi, pjeva u zboru... Redovito pohađa i vjeronauk u Kotorskoj biskupiji i sudjeluje na svim crkvenim svetkovinama.

Po priči njegovih vršnjaka dobar je drug, omiljen u društvu, voli ići na rođendane, igrati igrice na tabletu, ribati, igrati nogomet, voziti bicikl, skijati...

Mali Pavo na naslovnici Hrvatskoga glasnika, veljača 2008.

Uspomena na I. razred osnovne škole 2012./13. godine

Ova Pavova sažeta biografija obiluje značajnim aktivnostima i rezultatima pa iako ima tek 9 godina, to su bili razlozi za ovaj razgovor s njim.

Pitali smo Pava o svemu pomalo.

HG: Dobar si učenik, lijepo sviraš klavir, dobro igraš vaterpolo, družiš se s vršnjacima, ribaš... kako sve to stižeš?

Pavo: Za sada stižem, ponekad je teško, ali se trudim. U školu se mora ići, moramo učiti, to svako dijete mora, a na vaterpolo i klavir idem zato što to volim.

HG: Imaš već dvije prve nagrade na klavirskim natjecanjima. Jasno je da voliš svirati, vrijedan si, vježbaš. Ispričaj nam nešto o sviranju, kako si počeo?

Pavo: Moja baba ima lijepi stari pijanino i dok sam bio mali tražio sam da me pusti da na klaviru sviram, što ona nije dopuštala. Govorila je da klavir nije igračka. Pomalo me učila i govorila da ako volim svirati, trebam ozbiljno učiti i vježbati. Upisao sam se u Muzičku školu. Baba mi je obećala ako se budem trudio i budem odličan u sviranju da ću za nagradu dobiti put u Pariz, u Disneyland. Naravno, trudio sam se, bio odličan, svirao na dva koncerta i poslije završenoga prvog razreda Muzičke išao u Disneyland.

HG: Bravo. Lijepa nagrada. Što ti se tamo najviše svidjelo?

Pavo: Sve mi se svidjelo. Let avionom iz Tivta do Pariza bio je lijep, gledao sam stalno kroz prozor, super je izgledala

zemlja, otoci, more i dio Alpa. Sve sam zapamtio iako me na trenutke bilo strah kako će avion uspjeti zaokrenuti i spustiti se. A u Disneylandu je sve bilo zabavno: putovanje malim vlakom oko cijeloga Disneylanda, vožnja auta po pravoj pisti, razni vrtuljci, labirint, podmornica Nautilus, vožnja čamcima kroz tajne špilje gusara s Kariba... A najuzbudljivije mi je bilo lansiranje raketom u svemir! U Parizu sam vidio katedralu Notre Dame i Eiffelov toranj, koje sam fotografirao.

HG: Dobro se sjećaš svega, mogao bi o Disneylandu puno još toga da nam ispričaš. Ipak, da se vratimo sviranju. Kako si se odlučio natjecati i kako si se za to pripremao?

Pavo u svome omiljenome ambijentu: bazen, lopta, vaterpolo

Pavo: Moja profesorica klavira Vesna Cicović smatrala je da dobro sviram i da bih mogao ići na natjecanja, ali da o tome trebam sam odlučiti. Ja sam se želio natjecati, volim se natjecati i pobjeđivati. Profesorica je odabrala skladbe, sve su mi se svidale, ali su bile prilično teške. Najteža je bila „Procesija mandarina“, ima šest snizilica, često i razrješilica, lijeva ruka stalno svira preko desne, ima taktova sa forte i fortissimo, što ja volim, i kad sam je svladao, baš mi se svidjela. U Etidi sam uspio dobro uvježbati šesnaestine i u Baladi isto, držati stalno potreban ritam, pratiti dinamiku... uspio sam sve tri lijepo svladati. Ali nije bilo lako. Baš kad sam trebao najviše vježbati, nisam mogao, bio sam sa školom na Ivanovim koritima. Dan prije natjecanja vratio

sam se uvečer u Kotor, malo vježbao, ujutro otišao u Herceg Novi, odsvirao i vratio se na Ivanova korita. Uvečer smo na Ivanovim koritima saznali, moja drugarica Ena Gledić koja se također natjecala i ja, da smo oboje osvojili „Zlatnu liru“. Baš sam bio radostan! Učiteljica, svi drugovi i drugarice su mi čestitali.

HG: Tako je bilo za prvu nagradu, a kako je bilo za drugu?

Pavo: Za sudjelovanje na Međunarodnom natjecanju „Mladi virtuozi“ u Beogradu opet sam morao sam odlučiti. Profesorica je smatrala da se mogu i tamo natjecati, ali ni ona ni moja mama ni baba nisu me htjele nagovarati. Opet je to bila samo moja odluka da odem na to natjecanje, a želio sam čuti i drugu djecu kako sviraju i da oni čuju mene, da

osvojim neku nagradu. Vjerovao sam da ću neku nagradu osvojiti sve dok nisam čuo jednog dječaka iz Kruševca na generalnoj probi. Toliko je dobro svirao i toliko mi se to svidjelo da sam rekao babi - Što ću ja ovdje? Baba mi je odgovorila - Došao si svirati najbolje što znaš, potruditi se i osvojiti neku nagradu. To sam, naravno, i sam znao, to je kao i u sportu, moraš se potruditi da pobijediš iako je netko bolji od tebe. Nisam imao tremu na nastupu, odsvirao sam najbolje što sam mogao. Uvečer, dok smo se šetali središtem Beograda, saznali smo da sam osvojio prvo mjesto u svojoj kategoriji „Diploma mladi virtuozi“. Jako sam se razveselio, baš sam bio sretan. Uvečer, malo kasnije, došle su u hotel tetkine dvije kćeri da mi čestitaju, mi smo već bili legli, ali

Pavo svira u katedrali sv. Tripuna

smo se ponovno obukli i sišli u salon hotela. Ne primaju se baš čestitke za prvu nagradu u pidžami u sobi! (ha,haa!) Radostan sam se vratio u Kotor.

HG: Kako su te dočekali kad si se vratio kući?

Pavo: Super. Sutra na večer nakon dolaska okupili smo se svi kod đeda i babe, odsvirao sam im sva tri komada, dobio sam veliku tortu ukrašenu klavijaturom, violinskim ključem, notama... počastili smo se, dobio sam od svih poneki poklon, a na čestitki od babe pisalo je - Malome Mozartu sa Šuranja! (ha,haaa!)

HG: Dosta smo pričali o klaviru. Da vidimo što bi nam ispričao o vaterpolu, tu si također postigao prve uspjehe?

Pavo: Naučio sam s tri godine plivati, od četvrte sam počeo trenirati u klubu „Cattaro“.

Jako sam želio ići na natjecanje u Italiju, osvojiti neku medalju jer u našoj kući stalno gledam medalje, pehare i diplome koje je moj tata osvojio kao vaterpolist. Izbrojao sam ih, mislim da on ima 36 medalja, 13 pehara, puno raznih diploma. I moj djed Pavle igrao je vaterpolo i on ima medalje i pehare, i njih gledam svaki dan jer stoje u biblioteci gdje je i klavir pa kad god vježbam i njih vidim. Jedva sam dočeka da pođemo na natjecanje u Italiju, tamo je bilo odlično, puno ekipa iz cijeloga svijeta, mi smo igrali dobro. Osvojili smo treće mjesto, dobili pehar. Ja sam dao 22 gola u svim utakmicama. Kad smo došli u Kotor, pehar je stajao kod svakoga od nas po sedam dana, a sada se čuva u prostorijama našega kluba. Moja medalja visi u mojoj sobi. U našu čast

klub je organizirao plovību brodom „Morska kočija“ po Zaljevu, baš smo uživali, družili se i bilo je super.

HG: Treniraš li i dalje redovito i koliko dugo još misliš nastaviti trenirati?

Pavo: Naravno, treniram svaki dan osim nedjelje, volim i jedva čekam da odem na trening. Trenirat ću još dugo i truditi ću se jer mi je želja osvojiti svjetsku medalju, a posebno olimpijsku, koje ima moj tata.

HG: Što je s ostalim sportovima. Voliš li još neki osim vaterpola?

Pavo: Volim nogomet, tenis i skijanje. Počeo sam pomalo skijati na Ivanovim koritima. Loptu igram samo ispred kuće i na livadama, gledam kad god stignem značajne utakmice na TV-u, a tenis za sada samo gledam, nemam vremena da

Nagrada „Zlatna lira“

Diploma „Mladi virtuozi“

ga pokušam naučiti i igrati, a volio bih. Ipak, najviše volim vaterpolo, njega ću vježbati cijelu godinu, a skijati ću pomalo zimi.

HG: Voliš i ribati. Ispričaj nam nešto o tome.

Pavo: Ribam samo s obale na Šuranju, na špare, ciple i hame. Moj brat Tomo i ja prošle sezone uhvatili smo 20 manjih špara, 13 srednjih i 13 većih i baba nam je spremila riblju večeru od te naše ribe. Kad počne škola, nemam baš puno vremena za ribanje, ali kad god imam, volim otići na ribanje.

HG: Je li ti nekad ispala s udice velika riba?

Pavo: O, da! I to koliko puta! Jedan najveći špar od svih koje sam ulovio, kad sam ga izvadio iz mora, uspio je otkinuti udicu i vratiti se s njom u more.

HG: Voliš li se maskirati, ideš li na karnevale? Svirao si maskiran na koncertu „Pod maskama“. Koja je to maska bila?

Pavo: To je bila maska – ninda ratnik. Volim se maskirati i svi u kući se volimo maskirati. Na svakome karnevalu do sada sam se maskirao, bio

sam lav, Indijanac, ninda ratnik. Za sljedeći karneval bit ću nešto posebno. Nitko me neće prepoznati. To je sad tajna.

HG: Ti voliš puno raznih stvari pa nas baš zanima što ćeš biti kad odrasteš? Jesi li razmišljao o tome?

Pavo: Za sada mislim da ću biti poznati i uspješni vaterpolist, dobar pijanist i kapetan broda.

HG: Čuli smo da znaš pričati viceve i da često drugove nasmijavaš na odmoru u

školi? Možeš li za kraj ovog razgovora i nama ispričati jedan?

Pavo: Znam ih puno, ne znam koji bih sada odabrao. Evo tri koja mislim da su zgodni pa vi izaberite koji vam se najviše sviđa:

* Znaš li kako se na bosanskom jeziku kaže „Hello Kitty“? Kaže se: Des' ba Maco!

* Sjede baba i djed na autobusnoj stanici i čekaju autobus. Prolazi jedan i baba pita: „Je li ovo bila trojka?“ A djed odgovara: „Ne, baba, stala si na crtu!“

* Šetaju ulicom dvije dlake. Naide auto velikom brzinom i zgazi jednu. Druga poskoči i uskliknu: „Uuuff! Za dlaku!“

Ostavili smo sva tri vica. Mogli smo još dugo pričati o mnogo čemu. Pavo je veseo, razigran, razgovorljiv. Želimo mu i dalje puno uspjeha u školi, muzici, vaterpolu, da i dalje bude dobar drugar, da se druga djeca ugledaju na njega, a i on na bolje od sebe. Dogovorili smo se da za dvije godine opet razgovaramo, da vidimo hoće li i one biti uspješne kao ove prethodne.

Ekipa VA „Cattaro“ koja je osvojila treće mjesto na međunarodnom festivalu HaBaWaBa u Italiji

ANTON-GULA MARKOVIĆ

„Nije vam potrebna tolika pažnja na opremu ... upravo će vam nedostatak foto opreme najbolje potaći kreativnost.“

Priredio: **Joško Katelan**

Neko je jednom rekao da su fotografije kao dobar vic. Ako ga moraš objašnjavati, onda nije dobar.

U ovom broju Glasnika predstavljamo trećeg fotografa, gospodina Antona Markovića iz Tivta. Zamolili smo ga da nam se predstavi, prvo kratko tekstualno, a onda opsežno svojim odabranim radovima. No, prije same njegove autobiografije pročitajte što su sve o fotografiji izjavili neki od slavnih, ili manje slavnih, fotografa. Mislimo da ćete uživati, a neke od njih i upamtiti.

„Najvažnija stvar je oko, a ne kamera.“ – Alfred Eisenstaedt

„Sadržaj fotografije reflektira ono što leži u fotografu, jer ono što vidimo ukazuje na ono što mi zapravo jesmo.“ – Ernst Haas, fotoreporter i pionir fotografije u boji.

„Nije vam potrebna tolika pažnja na opremu ... upravo će vam nedostatak foto opreme najbolje potaći kreativnost.“ – Ivana Tomanović.

„Svaki fotograf koji tvrdi da nije voajer je ili glup ili laže“ – Helmut Newton.

„Nije dovoljan samo fotoaparat da bi se napravila fotografija ... fotografiranje je proces koji prožima mnoge aspekte fotografa - sve slike koje su mu ikad prošle kroz glavu, sve knjige koje je pročitao, sva muzika koju je preslušao, sve ljude koje je volio ...“ – Ansel Adams.

„Dok ne prihvati činjenicu da je u mogućnosti manipulirati stvarnošću, fotograf nikad neće postići punu odgovornost za ponašanje u svom poslu.“ – Ralph Hattersley.

„Fotografiranje portreta je ništa drugo do neprestani rat između modela i fotografa ... da li će ispasti onako kako je model zamislio, ili će pobijediti fotograf ...“ – Ivana Tomanović.

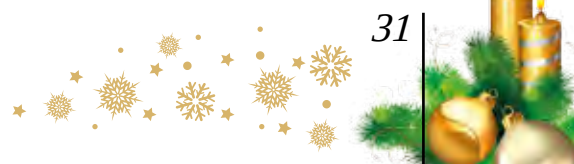
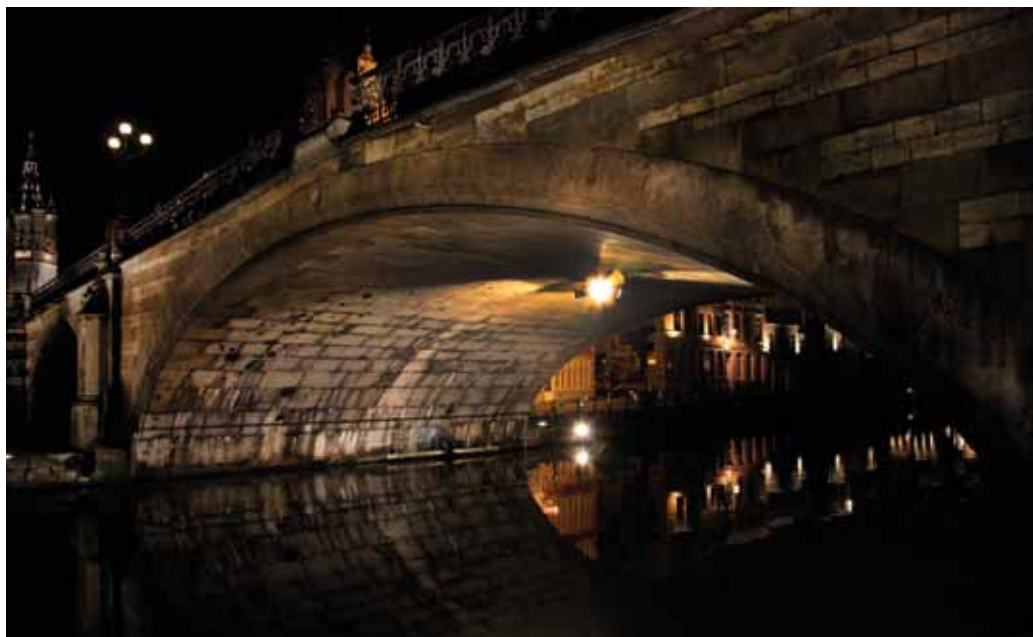
„Ne postoje dobra pravila kojih se drže dobri fotografi, postoje samo dobri fotografi“ – Ansel Adams.

„Fotografiranje portreta odražava tenziju ... svaki portret u sebi nosi tenziju koja nastaje između modela i fotografa“ – Ivana Tomanović.

„U fotografiji ne postoje sjene koje se ne mogu osvijetliti“ – August Sander

„Uvijek je dvoje ljudi na svakoj slici: fotograf i gledatelj“ – Ansel Adams

Predstavljajući se nama i vama Anton Marković – Gula je rekao ovako:

„Osnovna znanja o fotografiji i amaterskom filmu stekao sam u Foto-kino i video klubu „Mladost“ - Donja Lastva, Tivat, čiji sam i danas član. Fotografijom i filmom se bavim od 1970. godine. Od tada sam se stalno usavršavao. Od 1981-1989. radio sam profesionalno kao foto reporter i filmski snimatelj.

Do sada sam imao 8 samostalnih izložbi fotografija (1989, 1998, 2009, 2010, 2011, 2012, 2014. i 2015. god.) i jednu koautorsku izložbu 2015. god. Učestvovao sam na više od 60 kolektivnih izlož-

bi fotografija u zemlji i inozemstvu. Za izlagačku djelatnost nagrađen sam brojnim nagradama i priznanjima. Bavim se i dokumentarnom fotografijom. Pratim i dokumentiram sva važnija zbivanja i promjene u Tivtu i šire. Tu bih posebno istakao zbirku o razvoju Tivta, „Arsenal“ - Tivat i bogatu zbirku aero-fotografija koje su nastale spajanjem dva hobija. Naime, od 1986-2006. sam bio sportski pilot u aeroklubu.

Amaterskim filmom sam se bavio od 1972. godine. Snimio sam 8 kratkometražnih i bezbroj dokumentarnih filmova s kojima sam osvojio 10 nagrada u zemlji i inozemstvu. Za svoj

rad i doprinos amaterskom filmu dobitnik sam srebrne plakete Kino-saveza Jugoslavije i zvanja „Instruktor“ Foto-kino saveza Crne Gore.

Na kraju bih istakao da posebnu zahvalnost dugujem Anđelku Stjepčeviću i Krstu-Kiku Tomićiću koji su mi pružili osnovna znanja o fotografiji i podržali me i poticali u radu. Smatram da je ideja Uredništva Glasnika da predstavi protagoniste ove značajne vizualne umjetnosti iz našega kraja značajna jer se time pruža mogućnost mnogim zaljubljenicima u mogućnosti objektivu u sprezi sa najnovijim softverskim rješenjima“ – završio je naš i vaš Gula.

Nema Europe bez benediktinaca i načela: MOLI, RADI, ČITAJ!

Knjiga *Benediktinci na području Barske nadbiskupije i Katorske biskupije* (9. stoljeće – 1571.), autorice dr. Katarine Mitrović, promovirana je u ponedjeljak 23. studenoga u kinu „Boka“ u Kotoru.

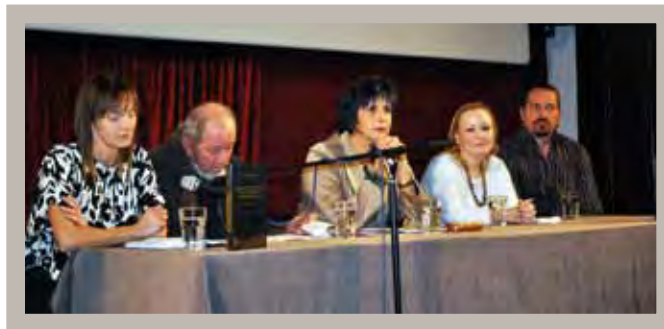
„Benediktinci su promenili moj život. Platila sam strašnu cenu pre tri godine kada sam otpuštena sa Filozofskog fakulteta u Beogradu zbog ove teze – *Benediktinci na području Barske nadbiskupije i Katorske biskupije*, jer su mi rekli da ona nije dovoljno naučna, da nije dovoljno ozbiljna. Ali, nisam odustala. Benediktinci su moja velika ljubav, otkrila sam ih pre deset godina, kada sam se susrela sa njihovim pismom.

Dok mi je bilo dozvoljeno da predajem, ja sam uvek svoja predavanja započinjala rečima da koliko god pohvala mi izrekli na račun tih monaha, nikada im se ne možemo dovoljno zahvaliti. Evropska civilizacija izgleda danas tako u svojim najpozitivnijim aspektima upravo zahvaljujući benediktincima.

Kao evangelizatori Evrope, mnoge germanske i slovenske narode su pokrstili. Neke su direktno iz paganstva prevodili u hrišćanstvo. Znatno su unapredili privredu, posebno zanatstvo. Svoje vrtove su uređivali tako da su podsećali na rajsko blaženstvo. Šta su sve preživljavali i kroz šta su sve prolazili, mi to danas ne znamo.

Sveti Benedikt je smatrao da monah nije pravi dogod se ne izdržava radom sopstvenih ruku. Polazio je od načela: ‘Ora et labora’ – moli se i radi! Kako na nebu, tako i na zemlji!

Kao izuzetan psiholog, svojim opatima, duhovnim ocima, savetovao je da ne mogu monahe-novicije, dečake koji odrastaju u manastirima, tretirati sve na isti način. Svaka je osoba za sebe, mora se voditi računa o njenim fizičkim i psihičkim sposobnostima, osobenostima. Ideja o kolektivnom nesvesnom, o dinamici nesvesnog i arhetipovima, pojavljuje se kod benediktinaca mnogo vekova pre Frojda, Junga...

Benediktinci su tu od VI veka i žive držeći se načela: ‘Ora, labora et lege’ – MOLI, RADI, ČITAJ!

Oni u manastirima, daleko od javnosti pišu, prepisuju. Prepisuju Sveto pismo, ali i grčke i rimske pisce jer smatraju da to može nekome koristiti...“, rekla je uz ostalo u svome iznimno nadahnutom izlaganju autorica dr. Katarina Mitrović.

Govoreći o knjizi mr. Jovica Martinović istaknuo je da ona predstavlja kapitalno djelo. On je podsjetio da su benediktinci odavno bili prisutni u Kotoru, o čemu svjedoči današnja crkva svetoga Antona. Materijalni ostaci jedne od njihovih crkava pronađeni su poslije potresa 1979. godine ispod crkve svetoga Pavla, kao i materijalni tragovi u Budvi, Cavtatu. Već od XII. stoljeća počinju zapisi o djelatnostima i aktivnostima benediktinaca u našim krajevima, a od XIV. stoljeća pratimo njihov kontinuirani rad, naglasio je Martinović.

Načelnica *Istorijskog arhiva u Kotoru* Snežana Pejović istaknula je da nam je autorica ovom knjigom približila vrijeme svetoga Benedikta i monaha tog reda, o čemu su naša saznanja vrlo skromna. Oni su imali golem značaj za edukaciju i opismenjavanje domicilnog stanovništva. U nekoliko stoljeća njihove pune aktivnosti postavljeni su temelji naših budućih obrazovnih institucija. Kao arhivist, istaknula je i njihov značaj u stvaranju i očuvanju rukopisne baštine, crkvenih, ali i državnih spisa.

„Ne mislim da su benediktinci ovdje došli, već da su ovdje bili, zato što su iz reda Vasilija Velikoga. To je red monaha koji nastaje u VI vijeku, koji je izuzetno vrijedan, marljiv, asketski. Benediktince ne možemo svrstavati u ono što oni nisu, ni na zapad ni na istok, kada su u pitanju generalna razgraničavanja“, rekao je arheolog Mladen Zagarčanin.

„Knjiga je objavljena u izdanju Kulturnoga centra ‘Nikola Đurković’, Gradske biblioteke i čitaonice Kotor i Ministarstva kulture Crne Gore. Ona je dio projekta *Kulturna baština Boke i Crne Gore – evropska kulturna baština*, iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2015. godinu“, u uvodnoj riječi rekla je Jasmina Bajo, rukovoditeljica Gradske biblioteke Kotor.

U muzičkom dijelu nastupila je prof. Angela Mijušković na flauti.

Boka News

Dan Općine Kotor

„Objedinjujući tri praznika, 21. novembar simbolizuje viševjekovnu tradiciju skladnih multietničkih i multikonfesionalnih odnosa u Kotoru. Taj sklad jedna je od najvećih dragocjenosti koju baštinimo iz naše bogate istorijske riznice. Istovremeno, to je i suštinska vrijednost ovoga grada i izuzetan potencijal njegove budućnosti u okvirima evropske Crne Gore.

Bogato civilizacijsko nasljeđe i jedinstvena ljepota prirodnog okruženja obavezuju nas da valorizujemo vrijednosti kojima raspolažemo i – čuvajući kulturni i istorijski identitet Kotora – gradimo kvalitetniji život za nove generacije“, rekao je gradonačelnik Kotora dr. Aleksandar Stjepčević na svečanoj sjednici lokalnog parlamenta u povodu Dana Općine 21. studenoga.

Goste i uzvanike pozdravio je i predsjednik SO Kotor Nikola Bukilica.

Na svečanosti je bio prisutan Filip Vujanović, predsjednik Crne Gore, kao i predstavnici diplomatskog kora, gradova pobratima, predstavnici općina iz okruženja, kulturnog, društvenog i političkog života Kotora.

Tradicionalno je prikazan propagandni film o tome što je sve učinjeno u Kotoru u razdoblju od godine dana.

Najavljujući film, gradonačelnik Stjepčević je podsjetio:

„Naglašavam da je u toku izrada idejnog rješenja žičare do tvrđave San Đovani, kao i glavnog projekta za izgradnju pothodnika odnosno podzemnog pješačkog prolaza između gradskih bedema i Lučke kapetanije. U pripremi je i glavni projekat za smještaj lica u stanju socijalne potrebe. Takođe, nastavljaju se radovi na izgradnji kanizacionog sistema u gornjem dijelu Starog grada. Na Sportskoj dvorani završen je veći dio predviđenih radova. Opština redovno izmiruje sve obaveze i, uz učešće države koje se očekuje u budžetu za 2016., zanatsko-građevinski radovi na dvorani bit će završeni.

Tokom prvih devet mjeseci ove godine u kotorsku luku uplovila su 332 kruzera s 358.812 putnika,

Mandolinski orkestar HGDCG "Tripo Tomas"

što je za 35 odsto više nego u istom periodu prošle godine. Kroz izletnički program Kotor je posjetilo više od 297.242 gostiju. Vodeći svjetski turistički vodič *Lonely Planet* uvrstio je Kotor na prvo mjesto liste deset najboljih gradova koje tokom 2016. godine treba neizostavno posjetiti.

Trenutno se realizuju projekti: 'Pomoć solarne rasvjete u Crnoj Gori', 'Prikupljanje podataka o komunalnom otpadu u jugoistočnoj Evropi', 'Poboljšanje energetske efikasnosti kroz međuopštinsku upravljačku mrežu', 'Alternativni izvori energije – alterenergy', 'Revitalizacija i promocija tvrđava na Jadranu – Adri.Forth' i 'Adri Gov – Operativni plan Jadransko-jonske eroregije'. Pomenuti projekti finansiraju se iz jadranskog programa prekogranične saradnje, a Projekat promocije ljudskih prava i zaštite manjina finansira EU. Projekat 'Socijalne inovacije na lokalnom nivou kao podrška koheziji' finansira se iz Regionalnog programa autonomne regije Friuli Venezia Giulia za saradnju, razvoj i međunarodno partnerstvo 2014. - 2017. Ukupna vrijednost svih ovih projekata za Opštinu Kotor iznosi oko 2.065.300 eura“, rekao je Stjepčević.

Na sjednici je uručena nagrada „21. novembar“ Fakultetu za pomorstvo Kotor, za izniman doprinos razvoju suvremenog obrazovanja i usavršavanja kadrova u pomorstvu, koju je primio dekan dr. Danilo Nikolić.

U kulturnom dijelu programa nastupio je zbor Muzičke škole „Vida Matjan“ i dječji mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“.

U Kotoru je tijekom cijelog dana, unatoč kiši, bilo svečano. Gradska muzika svirala je ulicama Staroga grada, položeni su vijenci palim borcima na spomen-obilježjima u Kotoru i Risnu, organizirani su prijemi delegacija Bokeljske mornarice i Gradske muzike u Općini, a točno u podne odigrano je tradicionalno kolo Bokeljske mornarice.

Turisti s kruzera MSC „Musica“ s oduševljenjem su pratili događaj.

Na gradskoj rivi maratonca koji godinama trči „Trku mira“, dr. Iva Belana, 79-godišnjaka podrijetlom iz Tivta koji živi u Zagrebu, dočekali su predsjednik SO Kotor Nikola Bukilica, menadžer SO Srđan Dragomanović, direktor TO Kotor Mirza Krčić.

Kiša i vjetar nisu omeli Belana da položi cvijeće na spomenik palim borcima u Parku slobode i nastavi trku do Debelog Brijega.

Boka News

Od Kvarnera pa do lijepe Boke

Usred tišine grada i usnule ljepote, tiha se čula gitara la muzika di note!

I sve to u kotorskome Kulturnom centru „Nikola Đurković“, koji je i ovoga puta otvorio širom svoja vrata da primi muzičare koji su noć poklonili gradu.

U Bokeškom nocturnu, u sklopu novembarskih fešti već peti put gradu je priredio koncert muzički sastav Lungo Mare, u kojem su uživali ljubitelji Mediterana uz note mora od Kvarnera pa do lijepe Boke.

Po reakcijama oduševljene publike bilo je jasno da su muzički gušti bili pravi, da su refreni večeri inspirirali prisutne da pjevaju zajedno s nenadmašnim Polijem Gjurgjevićem, momcima iz sastava „Lungo Mare“ i uz baršunasti glas naše sugrađanke Nade Baldić, kojoj je mediteranska pjesma na životnoj muzičkoj skali.

Popularna ženska klapa okićena priznanjima i nagradama klapskih susreta, šarmantne Kotoranke klape „Incanto“ dodali su od svoga šuga.

Duo „Mare blue“, koji je trebao biti još jedan poetsko-muzički dar večeri, na žalost nismo mogli čuti u punom sastavu, a prilike za to bit će već u nekom od sljedećih druženja.

Prohladno kotorsko, studeno, subotnje večer bilo je toliko zagrijano pjesmom, od koje je svima koji ovu muziku vole i osjećaju nešto toplo zasjalo u duši.

A tko može da ostane bez pojačanih emocija kada čuje akorde Šjora Mare, Od Šuranja do pazara, Prošeći se po Kvarneru, Zar je voljeti grijeh, Sve dok bude bilo i nas dvoje, Tamo gdje grožđe zri, Cvita zaboravi Espanju, Pleši sa mnom, Lipoto moja, O sinjorina, Grdelina dva, Za malo ljubavi, Zbogom Dalmacijo, E moj Gosparu.

Veče je nadahnuto vodila kotorska pjesnikinja Du-bravka Jovanović, a organizatori su bili muzički sastav Lungo mare i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

„Lungo mare“ je zahvalio onima koji su imali nježno uho za pravu notu i pomogli u izvedbi ovoga koncerta: Gradu Rijeci, Općini Kotor, Turističkoj organizaciji Kotor, Kulturnom centru „Nikola Đurković“, Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, Hrvatskom nacionalnom vijeću, Unibrandu BG, Vili Ivana, Konobi Portun i medijskoj potpori Skala radiju, Dux radiju i Radio Kotoru.

Skala Radio

Proslava Dana Općine Tivat

„Tivat je protekle godine ostvario impresivne rezultate, a naše geslo je bilo da svaka generacija treba da izvrši svoj dio obaveza, a ne da ih ostavlja sledećim generacijama”, ocijenio je danas gradonačelnik Tivta Ivan Novosel na svečanoj sjednici lokalnog parlamenta u povodu Dana Općine, 21. studenoga. On je nabrojio niz infrastrukturnih projekata realiziranih u protekloj godini, po značaju istaknuvši izgradnju autobusne postaje vrijednu 3,5 milijuna eura, kao i završetak rekonstrukcije gradske rive Pine, u što je ukupno uloženo 2,2 milijuna eura.

Svečanoj sjednici prisustvovali su: načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore admiral Dragan Samardžić, ministarica bez portfelja u Vladi CG Marija Vučinović, kao i predstavnici gospodarskog, kulturnog i političkog života grada i države, diplomatskog kora, predstavnici nekoliko crnogorskih gradova i onih iz inozemstva s kojima Tivat njeguje pobratimske odnose te delegacije velikih stranih investitora iz Porto Montenegra, Luštica bay i Qatari Diara.

„Nikako ne smijemo zaboraviti da se Tivat gradio vjekovima, da smo mi samo nastavili i pospješili trend napretka i da trebamo da nastavimo kao njegovi graditelji. Često razmišljamo što nam nedostaje, ali vrlo malo razmišljamo o onome što imamo i što smo napravili. Vratimo se malo u bližu prošlost i vidjet ćemo da je urađeno dosta. Danas sa ponosom možemo reći da Tivat gradi svoj brend, da imamo viziju i strategiju, da smo svjesni šta imamo i kuda idemo”, poručio je okupljenima Novosel. On je za sljedeću godinu Tivčanima obećao završetak 140 stanova za radnike lokalne i državne uprave na Sejanovu, završetak postrojenja za prerađu otpadnih voda, nastavak gradnje kanalizacije, premještanje improviziranog naselja „7. jul”...

Tivćane i goste grada pozdravio je predsjednik SO Krsto Bošković koji je naglasio da su antifašizam, multietničnost i tolerancija temelji na kojima se Tivat razvija, gajeći prosperitet, stabilnost i mir.

Svečanost proslave Dana Općine počela je ceremonijom polaganja vijenaca na spomenik Palim borcima pokraj Stare škole, a zatim su Gradska muzika, mažoretkinje i tivatski odred Bokeljske mornarice prodefilirali gradom. Novosel je na rivi Pine izvršio smotru odreda Bokeljske mornarice, nakon čega su njezini pripadnici iz starih pušaka - kremenjača ispalili počasni plotun i odigrali tradicionalno kolo ovog 13. stoljeća starog udruženja bokeljskih pomoraca.

Na kraju proslave, direktorica TO Tivat Bernarda Moškov i predsjednik parlamenta makedonske Općine Karpoš Sašo Lazarevski, potpisali su sporazum o suradnji u području turizma i zajedničke promocije na stranim tržištima.

Boka News

Otvorena izložba „Luka Kotor kroz istoriju“

U povodu uspješnog završetka glavne kruzing sezone 25. studenoga u Kulturnom centru „Nikola Đurković“ u Kotoru otvorena je izložba fotografija i priznanja, „Luka Kotor kroz istoriju“.

Mnogobrojne posjetitelje i uzvanike pozdravili su Maja Danilović, menadžerica i Vasilije Kusovac, izvršni direktor Luke Kotor.

„Ovo je najuspješnija poslovna godina od postojanja Luke. Takođe, tu je i finansijski rezultat, koji

za nas ipak nije toliko dominantan koliko povećanje prometa i zadovoljstvo klijenata. Srednja ocjena koja se odnosi na usluge je 4.6 i to je naša najbolja referenca. U najavi za 2016. imamo trideset dolazaka više nego ove godine. Međutim, postoje ograničenja koja bi mogla uticati da iduće godine ispunimo zahtjeve koje pred nas postavljaju brodari. Jedno je da li ćemo mi raditi djelatnost, ili će to raditi neko drugi. Nadam se da će Luka kao akcionarsko društvo koje baštini tradiciju na ovom prostoru i ovom akvatorijumu zaslužiti da dobije šansu da i dalje upravlja Lukom i pruža lučke usluge, pa u tom cilju očekujem povoljno rješenje.

Želja nam je bila da kroz fotografiju pokažemo da Luka Kotor ne postoji od 1988. godine, da traje mnogo duže, da je imala svoju prošlost, sadašnjost i budućnost. Luka Kotor je treća na Jadranu i osma na Mediteranu. Grad Kotor ima svakako jednu od vodećih pozicija u svjetskim okvirima kada je turistička privreda u pitanju pa zato tu šansu treba iskoristiti toliko brzo i hitno i to do kraja godine“, rekao je Kusovac.

Direktor Kulturnog centra Miloš Dževerdanović istaknuo je da mu je čast što je ova institucija domaćin partner proslave uspješne sezone Luke Kotor, jednog od najuglednijih crnogorskih brendova i kompanija.

„Oni su svoje društveno odgovorno poslovanje podijelili sa nama. Niz aktivnosti koje je Kulturni centar imao od kada sam na čelu ove kuće pomogla je Luka Kotor koja je bila nezaobilazni partner, ne samo finansijski nego i u svakom drugom smislu“, rekao je Dževerdanović.

Među fotografijama kao i nagradama, posebnu pažnju izazvalo je priznanje „International Star for Quality“ koje je kotorska kompanija dobila od asocijacije „Business Initiative Directions“ u Genevi za 2015. godinu.

Izložbu čine stare i nove fotografije luke, brodova i povijesnih trenutaka. Autori su Stevan Kordić, Ivka Janković, Zoran Nikolić, Klaudio Katelan, Miro Marušić. Od starih fotografija, kao dokumenti jednog vremena, izdvajaju se one o brodu „Jadran“ i posjetu Onassisove jahte „Kristina“ 1960., što je obilježilo prošlo tisućljeće.

U glazbenom dijelu programa nastupio je Marinko Pavičević.

Boka News

Promovirana knjiga „Dva minuta Kotora“

U povodu obilježavanja 28 godina postojanja i rada, lokalni javni medij Radio Kotor priredio je promociju knjige radijskih kolumni „Dva minuta Kotora“ u crkvi svetoga Duha, 19. studenoga. Prisutne je pozdravila direktorica Radio Kotora Vjera Baničević, a službeno spriječen da bude na promociji knjige bio je generalni direktor Direktorata za medije u Vladi Crne Gore Željko Rutović, koji je čestitao na ovom događaju poslavši brzojav: „Godine trajanja Radio Kotora godine su kako izgradnje održivog sistema javne medijske djelatnosti, tako i ne manje godine kolektivnog nam trajanja demokratizacije društva i postizanja standarda savremenoga civilizacijskog svijeta. Na tom cilju, objektivno i na činjenicama zasnovano novinarstvo, na visokim samoregulatornim praksama, temeljni je izazov i medijske industrije i svih njenih poslenika. Uvjeran da su vaše profesionalne ambicije usmjerene podjednako ka visokim novinarskim standardima, tako i izgradnji društva dijaloga kulture i tolerancije kakav dolikuje drevnom gradu Kotoru, iskrene čestitke u povodu obilježavanja 28 godina rada i promocije knjige radijskih kolumni 'Dva minuta Kotora', službeno spriječen da prisustvujem vašoj svečanosti, želim vam uspješan rad, nove jubileje i nove izdavačke projekte”, poručio je Rutović. Publici se zatim obratio arheolog i jedan od najboljih poznavatelja našega kulturnog naslijeđa mr. Jovica Martinović. „Nekih četvrt stoljeća postojanja jedne institucije je relativno maleni jubilej, samo neka vrsta 'plehane' proslave, daleko od bronzanih, srebrnih i zlatnih odličja kakva se dobijaju za duže živote. Ali, ako je to vrijeme nastajanja, adolescencije i sazrijevanja bilo ispunjeno značajnim rezultatima, ako je ta institucija, pored standardnih prerogativa javnog servisa i glasnogovornika vlasti, postala istinski 'vox populi', pravi glas naroda, ako je nizom svojih akcija uspjela da zaintrigira nadlež-

ne službe za rješavanje određenih problema komunalne i ekološke prirode, ako je podstakla vrednovanje kulturne baštine u cilju daljeg razvoja Grada i Opštine - onda je u pravom smislu riječi opravdala svoje osnivanje i postojanje.”

“Radio Kotor je tijekom svih ovih godina i uz skromne uvjete rada uvijek nastojao da svojim slušateljima pruži prave, vjerodostojne i 'nefrizirane' izvještaje i detalje o pojavama i događajima, njegujući živu narodnu riječ i duh, promatrajući sve kroz prizmu kritičnosti i objektivnosti, svjestan svoje odgovornosti pred društvom. Zato se mora pomoći ovoj instituciji da ustraje na svome dosadašnjem putu kako se ovaj 'vox populi' (glas naroda) ne bi pretvorio u 'vox clamantis ex deserto' (glas vapijućeg iz pustinje). Ovo sijelo je sazvano da se promovira još jedan vid djelatnosti Radio Kotora - publicistika, ali ne čisto novinarska, već suradnička. Naime, prije nekoliko godina pokrenut je serijal 'Dva minuta sa...' u kome su pozvani vanjski saradnici i stručnjaci kratko obrađivali teme iz svoje domene ili drugih područja od javnog interesa. Sve ove kratke emisije bile su rado slušane, a vrtile su se i na nekim društvenim mrežama uz veliki broj 'lajkova'. A onda je rođena ideja da ti inserti ne ostanu samo riječi izgovorene u

eter bez obveze slušanja, već da se otisnu crnim po bijelom i pretvore tako u fino štivo o našem Gradu, o njegovim problemima, nadama i težnjama. Ideja dostojna svake pohvale! A kao što se serijal nastavlja i teče dalje, tako će i ova knjižica biti tek prva u nizu doprinosa cjelovitijem sagledavanju ukupne problematike jednog vrlo složenog i slojevitog živog organizma kakav je Kotor u svojoj ukupnosti. Jer, stari lukavi Latini su odavno izrekli: 'Verba volant, scripta manent' (Riječi lete, a napisano ostaje). Napominjem, ova knjiga nije prvi proizvod djelovanja Radio Kotora. Naime, davne 1989. godine osmislio sam i vodio jedan serijal pod nazivom 'Kotor za početnike' iz čijih je tridesetak emisija o graditeljskim spomenicima našega Grada nastala moja

knjiga 'Sto kotorskih dragulja', nezaobilazno štivo za svakoga našega građanina i posjetioca, koja je uz prvo ćirilичko izdanje iz 1991. godine doživjela još jedno dvojezično srpskohrvatsko – englesko izdanje 1995. godine, kao i treće izdanje s prijevodima na engleski, francuski i talijanski jezik te tuđim prijevodom na ruski jezik iz 2007. godine, a sada je postala raritet. Nadajmo se da će i ova zajednička knjiga – omnibus s kotorskim temama vanjskih suradnika Radio Kotora doživjeti istu sudbinu i dugotrajnost i postati stalni gost na policama naših javnih i privatnih biblioteka. Na kraju, dopustite mi da ovu besjedu završim onako kako sam i počeo – latinskim jezikom! Naime, potpuna latinska izreka o glasu naroda glasi 'Vox populi - vox dei', što bi u prijevodu značilo 'Glas naroda je glas Božji', rekao je Martinović.

Nakon mr. Jovice Martinovića, uslijedila su obraćanja kolumnista: Vlaste Mandić, Aleksandra Saše Dendera, Dragana Đurčića, Paule Petričević, Jasminke Grgurević, Ratimira Martinovića, Steva Nikića i Dragane Lalošević.

Program su vodili Sanja Čavor i Saša Karajović, a u glazbenom dijelu programa nastupili su Kristijan Đuranović, Đurđa Petrović Poljak i Branko Marković.

Podsjetimo, novinarka-urednica Jelena Vukasović došla je na ideju da kreira radijsku kolumnu sa željom da građanski aktivizam u Kotoru ne bude povremen, parcijalan, iznuđen i kratkotrajan, već sasvim suprotno...

Radio Kotor

Nikola Dobroslavić izabran za predsjednika Jadransko-jonske euroregije

Dubrovačko-neretvanski župan Nikola Dobroslavić izabran je 2. Prosinca, na skupštini u Bruxellesu, za predsjednika Jadransko-jonske euroregije. Za potpredsjednike izabrani su predsjednik talijanske regije Abruzzo Luciano D'Alfonso i predsjednik regije Tirana iz Albanije Aldrin Dalipi.

Program rada

Župan Dobroslavić je izložio program rada - kojim će Jadransko-jonska euroregija poticati projekte važne za ovo područje, posebice Jadransko-jonsku autocestu koja je unesena u dokumente usvojene u Izvješću prihvaćenom Europskom parlamentu. Jadransko-jonska euroregija nastala je, naime, prije 10 godina iz potrebe za stabilizacijom i unaprjeđenjem suradnje među regijama na Jadranskom i Jonskom moru. Te djelovanjem na zajedničkim projektima na korist svojih građana.

Nova radna mjesta

Jadransko-jonska euroregija broji 28 regionalnih i lokalnih vlasti s područja četiriju država članica

EU - Hrvatske, Italije, Slovenije i Grčke. Te triju zemalja izvan EU - Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Albanije. Upravo je ova euroregija začetnik inicijative za donošenje Europske strategije za Jadransko-jonsku makroregiju - koja je usvojena i potvrđena u Europskom parlamentu. Uspješna realizacija Europske strategije omogućit će nova radna mjesta i rast gospodarstva, a makroregija će predstavljati vrata prema drugim dijelovima svijeta, njihovim izazovima i mogućnostima

Dubrovacki.hr

Dokumenti jednog vremena – Reklame i oglasi između dva svjetska rata

U Pomorskom muzeju Kotor 16. studenoga 2015. godine otvorena je zanimljiva izložba - Reklame i oglasi između dva svjetska rata. Na dvadesetak panoa prikazani su uglavnom privredni oglasi koji su objavljivani u tadašnjim tiskanim medijima. Autor izložbe je kustos Pomorskoga muzeja Ilija Mlinarević. Goste i uzvanike pozdravili su direktorica muzeja Mileva Pejaković Vujošević i potpredsjednik Općine Kotor Branko Nedović.

„Svjedočanstvo o aktivnom djelovanju mnogobrojnih privrednih subjekata nalazimo i danas u nazivima lokaliteta koja nose imena i prezimena ljudi kojih više nema. Oni su dali nesebičan doprinos razvoju grada. Imamo posebnu obvezu da se prisjetimo prezimena kao što su Šmit, Laforest, Vujačić, Mjesečević, Milošević, Bjeladinović, Bučin... i privrednih objekata Zdravljak, Hotel Slavija i drugih.

Reklame i oglasi prezentirani na ovoj izložbi samo su dio potvrde o korijenima bokaške industrije i društvenom poretku koji je nametao, industrije koje više na žalost nema, a kojoj se moramo vratiti“, rekao je uz ostalo autor izložbe Ilija Mlinarević.

Izložbu je otvorio mr. Stevan Kordić koji je rekao da izložba predstavlja svjedočanstvo o historiji Grada kroz izbor reklama objavljenih između dva svjetska rata.

„Gledajući ovu izložbu prvo što možemo uočiti je mnoštvo privrednih, uslužnih, zanatskih i drugih djelatnosti koje su u Kotoru i njegovoj okolini nudene i obavljane. Naše vrijeme loše bi prošlo u usporedbi po brojnosti i raznovrsnosti...

Drugo zapažanje je da skoro svaka reklama nosi ime i prezime. Iza svake reklame stoji vlasnik po-

sla koji se imenom i prezimenom oglašava uz naziv svoje firme. To su poznavaoima toga vremena dobro poznata imena i prezimena. Dakle, preduzetnik toga vremena je društveno i kulturno prisutan i aktivan. Kakva suprotnost u odnosu na današnja vremena. Moderna korporativna etika uklonila je lik pojedinca vlasnika iz imidža firme i svela svoju širu vidljivost u društvu na pojam sponzorstva. Firme i njihovi vlasnici i danas obezbjeđuju određena sredstva za neke djelatnosti, ali nijesu više aktivni činioci. Upravo u tom aktivnom društvenom djelovanju privrednika, ljekara, profesora, pomoraca i drugih u životu Grada vidim kulturni milje koji je dao ogroman doprinos onome što danas podrazumijevamo kotorskim načinom života, mnogo veći nego što mu obično priznajemo. Ova izložba podsjeća na sve te ljude, njihove familije, firme, uticaj u društvu koji seže sve do naših dana“, rekao je otvarajući izložbu mr. Stevan Kordić.

U muzičkom dijelu programa nastupio je sastav „Škuribanda“

Boka News

Stolivska Kostanjada

Lijepo i toplo vrijeme izmamilo je veliki broj posjetilaca na tradicionalnu manifestaciju „Kostanjada“, koja je 8. studenoga održana na platou ispred stolivskog Doma kulture „Niko Bilafer“, u organizaciji Udruženja „Kamelija“ i Mjesne zajednice Stoliv. Kao i prethodnih godina gosti su mogli uživati u degustaciji proizvoda od kostanja, zdrave hrane, maslina, sira, kao i domaćih „mladih“ vina.

Tradicionalno, vrijedne Stolivljanke spremile su mnogobrojne delicije, slatke i slane, bilo je kolača, torti, pogača... Domaćini su ispekli oko tristo kilograma kostanja, koje su besplatno podijelili uz vino.

U ime organizatora, NVO „Kamelija“, posjetitelje je pozdravio Vinko Vujović. Manifestaciju je otvorio podpredsjednik Općine Kotor Tvrtko Crepulja. „Ova manifestacija na jedinstven način integrira tradicionalne karakteristike našeg kraja sa suvrem-

enim načinom života. Kostanjada pokazuje da imamo ljude koji mogu i znaju iskoristiti prednosti i ljepotu Boke, ponudu koju priroda nesebično pruža, i tako privući mnogobrojne posjetitelje“, rekao je Crepulja.

Pripremljen je bogat kulturno-zabavni program u kojem su sudjelovali folklorni ansambl „Boka“, članovi plesnog studija Infinity dance iz Kotora, učenici OŠ „Drago Milović“ iz Tivta, OŠ „Veljko Drobňaković“ iz Risna, Resurnog centra za sluh i govor Kotor, kao i mnogobrojni drugi izvođači. U ime organizatora sudionicima programa i svima koji su pomogli da se manifestacija održi zahvalnice je uručio Romeo Mihović.

U sklopu „Kostanjade“ članovi Planinarskog kluba „Vjeverica“ organizirali su izlete pješačkim stazama kroz kestenovu šumu u Gornjem Stoliv.

Boka News

Program novogodišnjih svečanosti u Kotoru

Od Božića do Božića

Turistička organizacija Kotor objavila je kompletan program novogodišnjih svečanosti. Program je ove godine zamišljen ambiciozno, kreativno, drukčije i kompleksnije nego ikad do sada i sadrži tri segmenta, poručili su iz kotorske Turističke organizacije.

Prvi, dvodnevni segment – Novogodišnji koncert, s dočekom 31. prosinca 2015. i 1. siječnja 2016.

Drugi segment – „Od Božića do Božića“, koji se treći put održava u Kotoru i nudi tradicionalni, kotorski duh i sve što Kotorani vole i godinama prakticiraju, trajat će od 22. prosinca 2015. do 8. siječnja 2016.

Treći segment – Dječja Nova godina, koju realizira kotorski Festival kazališta za djecu, donosi program i iznenađenja kakve Kotor do sada nije vidio, a održava se 30. prosinca 2015.

PROGRAM:

22. 12. Novogodišnji koncert Gradske muzike Kotor
(JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ 20.00h)

24. 12. Priganice
(Glavna gradska vrata 10.00h)

26. 12. Božićna tombola
(Kafana Dojmi 11.00h)

29. 12. Koncert učenika ŠOSMO „Vida Matijan“
(Crkva sv. Duha 19.00h)

30. 12. NOVOGODIŠNJI PROGRAM ZA DJECU

DEDAMRAZBUKA

Predstava za djecu 3+ (Kulturni centar 11.00h)

NOVOGODIŠNJA ŠKOVACIJERA

Koncert za najmlađe (Trg od oružja 12.00h)

PJEVAJMO I PLEŠIMO DO NOVE

Koncert kotorskih mališana (Trg od oružja 12.00h)

DJED MRAZ U BOLNICI

Podjela paketića djeci na dječjem odjeljenju (Opća bonica Kotor 14.00h)

10, 9, 8, 7, ...

Novogodišnja filmoteka - projekcija filma (Kino Boka 15.00h)

6, 5, 4...

Novogodišnja filmoteka - projekcija filma (Kino Boka 16.30h)

DJED GULIVER

(Vrata od grada 18.00h) Predstava, Spuštanje Djeda Mraza, podjela paketića, light show, fotografiranje...

3, 2, 1... AKCIJA! SRETNA NOVA GODINA!

Novogodišnja filmoteka - projekcija filma (Kino Boka 19.00h)

SHOW MUST GO ON by ŠKOVACIJERA BEND - koncert za mlade (Trg od oružja 20.00h)

TOČ for party – koncert za mlade (Trg od oružja 21.00h)

31. 12. NOVOGODIŠNJI KONCERT

(Trg od oružja, 20.30h)

20.30h - The Bestbeat (SRB)

22.00h - Artan Lili (SRB)

23.30h - Sacri Cuori (ITA)

1. 1. 2016. NOVOGODIŠNJI KONCERT (Trg od oružja, 20.30h)

20.30h - Light Under The Black Mountain (CG)

22.00h - Repetitor (SRB)

23.30h - The Bambi Molesters (HR)

2. 1. 2016. - Koncert grupe ZAA (SRB) i Ničim izazvan (SRB)

(Trg od oružja 20.30h)

4. 1. 2016. - Božićni koncert Srpskog pjevačkog društva „Jedinstvo“

(Trg sv. Nikole 18.00h)

5. 1. 2016. Koncert klope Rišpet

(Pjaca od muzeja 20.30h)

6. 1. 2016. Priganice (Glavna gradska vrata 10.00h)

8. 1. Božićna „Papalada ala maka“ (Trg od oružja 18.00h)

Program dočeka je dio trostrukog praznično-novogodišnjeg programa koji grad Kotor priprema i zaista je poseban po svojoj koncepciji i ponudi. Manifestaciju dočeka organizira Turistička organizacija Općine Kotor, s NVU Karampana Kotor, uz pokroviteljstvo Općine Kotor i potporu Ministarstva održivog razvoja i turizma.

NOVA GODINA 2016 KOTOR
TRG OD ORUŽJA 20:30

31.12.
THE BESTBEAT
ARTAN LILI
SACRI CUORI

01.01.
LIGHT UNDER THE BLACK MOUNTAIN
REPETITOR
BAMBI MOLESTERS

OD BOŽICA DO BOŽICA KOTOR

22.12. KONCERT GRADSKHE MUZIKE KOTOR
24.12. PRIGANICE
26.12. BOŽIČNA TOMBOLA
29.12. KONCERT UČENIKA ŠOSMO "VIDA MATIJAN"

02.01. KONCERT GRUPE ZAA I NIČIM IZAVAN
04.01. BOŽIČNI KONCERT SRPSHO PJEVAČKO DRUŠTVO "JEDINSTVO"
05.01. KONCERT KLAPE RIŠPET
06.01. PRIGANICE
08.01. BOŽIČNA "PAPALADA ALA MAHA"

DJEČIJA NOVA GODINA 2016 KOTOR
30.12.

11:00 DEDAMRAZBUKA
12:00 NOVOGODIŠNJA ŠHOVACIJERA
13:00 PJEVAJMO I PLEŠIMO DO NOVE
14:00 DJEDA MRAS U BOLNICI
15:00 10, 9, 8, 7, ...
16:30 6, 5, 4, ...
18:00 DJEDA GULIVER
19:00 3, 2, 1. ANCIJA! SREČNA NOVA GODINA!
20:00 SHOW MUST GO ON BY ŠHOVACIJERA BEND
21:00 TOČ FOR PARTY

„Hajdukova '71.“ oduševila publiku i vratila prošlo vrijeme...

Knjiga „Hajdukova '71.“, autora Marija Garbera, sportskog novinara i publicista, koji na zanimljiv način interpretira priče igrača te slavne nogometne generacije, predstavljena je publici u Porto Montenegro 26. studenoga.

Na jedan sasvim drukčiji način kada su u pitanju promocije knjiga, interaktivnom komunikacijom voditelja programa, poznatih nogometaša, funkcionara, publike i gostiju iz Splita putem Skypea, predstavljena je knjiga koja donosi priče igrača te slavne generacije: Vukčevića, Džonija, Gluića, Buljana, Holcera, Lemešića, Ivkovića, Hlevnjaka, Nadoveze, Jerkovića, Pavlice, Oblaka, te još niz zanimljivih priča poznatih Splitsana, od ugostitelja preko istaknutih ljudi iz javnog života.

O knjizi su govorili sin trenera Slavka Luštice Slaven, dugogodišnji funkcionar Hajduka iz razdoblja uspješnih godina – „zlatnih godina - zlatne generacije“ Petar Lovrić, bivši igrač Hajduka, a kasnije i beogradskog Partizana te slavne zlatne generacije Miroslav Bošković, igrač Olimpije i reprezentativac Jugoslavije, a kasnije i njemačkih prvoligaša Danilo Popivoda.

Iz Splita putem Skypea sudjelovali su Ivica Šurjak, igrač Hajduka i reprezentacije Jugoslavije, Marino Lemešić, igrač Hajduka i Andro Damjanić, sportski fotograf lista *Slobodna Dalmacija*, koji je zabilježio sve značajne događaje te u svojoj arhivi čuva više od 26.000 filmskih negativna.

„Kao svjedoci i na neki način sudionici svih tih događaja predložio sam Mariju Garberu da napišemo nešto što će ostati u povijesti, a upravo '71. godina je povijesna godina za Hajduk jer je nakon šesnaest godina osvojio titulu prvaka u tadašnjoj državi.

Ivica Šurjak

Garber je napisao da Hajduk nikada nije u povijesti igrao takav nogomet, vrhunski za oko, vrhunski za rezultat“, rekao je uz ostalo Slaven Luštica.

U cijeloj knjizi provlači se priča o treneru slavne generacije iz sedamdesete, Slavku Luštici, velikom Hajdukovu imenu, neizostavnom prvotimcu iz 1950. (odigrao sve utakmice) kada su „bili“ osvojili prvenstvo bez poraza, velikom treneru, ali i igraču vječne momčadi. Te godine osnovana je i Torcida.

Petar Lovrić, dugogodišnji funkcionar Hajduka, koji je četrdeset dvije godine bio u klubu, podsjetio je na vrijeme trenera Slavka Luštice, barba Žige, kako su ga zvali, jer taj nogomet je plijenio, bio je jednostavan, igralo se kao što danas Barcelona igra, a on kao trener imao je svoje postulate koji su donosili rezultate...

„Trener Luštica bio je tvorac momčadi koja je nakon šesnaest godina osvojila prvenstvo, ali on nije bio tvorac samo momčadi, već tvorac načina igre, najljepšeg nogometa koji je Hajduk ikada igrao“, rekao je bivši nogometaš Marino Lemešić.

Poznati nogometaš, legendarni kapetan Hajduka Ivica Šurjak, prisjetio se kako ga je trener Luštica sa samo sedamnaest godina uvrstio u prvu momčad Hajduka i to u derbiju protiv Partizana, i tada je postigao pobjednički gol.

„Kada mi je priopćio da ću igrati derbi, nisam od petka do nedjelje spavao. Imao je hrabrosti staviti me u momčad. Zaista moram biti zahvalan Luštici za sve ono lipo što se u mojoj sportskoj karijeri dogodilo“, rekao je uz ostalo Šurjak.

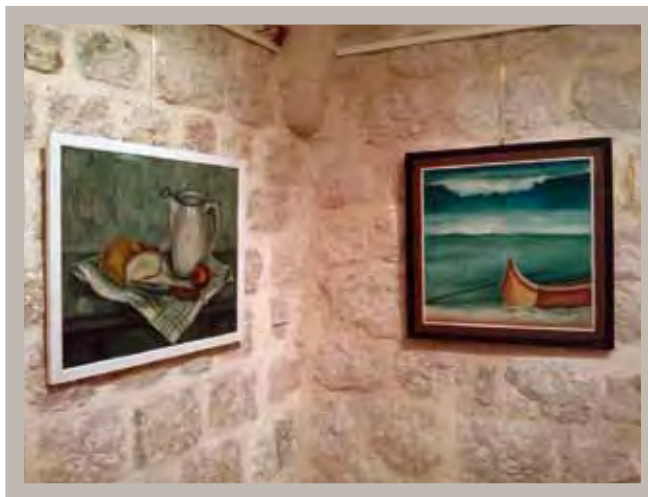
Boka News

Umjetnici Srbije u Galeriji solidarnosti

Izložba „Umjetnici Srbije u zbirci Galerije solidarnosti” otvorena je u kotorskoj Galeriji solidarnosti u sklopu proslave Dana općine. Autorica postava izložbe, povjesničarka umjetnosti Marija Mihaliček, rekla je da su predstavljeni umjetnici okupljeni u Udruženju likovnih i primijenjenih umjetnika Srbije, koji su 1980. godine, poklanjajući svoje radove, osnovali Galeriju solidarnosti. „Ova kotorska zbirka nije birana po nekom kriteriju, već je nastala od doniranih radova. Ona je heterogena u svakom smislu, po slikarskim, grafičkim, skulpturskim tehnikama, primijenjenoj umjetnosti, stilskim karakteristikama, generacijskoj pripadnosti autora, konačno u razlici u estetskoj i umjetničkoj razini djela. Ono što povezuje ove radove je

plemenita poruka poslana preko njih iz beogradskih i drugih ateljea u kojima su stari slikari maštali svoje posljednje slike, a oni mladi tek ulazili u svijet umjetnosti”, rekla je Mihaliček i dodala da je izložbu zamislila kao omaž svim darovateljima, a isto tako kao i retrospekciju umjetničke prakse epohe od koje nas dijeli nekoliko desetljeća.

„Želeći da što obuhvatnije predstavim zbirku, nisam isticala neko ime, nego presjek radova čiji autori pripadaju rođenjem ili onih iz drugih sredina kao npr. Ante Gržetić, Milan Božović, Kemal Ramujkić”, istaknula je Mihaliček. Prisutne je pozdravio direktor OJU „Muzeji” Kotor Andro Radulović. „Večerašnju izložbu čine djela koja su umjetnici u znak solidarnosti i dobre volje poklonili Kotoru i Crnoj Gori poslije katastrofalnog potresa. Ova izložba govori da Kotor ne zaboravlja i da je veza između naših naroda i dalje podjednako jaka”, rekao je Radulović. U ime Općine Kotor prisutne je pozdravio potpredsjednik Branko Nedović. „Imamo zadovoljstvo da uživamo u izložbi Galerije solidarnosti, galerije koja je osigurala visoko mjesto u kulturnoj i turističkoj ponudi Kotora, grada svjetske kulturne baštine”, rekao je Nedović i dodao da izložba autorice Marije Mihaliček predstavlja raznolikost bogate likovne scene Srbije u radovima pedesetak stvaralaca. Čast da otvori izložbu imao je generalni konzul Republike Srbije u Crnoj Gori Slobodan Bajić. „O zbirci srpskih slikara mogu reći da je sastavljena od radova koji su donirani. Bez obzira na opšte načelo da se o ukusima ne raspravlja, ipak ima razlike u umjetničkom nivou izloženih djela, ali oni svi zajedno nose plemenitu poruku. Ovo je prilika da pokažemo uvažavanje kako autorima, tako i organizatorima izložbe”, rekao je Bajić. U muzičkom dijelu programa sudjelovala je profesorica Dušica Kordić.

Radio Kotor

Pjesnička večer Marina Čaveliša

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održana je 24. studenoga zanimljiva promocija knjige poezije „Poezija mojih iluzija“, autora Marina Čaveliša.

Na promociji su govorili: pjesnikinja Dubravka Velašević, tajnica Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Ana Vuksanović, kao i sam autor.

Na početku večeri nazočne je pozdravila Ana Vuksanović, koja je u svom izlaganju istaknula: „Pjesme Marina Čaveliša teško se mogu svrstati u određeni žanr – ima tu i refleksivne poezije, ljubavne, socijalne i društveno angažiranje, antiratne poezije, domoljubne poezije, pjesama o dobroti, o samoći, o izgubljenim vrijednostima, iluzijama... Marin daje realnu sliku, pa i dijagnozu svijeta u kojemu živimo, snuje, a nada se da to nisu samo tlapnje o humanom društvu, o svijetu u kome čovjek treba ostati čovjek, bez obzira na nedaće i okolnosti. Marinove pjesme su njegovo viđenje stvarnosti u kontrastu s iluzijama, koje iako zavaravaju, daju ljepotu življenja. Pokoja strofa sama za sebe predstavlja aforizam.“

Pjesnikinja Dubravka Velašević svoj tekst nasloвила je „Potrebe za dobrotom u poeziji Marina Čaveliša“: „Njegova poezija je uistinu osobena i izuzetno zanimljiva; ne sliči nikome i ničemu, već je to potpuno autentičan pjesnički glas. Marin je svojom prvom zbirkom poezija pokazao da posjeduje potpuno zrelo i formiran glas na ovdašnjoj književnoj sceni Crne Gore i šire, na književnoj sceni hrvatske i na nekadašnjem jugoslovenskom književnom prostoru. Kao što sam Marin Čaveliš kaže, pjesnik se rađa, pjesnikom se ne postaje. On u jednom intervju kaže kako njegove pjesme, na prvi pogled, pomalo sliče dječjoj poeziji, ali njegove pjesme su zapravo izuzetno kompleksne, s kompleksnom

strukturom i s veoma dubokim filozofskim porukama. Također imaju neobično dobar takt, ritam i muziku u sebi.“

Sam autor se obratio riječima: „Poezija je sklad misli u određenom ritmu, koje se pojave ne znate otkuda, kao što pronalazaču dođe ideja. Poezija mi je oduvijek bila draga. Ta kratka, sažeta misao, izrečena na originalan način, igra riječi koja probuđuje emocije. Davno u srednjoj školi sam pokazivao talent za poeziju i recital, i išao na takmičenje recitatora, ali u to vrijeme meni su bile privlačnije nauka i tehnika, koje su tada bile u ekspanziji. Posljednjih nekoliko godina počeo sam bilježiti karakteristične misli, koje su bile simpatične, originalne, za koje sam smatrao da mogu imati neku umjetničku vrijednost. Zatim sam ih doradio i počele su se skladati prve pjesme. A onda kad prikupite dovoljan broj pjesama, poželite da ih prikazete javnosti, pa da možda ostavite i neki trag za sobom. Umjetnik može stvarati za mali broj ljudi koji su umjetnički naobrazovani i koji mogu da shvate njegov specifični umjetnički izraz; ili može pisati za širu publiku. Ali, kad se stvara za širu publiku postoji opasnost da se ode u kič. Velika djela su ona koja umjetnički naobrazovani i šira publika mogu da shvate i prihvate, ocijene dobrim, svako na svoj način. To nije lako napraviti, pogotovo danas kad konzumenti umjetnosti nemaju vremena za razmišljanje jer oni dnevno primaju ogroman broj informacija. Zato sam pokušao da jednostavnošću i ljepotom izraza pridobijem čitaoca. Nastojao sam da pjesme budu što kraće i da se lakše čitaju; da skratim stih, da oslobodim izraz suvišnog, da učinim taj izraz što razumljivijim.“

Ovu književnu večer upotpunio je gitarist Enes Alković, uz čiju je pratnju Marin Čaveliš recitirao svoju poeziju.

Uz mnogobrojne posjetitelje, večeri su nazočili: ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore Safet Kurtagić, predsjednik HNV-a Zvonimir Deković, kao i predsjednik HKZ „Dux Croatorum“ Adrijan Vuksanović.

Radio Dux

16. 11. 2015. Projekt SE-EU-Općina Kotor – HGD CG

Treća promocija projekta „Očuvanje jezika hrvatske nacionalne manjine – časopis Hrvatski glasnik” održana je u organizaciji Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnost te Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u palači Bizanti u Kotoru.

Demografskom problematikom u očuvanju jezika u svojem izlaganju pozabavio se savjetnik Upravnoga odbora Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Tripo Schubert. O jeziku kao identitetskom pitanju i o učenju hrvatskoga jezika u Boki kotorskoj govorila je voditeljica hrvatske nastave u Crnoj Gori prof. Ana Šarčević. Moderatorica je bila Magdalena Jovanović iz Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti. Ovaj projekt financira Savjet Europe u sklopu programa „Promocija ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Europi”.

Tripo Schubert u svojem izlaganju fokusirao ne samo na demografsku problematiku hrvatske nacionalne manjine tijekom

povijesti u Boki kotorskoj, odnosno Crnoj Gori, nego je govorio i o njezinoj budućnosti. Iznoseći statističke podatke i brojke, pokušao je naći razloge opadanja broja Hrvata u Boki kotorskoj: „Srednjovjekovne veze Dubrovnika s Kotorom bile su vrlo intenzivne. Ženidbene veze dubrovačkog i kotorskog patricijata, kako svjedoče matrimonijalni ugovori sačuvani u dubrovačkom arhivu, brojne su. Više od jedne četvrtine dubrovačkih plemićkih rodova vuče podrijetlo iz Kotora. Intenzitet veza Dubrovnika i Kotora naglo opada u 15. stoljeću kad se gasi autonomija Kotora i započinje mletačka dominacija, a pogotovo nakon osmanskog zauzimanja primorja od Risna do Herceg Novog (1483.) te Grblja (1497.) kada se, stvaranjem koridora prema Dubrovačkoj Republici, izgubila granična veza. Suštinski uzrok demografskog pada Hrvata u Boki kotorskoj je getoizacija Boke kotorske koja je praktično završena krajem 17. stoljeća. Sve što se kasnije dogodilo zapravo je posljedica toga.”

Schubert je, govoreći o budućnosti Hrvata u Crnoj Gori, usporedio položaj Hrvata u Boki kotorskoj s položajem Hrvata u Hrvatskoj ulaskom u Europsku uniju. Stvaranjem Europske unije stanovništvo Europe se disperzira, udio većinskih naroda u nacionalnim državama se smanjuje, a pogotovo će se taj udio i dalje smanjivati na atraktivnim lokacijama kakva je zasigurno i jadranska obala. „Pristup da svaki Hrvat bez obzira živi li u Americi, Australiji, Crnoj Gori ili u samoj Hrvatskoj ima ugodan život, život koji omogućava prosperitet njegovoj obitelji, život u kojem

s ponosom može istaknuti svoju pripadnost, a da pritom ni najmanje ne ugrožava pripadnost bilo koga drugoga je korektan pristup. Jer, naše bogatstvo nismo samo mi, i drugi su naše bogatstvo. Trebaju nam. I oni nama i mi njima“, zaključio je Schubert svoje izlaganje.

Profesorica Šarčević govorila je o očuvanju jezika kao o identitetskom pitanju. Među kulturnim sastavnicama nacionalnoga identiteta s dobrim razlozima uvijek se ističe jezik. Ali jezik nema samo komunikacijsku ulogu. Ona je, doduše, temeljna, ali za svoje govornike jezik ima i niz drugih, ništa manje važnih uloga. U drugom dijelu izlaganja prof. Šarčević je govorila više o tome na koji način je od 2004. godine omogućeno djeci pripadnika hrvatske nacionalne manjine njegovati svoj jezik i kulturu u Crnoj Gori. Hrvatsku nastavu u Crnoj Gori utemeljilo je HGD CG uz veliku potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske i Ministarstva nauke i obrazovanja Crne Gore. Namijenjena je djeci i mladima, hrvatskim državljanima koji žive u drugim državama, odnosno djeci i mladima hrvatskog podrijetla kojima je hrvatski obiteljski jezik. Hrvatska nastava otvorena je i ostaloj djeci koja žele učiti hrvatski jezik i upoznati hrvatsku kulturu.

19. 11. 2015. Druga sjednica UO HGD CG

Drugom sjednicom UO predsjedavao je Marijo Brguljan, predsjednik, a na dnevnom redu bila su sljedeća pitanja: aktivnosti Društva između dviju sjednica, aktivnosti do kraja godine, orijentacijske aktivnosti u 2016. godini, rad podružnica, kao i financijska situacija u Društvu.

Između dviju sjednica organizirane su mnogobrojne aktivnosti kao što su: gostovanje mandolinskog orkestra u Križišću, Novome Vinodolskom i Rijeci, tiskan je treći tom periodike „Bokeški ljetopis“, naša predstavica natjecala se na Reviji tradicijske odjeće i za izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji u Tomislavgradu, proslava Dana HGD CG, uz promociju „Bokeškog ljetopisa“, mandolinski orkestar sudjelovao je na Festivalu tamburaške muzike u Pljevljima, zatim u emisiji „Jutro iz gradova“ na Njegušima, organiziran je koncert omladinskog zbora „Canto“ iz Poljske, bili smo domaćini gostovanju LZD „Vila Velebita“ iz Požege, organiziran je koncert KUD-a „Matko Brajša Rašan“ iz Pule, mandolinski orkestar sudjelovao je na Lučindanskim susretima u Zagrebu, organiziran je Omaž hrvatskom skulptoru Andriji Krstuloviću.

Do kraja godine organizirat ćemo sljedeće aktivnosti: u povodu Dana Općine Kotor održat će se koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“, mandolinski orkestar sudjelovat će na svečanoj sjednici u povodu Dana Općine, na poziv zajednice Hrvata iz Bitole održat će se Božićni koncert mandolinskog orkestra, uz pratnju dječjeg mini zbora muzičke škole održat će se božićni koncer-

ti u Baru i Kotoru, uz sudjelovanje dječjih zborova muzičke škole i osnovne škole, kao i u Tivtu s dječjom klapom „Leptirići“, tiskat će se još jedan broj Glasnika.

U idućoj godini planiramo sljedeće aktivnosti: Tripundanski bal u hotelu Splendid, uz dodjelu povelja zaslužnim ličnostima iz Hrvatske i Crne Gore za 2015. godinu, organizirati s Hrvatskom maticom iseljenika - ogranak Dubrovnik promociju knjige „Botunade“, organizirati Omaž bokeljskom pjesniku i glazbeniku Vicku Nikoliću, zajednički projekt Poetsko-glazbeni program KUD-a „Jelsa“ s otoka Hvara i HGD CG pod nazivom „Krajevi kao i bića imaju dušu“, gostovanje mandolinskog orkestra sa zborom muzičke škole u Rimu, obilježavanje 15. godišnjice HGD CG, sudjelovanje u postavljanju spomen-obilježja sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću u Herceg Novom, koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“, božićni koncerti u Kotoru, Baru i Tivtu, kao i u Požegi i Vukovaru, tiskati 10 brojeva časopisa „Hrvatski glasnik“, u završnici projekta OPĆINA-SE-EU-HGD CG održat će se posljednja promocija i panel diskusija, tiskati pjesmaricu „Čudesna Boka“ autora Gracije Marovića, sudjelovanje na nogometnom turniru u sklopu europskog programa „Erasmus sport“, a u organizaciji Zajednice moliških Hrvata u Italiji, gostovanje amaterskog kazališta „Pučka scena“ iz Hercegovaca s predstavom „Čekajući epitaf Dore Delbianco“.

21. 11. 2015. Sudjelovanje mandolinskog orkestra na proslavi Općine

Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ sudjelovao je u glazbenom dijelu programa nakon svečane sjednice Skupštine u povodu

danu Dana Općine Kotor skladbom „Bokeljska noć“.

26. 11. 2015. Sastanak uređivačkog odbora

Dogovorene su teme za dvobroj 127/128, koji treba izići iz tiska do 19. prosinca kako bi ga korisnici dobili prije božićnih blagdana. Na sastanku je bio prisutan i Marijo Brguljan, predsjednik Društva.

28. 11. 2015.
Od Kvarnera pa do lijepe Boke

Voditeljica programa, pjesnikinja Du-bravka Jovanović, otvorila je jubilarni, peti po redu koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“ riječima: „Usred tišine grada i usnu-le ljepote, tiha se čula gitara la muzika di note! I sve to u kotorskoj Kulturnom cen-tru ‘Nikola Đurković’, koji je i ovoga puta otvorio širom svoja vrata da primi muzi-čare koji su noć poklonili gradu. U Bokeš-kom nocturnu, u okviru novembarskih fe-šti muzički sastav Lungo Mare zagrijao je dušu ljubiteljima Mediterana notama mora od Kvarnera pa do lijepe Boke.“

Po reakcijama oduševljene publike bilo je jasno da su muzički gušti bili pravi, da su refreni večeri inspirirali prisutne da pjevaju zajedno s nenadmašnim Polijem Gjurgjevi-ćem, momcima iz sastava „Lungo Mare“ i uz baršunasti glas naše sugrađanke Nade Baldić, kojoj je mediteranska pjesma na ži-votnoj muzičkoj skali. Posebnu notu ovoj večeri dala je ženska klapa „Incanto“.

6. 12. 2015.
Sudjelovanje mandolinskog orkestra na proslavi sv. Nikole

S malim anđelima uz pjesmu dječjeg zbora vjeroučenika i zvuke mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ HGD CG i Bokelj-ske mornarice, predstavnika Udruženja pomorskih kapetana i strojara CG, Pomor-skog muzeja Kotor, sinoć je u prepunu ba-ziliku-katedralu sv. Tripuna u Kotoru sti-gao sv. Nikola s punim košarama darova za djecu.

Ovaj svetac, zaštitnik djece, mornara i ri-bara, proslavljen je u čaroliji uz najčistije duše i osmjehe najmlađih, a svečanu svetu

misu za sve žive i mrtve pomorce služio je fra Filip Karadža.

„Proslava svetoga Nikole neka bude dan zahvale za sve ono što nam je more kroz stoljeća donijelo i dalo, neka to bude i molitveno sjećanje za sve ono što nam je odnijelo, a nije vratilo, ali vjerujemo ne i uzelo”, poručili su iz župnog ureda Kotor.

7. 12. 2015. Panel-diskusija o projektu SE-EU-OPĆINA-HGD CG

Četvrta promocija projekta „Očuvanje jezika hrvatske nacionalne manjine – časopis Hrvatski glasnik” u organizaciji Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnost te Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, održana je u palači Bizanti u Kotoru. Prezantaciji su bili nazočni konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, predsjednik HGD CG Marijo Brguljan, predsjednica HGI-ja - ogranak Kotor Ljilja Velić, bivši predsjednik HGD CG Mirko Vičević, urednica časopisa „Hrvatski glasnik” Tijana Petrović, ekipa hrvatske televizije iz

Dubrovnika na čelu s Božom Vodopijom, bivšim generalnim konzulom R. Hrvatske u Kotoru.

Na promociji su govorili: Tvrtko Crepulja, potpredsjednik Općine Kotor i Zvonko Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća. Moderator skupa bila je Madalena Jovanović, voditeljica projekta.

Zvonko Deković govorio je na temu „Uloga parlamentarnih zastupnika, međuvladinih i mješovitih odbora i savjeta Vlade za nacionalne manjine u ostvarivanju zajamčenih prava pripadnika hrvatske manjine u Crnoj Gori”.

Tvrtko Crepulja govorio je o radu i ulozi HGD CG u Općini Kotor i gradnji mostova prijateljstva i suradnje između naših dvaju naroda, o hrvatskome glasilu, jedinome ovakve vrste u Crnoj Gori, njegovoj izdavačkoj orijentaciji, o očuvanju hrvatskoga jezika, čemu se želi pridonijeti i lektoriranjem članaka u skladu s hrvatskim književnim jezikom.

ČETVRT STOLJEĆA DRUŠTVA CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE „MONTENEGRO“ ZAGREB

Svečanosti obilježavanja **dvadeset pete godišnjice** osnivanja i djelovanja **Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“** Zagreb, koja je održana **30. studenoga 2015.** u **ZKL-u**, nazočio je veliki broj uzvanika, gostiju, Crnogorki, Crnogoraca i prijatelja Crne Gore, među kojima i gradonačelnik grada Zagreba **Milan Bandić**, pročelnik Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport **Ivica Lovrić**, predstavnici Veleposlanstva Crne Gore u RH **Ana Zeković** i **Milovan Lučić**, mnogobrojni predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina grada Zagreba.

„Dvadeset pet godina u djelovanju jednog društva, a k tome još s naznakom nacionalne manjine, značajan je i vrijedan jubilej za slavljenike, ali i za naš grad Zagreb jer je to pokazatelj i duše ovoga grada“, riječi su gradonačelnika grada Zagreba **Milana Bandića** kojima se obratio prisutnima i nastavio:

„Ističem da je grad Zagreb primjer multikulturalnosti, multinacionalnosti i multikonfesionalnosti, zajedničkog života i pune tolerancije. Značajan doprinos tome dali su i daju pripadnici nacionalnih manjina koji žive u Zagrebu, a među njima poseban je Vaš doprinos, doprinos crnogorske nacionalne manjine kao cjeline i istaknutih pojedinaca na skoro svim poljima djelovanja. Ponosan sam na to, a još više jer sam prijatelj s mnogima od vas, jer bez vas Zagreb ne bi bio ono što jest...“, rekao je uz ostalo gospodin Milan Bandić.

Svečanost četvrt stoljeća postojanja Društva „Montenegro“ započela je obraćanjem predsjednika Društva **Dušana Miškovića** koji je, uz ostalo, rekao:

„Dana 17. 11. 1990. godine osnovano je Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore 'Montenegro' Zagreb. Četvrt vijeka je i prigoda da se prisjetimo onih koji su svojom nesebičnošću i angažmanom omogućili ovako dugo trajanje i djelovanje našeg Društva, kao i onih koji na žalost nijesu više među nama...“

Sve je započelo u zagrebačkom restoranu 'Plitvice' 21. lipnja 1990. kada je jedanaest Crnogoraca formiralo Inicijativni odbor za osnivanje društva 'Montenegro'. Inicijativni odbor s vremenom se povećavao i proširivao i pripadnicima drugih naroda iz Crne Gore, Hrvatima i drugim građanima

Hrvatske koji nisu porijeklom iz Crne Gore... Nužno je naglasiti kao kuriozitet da je jedan od članova Inicijativnog odbora i osnivača bio i ugledni zagrebački liječnik Vido Vukić koji je još 1934., kao student, bio jedan od osnivača Udruženja Crnogoraca u Zagrebu.

Utvrđeni su i temeljni ciljevi Društva, a poseban naglasak u nazivu i osnovnim ciljevima postavljen je na 'prijatelji Crne Gore', što govori o namjeri okupljanja ne samo na etničkoj osnovi, a to je ostalo bitnim obilježjem Društva do danas...

Osnivačkoj skupštini prisustvovalo je više od 250 osoba – članova i uvaženih gostiju. Sti-

glo je preko pedeset telegrama podrške iz Crne Gore, Hrvatske i drugih krajeva. Za prvog predsjednika Društva izabran je prof. dr. sc. Uroš Golubović, za predsjednika Glavnog odbora Pavle Spasić, a za tajnika Strahinja Marović. Rješenjem Ministarstva uprave i pravosuđa Republike Hrvatske od 6. 12. 1990. godine Društvo je registrirano, a na temelju odredbi Zakona o društvenim organizacijama i udruženjima građana iz 1990. godine...

Povijesne okolnosti toga vremena bitno su odredile načine i mogućnosti djelovanja Društva, kao i crnogorske nacionalne manjine u Hrvatskoj, čiji je položaj bio otežan i pozicijom službene politike Crne Gore do 1997. godine.

Stav prema Crnoj Gori jasno je određen već na počecima djelovanja Društva, u kontaktima s nizom intelektualaca u Crnoj Gori, uz podršku Društva i pomoć Crnogorskom federalističkom pokretu (kasnije Crnogorski nacionalni pokret) u tiskanju knjige 'Elementa Montenegrina' I i II, iniciranjem osnivanja Crnogorskog vijeća Europskog pokreta, konkretnom podrškom Odboru za povratak Autokefalne Crnogorske crkve kao važnog povijesnog čimbenika crnogorske državnosti, kontaktima s Društvom poštovalaca dinastije Petrović – Njegoš i drugima. Važan događaj toga perioda bila je organizacija tribine 'Mali narodi Europe – Crnogorski narod u suradnji s

Hrvatskim Vijećem Europskog pokreta' 5. travnja 1991. Na tribini su sudjelovali crnogorski književnici, javni i kulturni radnici i čelnici nekih crnogorskih političkih stranaka. Tribina je u Crnoj Gori i Srbiji izazvala oštre napade, posebice u sredstvima javnog informiranja. Poslužila je za 'obračun' sa sudionicima tribine, dok su članovi 'Montenegra' stigmatizirani, pogotovo u medijima Crne Gore.

Značajnim bilježimo i pomoć u međunarodnom priznanju Crnogorskog P.E.N. Centra, s kojim je suradnja intenzivirana u prvoj polovici 1991. u vrijeme borbe crnogorskih pisaca i intelektualaca, na čelu s akademikom Pavlom Mijovićem, za njegovo međunarodno priznanje...

Od 1999. do 2006. godine Društvo najveći dio svojih aktivnosti koordinira s NZCH. Među prvim iz tog perioda je i Stav o crnogorskom pitanju iz svibnja 1999. Stav je dostavljen predsjedniku Vlade Republike Hrvatske, predsjedniku Republike Crne Gore, Skupštini Republike Crne Gore, predsjedniku Vlade Republike Crne Gore, veleposlasticima država stalnih članica Vijeća sigurnosti UN-a, veleposlasticima zemalja bivše Jugoslavije i još nekih zemalja...

Članovi Društva aktivno sudjeluju u aktivnostima Nacionalne zajednice na izradi osnovnih dokumenata vezanih uz održavanje Prvog kongresa crnogorskih iseljenika u New Yorku 10. i 11. 10. 1999. godine, kao i u pripremi Društog svjetskog kongresa crnogorskih iseljenika održanog na Cetinju 12. i 13. 8. 2000. Ogroman posao programske i organizacijske koordinacije priprema za Kongres, na svjetskoj razini, odradila je NZCH i članovi našeg Društva.

Ovo je samo jedan dio aktivnosti Društva toga perioda

kao pokazatelj svjesnosti i razumijevanja članova Društva onoga što se naziva povijesni trenutak, kao i svoga mjesta i uloge u njemu. Stoga danas možemo reći da smo ponosni na svoje djelovanje.

Odista smo postali prepoznatljivi u gradu Zagrebu po nizu manifestacija koje su proglašene najuspješnijim kulturnim događanjima u Gradu Zagrebu, samo da podsjetim 'Hommage Njegošu'; 'Dušan Vukotić - zaboravljeni vizionar'; 'Večeri s Majom'; svečani koncerti u povodu Dana nezavisnosti; dokumentarni film u Crnogorskom domu; 'Saloma Dimitrije Popović'...

Treba naglasiti da bi bilo teže to postići da nijesmo imali podršku nekih institucija Republike Hrvatske, a naročito podršku našeg Zagreba. Koristim priliku da posebno zahvalim gradonačelniku Grada Zagreba, gospodinu Milanu Bandiću, i njegovim suradnicima na razumijevanju i podršci u realizaciji svih naših značajnih aktivnosti.

Smatram potrebnim spomenuti i ljude koji su u ovom razdoblju vodili Društvo, a to su: Uroš Golubović, prvi predsjednik Društva, zatim Ljubomir Kuljača, Veselin Vujović, Danilo Ivezić i Dušan Mišković..."

U kulturno - umjetničkom programu koji je uslijedio nakon obraćanja sudjelovali su:

- **KUD „ŽUMBERČANI“ ZAGREB**
- **PJEVAČKI ZBOR SKD „PROSVJETA“ ZAGREB**
- **PJEVAČKI ZBOR „MONTENEGRO“ ZAGREB.**

Nastup triju zborova praćen je dugotrajnim pljeskom i komentarima o zaista uspješnom nastupu, zavidnoj razini i kvaliteti sudionika i ukupnom zadovoljstvu svečanošću kojom su članovi Društva dostojanstveno obilježili veliki jubilej.

*SJEĆANJA UVAŽENOG VATERPOLSKOG POSLENIKA
I ZALJUBLJENIKA U VITEŠKI VODENI POLO*

(4)

VIJEK VATERPOLA U KOTORU

Sve ono što iz moga pera bude napisano, a vezano za ovu temu, baziraće se isključivo na mom prisjećanju priča pokojnih aktera, ili, pak, mojoj participaciji u nekim dešavanjima

*Omladinski
prvaci SFRJ, 1972.
Stoje: Zoran
Gopčević, Dragan
Rajević, Slobodan
Parteli, Vladimir
Milovanović
Čuče: Petar
Bošković, Petar
Porobić, Đoko
Popović*

Plivači i vaterpolisti Primorca, 1972.

Piše:

Dragan Đurčić,
*umirovljeni vaterpolski
poslenik*

Uz izvinjenje Uredništvu i cijenjenim čitaocima zbog, mojom krivicom, nedovršenog priloga za prošli broj HG, da nastavimo priču o dijelu **Drugog Mirovog perioda (1972.-1978.)**. To je period Mirovog uzdizanja „Primorca“ do evropskih vrhova i do jednog od „četiri stuba jugoslovenskog vaterpola“, stvaranja Omladinske reprezentacije Jugoslavije, širenja vaterpolo baze po Boki kotorskoj i mukotrpnog ubjeđivanja kotorskih opštinskih čelnika o nužnosti izgradnje zatvorenog bazena u Kotoru.

1972. godina: I liga – V mjesto (od deset)

Primorac nastupa u sastavu: Dušan Davidović, Zoran Gopčević, Duško Ivović, Đoko Popović, Milivoj Radulović, Stevo Raičević, *Dragan Rajević*, Želimir-Pura Uljarević, Pavle Vičević, Slobodan Vičević i *Vlado Vujačić*; trener T. M. Čirković.

„Zlatna sredina“ što se tiče plasmata. Klupski mir „re-meti“ zahtjev Vlada Vujačića, golmana. Uprava je i dalje neumoljiva. Stvara se atmosfera da u ovom Gradu nisu bitni igrači. Miro je pobornik dijalektičkog prelaska kvantiteta u kvalitet, te se, naizgled, mnogo ne obrće na zahtjeve pojedinih igrača.

To je „olimpijska godina“ (Minhen sa svojim „Crnim septembrom“) i sve je bilo podređeno reprezentaciji. Prvenstvo se igra po sistemu četvorokola

(četiri utakmice sedmično!). Što bi na to rekli današnji treneri, koji se ježe i na pomisao dvokola!? Vjerovatno, „to je prevaziđeno vrijeme“?!

„Primorac“ ima čast da se na širem spisku olimpijskih kandidata nađu i imena Milivoja Radulovića, tada jednog od najboljih golgetera I lige i mlađanog Želimira-Pure Uljarevića.

Omladinsku reprezentaciju krasi dva bisera: Zoran Gopčević i Đoko Popović, uz standardnog kapitena Dragana Rajevića na голу.

Od stvari koje su ostale u sjećanju pomenimo:

U ekipi više nema Branka Markovića, jednog od najkvalitetnijih igrača koje je Primorac stvorio i sigurno najzaslužnijeg za opstanak Primorca u I ligi od 1964. do 1968. godine. Izvanserijski sidraš o kome

Trifun-Miro Ćirković

su se ispredale priče po vaterpolskim kuloarima. Dobio je spor protiv Primorca na redovnom sudu, ali nije naišao na razumijevanje Liga odbora da pređe u hercegnovski Jadran. Kažu da je Jadran u njega puno uložio, a on za njih nikad nije odigrao zvaničnu utakmicu. Nažalost, prerano je prekinuo igračku karijeru, u 28-oj godini života. Hvala Ti Nane za sve što si dao Primorcu, a time i Kotoru!

Utakmica u Dubrovniku Jug-Primorac. Hladno i vjetrovito oktobarsko popodne u Gružu, u nezagrijanoj vodi (govorilo se da je oko 16 stepeni). Publika u zimskoj garederobi. Primorcu rezultat nije od posebnog značaja, pa pristaje i na te uslove, samo da se okonča sezona. Jugu gori pod nogama. Ima imperativ pobjede. Pliva se koliko se može, tehnika i šutevi nikakvi. Neizvjestan rezultat do kraja. Luko Vezilić, legendarni golman Juga, primijeti saigrača Đura Savinovića da ide u kontru. Vrlo precizni, ali ovoga puta

smrznuti, Luko degažira loptu između Savinovića i Vlada Vujačića. Vujačić procijenjuje da može prvi stići do lopte, ali je Đuro brži i osvaja je. Gol je prazan, udaljenost oko 6 m, Đuro zamahne i šutira, a lopta se zarije u vodu, jedno metar od našeg gola. Gledaju je i Đuro i Mak, ali nemaju snage da ponovo zaplivaju kanoj. Sudija Feđa Penović dosuđuje pogodak. Na naše proteste odgovara da je odlično vidio kako se lopta odbila od željezne konstrukcije koja nosi mrežu. I gol je priznat! Jug je ostao u I ligi. Mi smo dosta mlako protestovali, a komentar gospara Luke Ciganovića, koji se obratio svom starom kolegi iz kotorskog suda šjor Matu Brajkoviću: „Tako Ti je to moj Mato, vama ništa nije trebalo, a nama je dobro došlo. Jednom će se to vratiti i vama!“. Proročanski!

Omladinci Primorca (*Dragan Rajević, Vladimir Milovanović, Petar Bošković, Slobodan Parteli, Đorđe Popović, Zoran Gopčević, Petar Porobić, Veselin Marković, Miro Jovetić,...*) postali su u Kotoru, između 13 ekipa, po prvi put Prvaci SFRJ (poslije četiri druga mjesta)! Blistao je Zoran Gopčević, koji je proglašen najboljim igračem i najefikasnijim strijelcem (24 pogotka)!

„Borac“, sada pojačan primorčevim igračima, odlično je startovao u II ligi; bio je u samom vrhu.

Raduje nas i aktivnost novog kotorskog kluba – PVK „Val“ iz Prčanja. Osnovali su ga, na Mirovu inicijativu, prčanski entuzijasti, a finansijer je bio Zvonko Keržić, ugostitelj. Prema izvještaju iz zagrebačkih „Sportskih novosti“, prvi sastav je bio: Pajević (?), Usanović (?), Zoran Brguljan, Đuro Belan, Vido Drašković, Ivković (?), Anton Sbutega, Mato Nikolić, Zoran Jovičević, *Zlatko Rizoniko i Zdravko*

Milošević. Lijepo bi bilo kada bi neko iz tadašnje generacije „Vala“ identifikovao sve igrače i kazao nam više o tom klubu, koji nažalost više nije aktivan, uprkos činjenici da je iznjedrio mnoge igrače i funkcionere, koji su bili oslonac „Primorca“ i Reprezentacije Crne Gore.

Grupa vaterpolo entuzijasta iz Kostanjice, na čelu sa Slavkom Dabovićem, osnovala je VK „Omladinac“, koji se takmičio na Prvenstvu Crne Gore.

Tog ljeta, na Mirovu inicijativu, u Kotoru je SFK Vojvodine, uz pomoć beogradskog DIF-a, organizovala dvo-sedmični tečaj za plivačke i vaterpolo trenere, na kraju kojeg su se polagali i ispiti. Pored mnogih iz Boke, Beograda i Vojvodine, tečaj i ispit su uspješno savladali Kotorani:

Pavle Vičević za plivačkog trenera i vaterpolo trenera I kategorije, te za plivačkog i vaterpolo trenera: Dušan Davidović, Đorđe Klajn, Slobodan Vičević, Želimir Uljarević i Dragan Đurčić.

Potsjetimo da su tečajem rukovodili prof. dr Adolf Zahorjević iz Novog Sada (kasnije dekan novosadskog DIF-a) i mr Ivica Matković (tada asistent za plivanje kod prof. dr Vande Stefanović sa beogradskog DIF-a, a kasnije, nakon doktoriranja, i sam profesor plivanja i vaterpola, te dekan tog faulteta). Među predavačima istaknimo prof. dr Radovana Medveda, profesora sportske fiziologije iz Zagreba, te Trifuna-Mira Ćirkovića, koji je držao predavanja iz vaterpola, kao i praktične vježbe iz tog sporta.

Miro je mislio i na sudijski kadar, pa je tog ljeta organizovan u Kotoru i tečaj sa polaganjem sudijskog ispita za vaterpolo. Od Kotorana to su uspješno obavili: Petar Brajković, Dušan Davidović, Đorđe-Šuka Đurović, Đorđe

Klajn, Srđa Kovačević, Slobodan Vičević, Želimir Uljarević i Dragan Đurčić. Predavače na ovom seminaru, kao i ispitnu komisiju činili su iskusni i eminentni vaterpolo sudije: Tripo Klisura, Ljubo Lubarda i Ivan Županović.

Kotor je krajem avgusta i početkom septembra bio uspješan domaćin sparing priprema omladinskih reprezentacija Italije (selektor Đani Lonci) i Jugoslavije (selektor T.M. Čirković). Odigrano je i više utakmica (Kotor, Herceg Novi, Budva, a Bar je otkazan zbog ne higijenskih uslova). Sve je ubjedljivo pobijedila Jugoslavija. Ovu akciju pratilo je više interesantnih kurioziteta, od kojih ćemo neke i pomenuti:

U pratnji svog supruga Đanija (već duže vremena „sive eminencije evropskog i svjetskog vaterpola“) bila je i sinjora Antonela Lonci-Ranjo. Vrlo lijepa i prijatna dama, koja je, između ostalog, u Kotoru obavljala i dio priprema za predstojeću minhensku Olimpijadu, na kojoj je osvojila zlatnu medalju u floretu (mačevanju). Imao sam čast da joj, u njenim slobodnim trenucima, budem domaćin i vođa po Kotoru i Boki. Najviše mi je u sjećanju ostalo njeno spontano i skromno ponašanje, uprkos njenim sportskim titulama. Ni nalik na supruga.

Lonciju je ova „kotorska akcija“ ostala u posebnom sjećanju, koje mi je nekoliko puta ponovio. Naime, reprezentacije su bile smještene u Zavodu za gluvonijemu djecu. Italijani su bili smješteni na prvom, a naši na dugom spratu. Italijani opremljeni kao iz figurina, a naši šaro-belo-pisanom opremom iz SFKJ. Damir Polić, koji je spavao u sobi iznad Loncijevih, kada je vidio da se na prozoru suše Đanijeve „olimpijke“ (popularne i dosta skupe plivačke gaćice), nabavio je pribor za ribanje – pin-

gvin i udicu. Kao vješti Dalmatinac, iz nekoliko pokušaja je zakačio gaćice i realizovao svoju namjeru. Lonci je pričao: „Gledam kroz prozor kako mi gaćice odlaze u nebo ...“. Inače, kad smo na toj temi, spomenimo da su se mnogi korisnici kotorskog bazena dobro snabdijeli italijanskom sportskom garderobom za vrijeme ove reprezentativne akcije. Obijena je bila kabina za goste i tako je obavljena tranzicija, kako bi kazali moderni političari.

Vesna Vulović je ozbiljnijim čitaocima poznata kao jedina preživjela osoba nakon rušenja JAT-ovog aviona iznad Čehoslovačke u zimu 1971. na 1972. godinu. U trenutku obaranja, bila je vezana na sjedištu u repu aviona, koji se odvojio od aviona i nastavio samostalno „jedrenje“ sve do zabijanja u češki snijeg. Pred odigravanje naše utakmice u Budvi, u otvorenom bazenu hotela „Internacional“, naišli smo i na Vesnu Vulović. Kada su Italijani čuli kompletnu priču, poželjeli su i da se sa njom upoznaju. Pošto je Gospođa Vulović pristala, svaki od njih je skrušeno prilazio, prekrstio se i cjelivao joj veštu i ozareno

se sa njom pozdravio. Kasnije su to komentarisali na način da se takav mirakuo može desiti samo od Boga izabranim osobama! Talijanska posla, ili ...!?

Krajem godine, na klupskoj Skupštini Miro je, na fonu odluke Udruženja ligaša da se od 1975. godine pređe na igranje u zatvorenim bazenima, izašao sa obrazloženjem da nema kvalitetnog vaterpola bez zimskog bazena, pa je zaključeno da se krene u akciju izgradnje zatvorenog bazena. Trebalo nam je čitavih dvanaest godina da je realizujemo, ali ko čeka – taj i dočeka!

Nakon dvogodišnjeg uspješnog rada okončan je mandat Takmičarske komisije II savezne vaterpolo lige u Kotoru, koja je djelovala u sastavu: Ivan Županović, predsjednik, Dragan Đurčić, sekretar i Tomislav Bijelić, član.

Ukoliko ovo pisanje izaziva pažnju čitatelja, apelujem na sve vaterpolo poslenike da sa svojim priložima doprinesu stvaranju objektivnije slike o Vijeku vaterpola u Kotoru. Dosta smo dobili od vaterpola, pa mu nešto moramo i vratiti! Molim Vas!

Detalj iz igre

Čaveliš član Radne grupe za izradu Nacrta Zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola

Za člana Radne grupe za izradu Nacrta Zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola iz redova hrvatskoga naroda u Crnoj Gori izabran je Marin Čaveliš, član Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.

Gospodin Čaveliš imenovan je u navedenu radnu grupu na temelju molbe Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore, upućenom HNV-u Crne Gore.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore pristupilo je formi-

ranju Radne grupe čiji će radni zadatak biti izrada novoga Nacrta Zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola zbog značaja i potrebe zakonskog definiranja odnosno uređenja ovoga pitanja važnog za sve manjinske narode u Crnoj Gori.

Inače, spomenimo da je Vlada Crne Gore zbog velikoga broja amandmana zastupničkih klubova zainteresiranih strana povukla iz procedure prethodni Prijedlog Zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola.

Promovirana knjiga „Rat za enciklopediju” u Podgorici

Promocija djela „Rat za enciklopediju”, autora Velimira Viskovića, leksikografa, esejista, urednika i kritičara, održana je 19. studenoga u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović” u Podgorici.

„Što reći o čovjeku koji je dobio rat za enciklopediju? Knjiga o kojoj večeras govorimo pokazuje sve kvalitete, sve ono što krase Velimira kao jednoga vrhunskog intelektualca, čovjeka koji je upravo ovom knjigom pokazao kako se može i na koji način s jednom elegancijom suprostaviti se onima koji provociraju”, naglasio je Dimitrije Popović, poznati crnogorski i hrvatski likovni umjetnik i esejist.

Nakon gospodina Popovića nazočnica se obratila Ana Vuksanović, taj-

nica Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, koja je u svome zanimljivom izlaganju istaknula: „Hrvatska književna enciklopedija kapitalno je djelo u četiri sveske (originalna su zamišljena tri), te je po pristupu i metodologiji rada presedan u eu-

za koje su kao suradnike pisali i hrvatski pisci, kao i književne institucije, ustanove i udruge pisaca. U Hrvatskoj književnoj enciklopediji tristotinjak ponajboljih povjesničara hrvatske književnosti, kritičara, teoretičara, teatrologa i jezikoslovaca donosi pregled svih književnih rodova i važnijih vrsta, stilskih razdoblja i pravaca u hrvatskoj književnosti, kao i književne veze hrvatske književnosti s drugim nacionalnim književnostima. Hrvatska književna enciklopedija nezaobilazan je kompendij, kako stručnjacima, tako i laicima koji žele saznati nešto više o povijesti i suvremenosti pisane riječi u Hrvatskoj i o hrvatskim književnicima.”

Prema mišljenju Ane Vuksanović, enciklopedija je namijenjena „svima onima koje podmetanja, omalovažavanja, prijetnje, uvrede, zavist, zloba, prijezir, istupanje iz pozicije moći i pokušaji liječenja kompleksa niže vrijednosti od osoba iz neposredne i posredne radne i neradne okoline nisu pretvorili u ogorčene, osvetoljubive sitne duše, niti su ih na trenutak pokolebali da skrenu s pravoga puta, s ispravnog puta – puta hrabrosti, pravde, ljudskosti, empatije, istinoljublja... U ovoj univerzalnoj poruci

ropskim leksikografskim okvirima. Obuhvaća 270.000 enciklopedijskih redala, biografije 3.000 pisaca iz svih razdoblja hrvatske književnosti, kao i interpretacije najvažnijih djela hrvatske književnosti. Ovom su enciklopedijom i prevoditelji i tumači dobili zasluženu pažnju. Predmet istraživanja bili su i svi važniji hrvatski časopisi i novine, strani časopisi

će se prepoznati i s djelom poistovijetiti mnogi čitatelji koji nemaju veze s književnom strukom.”

Gospodin Velimir Visković, odgovarajući na pitanja publicista Nebojše

Kneževića, objasnio je koliko je teško bilo sve realizirati i s kakvim je teškoćama dolazio u susret te kako nije ni trenutak posustao u svojoj namjeri da javnosti predstavi „istinu”, što je na-

išlo na pozitivne reakcije u ljubitelja rada ovoga priznatog intelektualca.

Uz mnogobrojne posjetitelje, večeri su nazočili ugledni crnogorski intelektualci.

Uspješno održan 21. forum hrvatskih manjina u Zagrebu te upriličen i susret s predsjednicom

U Zagrebu je održan 6. studenoga 21. po redu Forum hrvatskih manjina, koji se svake godine održava u organizaciji i prostoru Hrvatske maticе iseljenika.

Predstavnici Foruma susreli su se s predsjednicom Republike Hrvatske Kolindom Grabar Kitarović u njezinu uredu na Pantovčaku, gdje su ukratko iznijeli probleme i govorili o položaju hrvatske manjine u državi u kojoj borave. U ugodnom razgovoru, koji je bio održan na osobni zahtjev predsjednice, obećano je da će se raditi na jačanju veza između Republike Hrvatske i Hrvata izvan RH te da će se pobrinuti za to da Hrvati izvan RH budu u što boljem položaju. Zanimljivo je spomenuti da je ovo čak četvrti put u godinu i pol da se predsjednica sastaje s predstavnicima hrvatske manjine iz Crne Gore, što dokazuje da je hrvatska manjina u Crnoj Gori, iako malobrojna, veoma

specifična i da ima posebnu vrijednost.

Na 21. forumu hrvatskih manjina, čija je ovogodišnja tema bila *Uloga parlamentarnih zastupnika, međuvladinih mješovitih odbora i savjeta vlade za nacionalne manjine u ostvarivanju zajedničkih prava pripadnika hrvatskih manjina u europskim državama*, sudjelovali

su predstavnici hrvatskih manjina iz Austrije, Crne Gore, Češke, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Hrvate iz Crne Gore zastupali su predsjednik HNV-a Zvonimir Deković i Valentina Andrić, novinarka Radio Duxa.

Posjet Hrvatskoj bratovštini Bokeljske mornarice 809 - Zagreb

U sklopu službenog posjeta Zagrebu, početkom studenoga, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković posjetio je Hrvatsku bratovštinu Bokeljske mornarice 809 – Zagreb. Sastanku su nazočili: predsjednik Ivo Škanata, kao i članovi Velikog vijeća: Ilko Vuksanović, Marko Rafaeli, dr. Jozo Gjurović, tajnica Ivana Ciko, rizničarka Sonja Kubiček, kao i Desire Xigga.

Uz spomenute, sastanku su nazočili i članovi Nadzornog odbora: Zvonimir Janović i Štefica Petrušić.

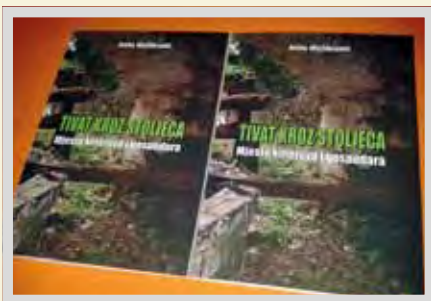
Razgovaralo se o problemima s kojima se susreće hrvatska manjina u Crnoj Gori, kao i o njihovim mnogobrojnim aktivnostima te o mogućoj suradnji i projektima s članovima Hrvatske bratovštine iz Zagreba. Bila je ovo još jedna lijepa prigoda za susret Hrvata i učvršćivanje veza bez obzira na daljinu i nemogućnost češće suradnje.

Predsjednik Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 – Zagreb Ivo Škanata izrazio je za-

hvalnost posjetom sa željom da ovi susreti budu što češći i produktivniji.

Drugo izdanje publikacije „Tivat kroz stoljeća”

U sklopu Novembarskih dana, u Multimedijalnoj dvorani Općine Tivat predstavljena je publikacija „Tivat kroz stoljeća - mjesto kmetova i gospodara”, autorice Anite Mažibradić. Publikacija je samo dva mjeseca od prvog predstavljanja javnosti doživjela drugo, dopunjeno izdanje, na zadovoljstvo mnogobrojnih Tivčana, kao i stručne i znanstvene javnosti.

„Tivat kroz stoljeća” inicijalno je rezultat projekta Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore. Prepoznajući značaj ovog djela, čija se kopija nije mogla nabaviti već nekoliko dana nakon ružanske promocije u Donjoj Lastvi, Općina Tivat se, kao partner HNV-a, pobrinula da zajednički potpišu njegovo novo, dopunjeno izdanje.

Posjet predstavnika hrvatske nacionalne manjine Zadru

Na poziv Zadarske županije sredinom studenoga Zadar su posjetili predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori: Marija Vučinović, ministrica bez portfelja u Vladi Crne Gore i Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.

Povod za posjet je poziv Zadarske županije zbog uspostavljanja komunikacije za suradnju s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Crnoj

suradnje na području promicanja i očuvanja hrvatske kulturne baštine i razvijanja kulturnih veza s hrvatskim narodom u Crnoj Gori. Trebamo biti svjesni važnosti potpore matične države, koja mora imati empatiju za hrvatsku manjinu u Crnoj Gori te biti otvorena za sve vrste suradnje.

Gospodin Deković i gospođa Vučinović posjetili su i Rektorat Sveučilišta u Zadru. Rektorica Sveučilišta prof. dr. sc. Dijana Vican ugostila ih je sa svojim suradnicima, a sastanku je nazočio i bivši rektor Ante Uglešić, s kojim su gosti imali dobru suradnju. Istaknuta je bogata povijest Hrvata u Boki kotorskoj te mnogobrojne kulturne veze Zadra i Boke. Predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori izrazili su iznimnu zahvalnost zbog mogućnosti studiranja studenata iz Boke kotorske u Zadru i njihova stipendiranja, kao i iste vrste potpore za buduće razdoblje.

Hrvatska knjižnica „Ljudevit Gaj” u Donjoj Lastvi bit će bogatija za vrijedna stručna izdanja koje je poklonio Rektorat.

Također, posjet Nadbiskupiji i nadbiskupu Želimiru Puljiću bio je iznimno zadovoljstvo predsjedniku Vijeća i ministrici. Razgovaralo se o potrebi zajedništva, obitelji i crkve te je tom

prigodom nadbiskup Puljić darovao gostima svoju knjigu „Obitelj, snaga crkve i naroda”.

Posjet Zadru bitan je zbog jačanja veza s Hrvatima u Boki kao manjinom i mogućnosti da se ovom vrstom posjeta upoznaju s radom hrvatske nacionalne manjine, koja se trudi raditi na promicanju i očuvanju kulturne baštine i razvijanju kulturnih veza s Hrvatima u matičnoj državi. Ministrica Vučinović istaknula je razne mogućnosti suradnje, posebice u nautičkom turizmu koji je razvijen u Crnoj Gori gdje je marina Porto Montenegro otvorila vrata svjetskom nautičkom turizmu.

Gori. U sklopu posjeta gospođa Vučinović i gospodin Deković u Maloj vijećnici Grada Zadra, 16. studenoga, sastali su se s gradonačelnikom Grada Zadra Božidarom Kalmetom i pročelnicom Ureda Grada Mirjanom Zubčić. Prilikom posjeta Zadru predstavnike hrvatske nacionalne manjine primio je i župan Stipe Zrilić, koji je s najbližim suradnicima gostima iz Crne Gore istaknuo mogućnost

PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

Boku, boki, bandi i pribokavanju

Piše:
Neven Staničić

Poručivanje, kao posebna izražajna disciplina u Boki je bilo popularno i razvijeno mnogo prije ovih zadnjih SMS godina. Deboto i telefona uopšte. Poručivalo se usmeno, pismeno, preko glasnika, preko ulice, pa i preko zaliva, ko je imao glasa za dobačit. Posebno interesantne su bile (i ostale) takozvane poruke preko ramena, kad se u društvo priča, gledajući jedne a zboreći drugima, baš kao i one u četiri oka, koje su obavezno završavale pitanjem : „esi li razumio što ti oću reć?“ Takođe, osmotrene su i poruke „u bradu“, kad se zbori („brnda“), a da govornik ni sam nije siguran, pušta li glasa (čuje li ga ko?), oli je samo konten, kako nešto zbori: „Čuće, oni mene, ja ti kažem“.O,o!

Divnih li uspomena. Poručivalo se naravno i znakovima pomoću gotovo svih djelova tijela; od oči, usana i svega iz usta, preko lakata, ruka, prsta, s' oproštenjem gužice... i sprijeda, do naravno noga. Sve je bilo u upotrebi i služilo je svrsi. Osnovni imenitelj

bila im je situacija, prilika (momenat) i umijeće da se isti iskoristi za najbolju i najefektniju poruku : „Ko čuo, ko ne čuo“, pa neka se „češe“. Danas bi to političari recimo nazvali „kontekstom“. Po običaju ne treba im vjerovat. Ni kontekst više nije što je nekad bio. Evo i zašto. Eksperimenat: (*čitati, polako s' razumijevanjem, ako treba i opet...*)

Dunkve! U Boku, **bok i banda**, mogu bit s' iste bande, desne oli lijeve, ma ne podrazumijevaju jedno drugo. Propio ni bandu. Ne samo zbog toga, što za ženske obline s'bande, znamo da su bokovi, baš kao i kod barke, nego što i bokobrani idu s' banda, da bi zaštitili...(?) iste te bokove, za Gospu blaženu! Kod barke. Bande se definitivno branu na drugi način. Kod žena, bokovima će su odbojnici s' banda, oli se od njih (bandi) opet brani kad su bande jedne, sram ih bilo lopovsku i svaku drugu koliko ih se nakotilo. Sve zavisno sa koje bande se gleda. Očigledno. Izuzev, ukoliko se ne misli na muziku. Staru kotorsku. To je bila prva i jedina prava banda bokeška. Poslije nje, ostale su samo muzike. Nema tun

zabune. Zapravo sve bi bilo jasno da isti ti bokobrani ne pasuju i cijeloj Boki, od raznih disgracija, a ne stavljaju se recimo preko usta, s' prijeda, iako je **boka** („bocca“), pra'o sa te bande. Čudo jedno. Ili bi ih taman, baš za to (zbog toga), trebalo jednodušice **pribokat** na tu bandu. Bokobrane. Propio po sred turina. Unaprijed, da ne ostanemo dužni jer se nikad ne zna s' koje bande nas što može strefit.

Pribokavanje, dekapoto tome i služi. Patentirno je. Neki ga velikodušno prevode sa „stavljanjem u džep“, neki sa pomenutim „poručivanjem“, a najpraviće će bit sa iskustvom: „Znam te puško, kad si pištolj bila“. U sve četiri oka. Erbo, da bi se dobro, po bokeški razumjeli, nije važno što zborimo, nego što smo šćeli reć. Nismo od jučer. A to finalmente podrazumijeva kvalitet, odnosno način na koji smo kazali. Nije svejedno.

Naravno i tome ima lijeka. **Pribokavanju** u Boku. Čovjek se jednostavno napravi lud. Pa neka priča, ko što zbori. Ako me razumijete, što sa šćeo reć...?

EMPRESS OF CANADA III

Plovio je godišnje na 13 prekooceanskih putovanja dok je ostatak godine proveo na kružnim putovanjima. Tako je 17. ožujka 1962. doplovio i u Boku kotorsku sa 660 putnika te navečer otplovio dalje prema Dubrovniku i Veneciji.

**Piše:
Neven Jerković**

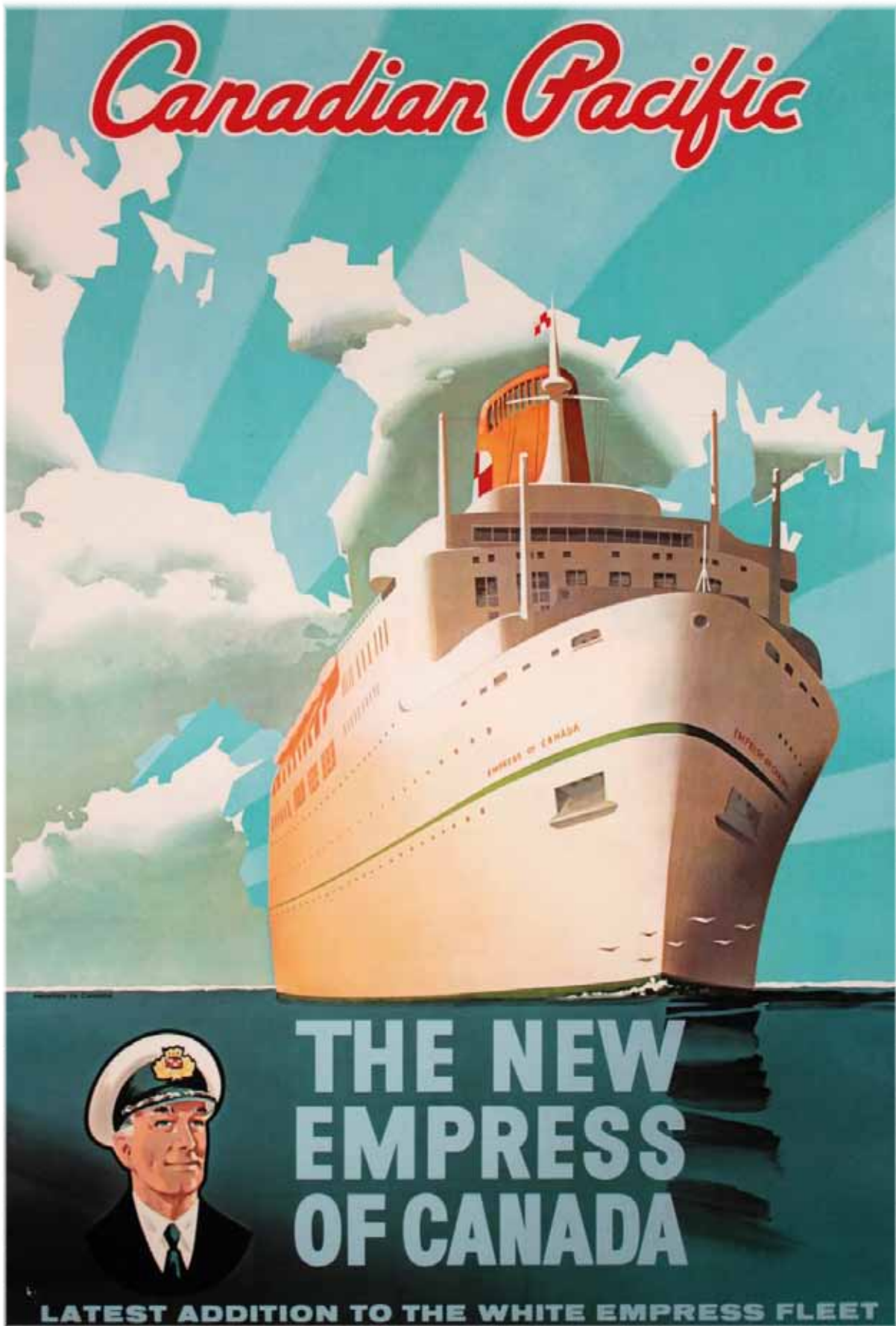
Ohrabrene transatlantskim poslovnim uspjehom dva broda blizanca EMPRESS OF BRITAIN i EMPRESS OF ENGLAND sagrađenih 1956. i 1957., Kanadske Pacifičke Željeznice su odlučile sagrađiti još jedan brod istih karakteristika i za istu namjenu. Novi brod EMPRESS OF CANADA je sagrađen kao novogradnja 171 za Canadian Pacific Steamships u brodogradilištu Vickers-Armstrong u Walker-on-Tyne u svibnju 1960. godine a na prvo je putovanje iz Liverpoola do kanadskog Quebeca i Montreala zaplovio 24. travnja 1961. Imao je 25585 GT, bio dug 198 metara a šest Parsons parnih turbina ukupne snage 30 tisuća KS omogućavale su mu brzinu od 20 čvorova. Mogao je prevesti 160 putnika u prvom i 894 u turističkom razredu o kojima se brinulo 464 člana posade.

Plovio je godišnje na 13 prekooceanskih putovanja dok je ostatak godine proveo na kružnim putovanjima. Tako je 17. ožujka 1962. doplovio i u Boku kotorsku sa 660 putnika te navečer otplovio dalje prema Dubrovniku i Veneciji. Tom prigodom je, sa polaskom iz New Yorka 9. veljače po cijeni od 1675 USD po osobi, plovio 61 dan na krstarenju itinererom Tenerife – Funchal – Casablanca – Gibraltar – Tunis – La Valetta – Aleksandrija – Beirut – Haifa – Limassol –

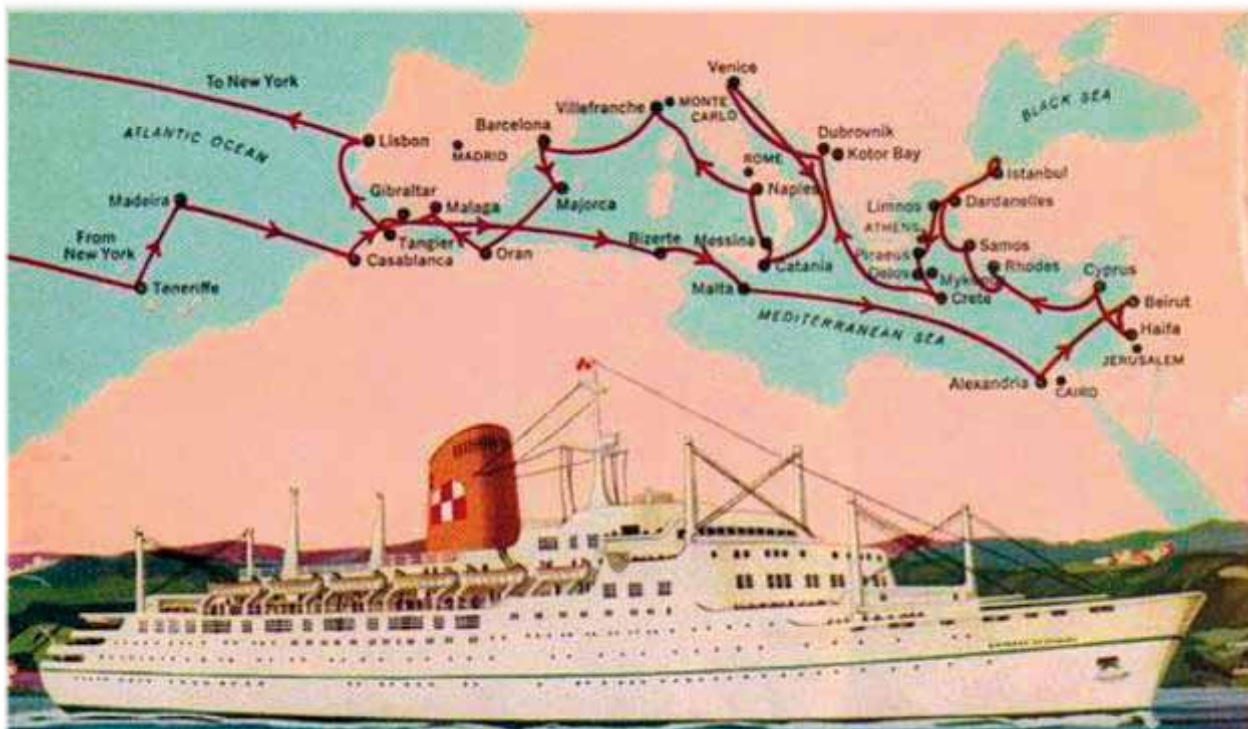
Rodos – Samos – Istanbul – Limnos – Pirej – Delos – Mikonos – Iraklion – Kotor – Dubrovnik – Venecija – Catania – Messina – Napulj – Villefranche – Barcelona – Palma – Oran – Malaga – Tangier – Lisabon – New York. Još jednom je posjetio Kotor 29. ožujka 1963. sa 389 putnika da bi posljednji put napustio Boku kotorsku ponovo na putu prema Dubrovniku i Veneciji. I tada se je,

po istoj cijeni putovanja, zaputio iz New Yorka 21. veljače 1963. tičući luke Casablanca, Tanger, Malaga, Bizerta, La Valetta, Iraklion, Mikonos, Delos, Pirej, Istanbul, Samos, Aleksandrija, Larnaca, Beirut, Haifa, Rodos, Kotor, Dubrovnik, Venecija, Siracusa, Messina, Napulj, Ajaccio, Cannes, Barcelona, Gibraltar, Lisabon, Tenerife i Madera.

LATEST ADDITION TO THE WHITE EMPRESS FLEET

ANNOUNCING THE NEW EMPRESS OF CANADA FABULOUS MEDITERRANEAN-GREEK ISLES CRUISE

Never before a Mediterranean cruise so all-encompassing!
61 days, 30 ports, from New York February 9, 1962.

Plan now to be along on the most exciting Mediterranean cruise ever! Two full months of exploration of the world's most fascinating sea, at its best in sunny Spring!

THE SHIP—the gleaming new 27,300-ton Empress of Canada on her gala maiden Mediterranean voyage. Spacious, air-conditioned, stabilized, designed for every cruising comfort, stocked with the world's epicurean delights.

THE CRUISE—a never-to-be-forgotten panorama of the Mediterranean, the sights, sounds, colors of 60 centuries of history from the Stone Age to World War II. You'll visit 30 ports, see beauty spots from the Canaries to the legendary islands of the Aegean Sea. Every one of the 14,240 miles is timed to give you the most daylight hours ashore. And at night your ship is your hotel! Shore visits up to 4 days; ex-

cursions if you wish to Cairo, Jerusalem, Rome, Madrid, Monte Carlo.

FARES—from \$1675. This may be the most sought-after cruise of all times, so see your travel agent soon, or any office of Canadian Pacific.

Itinerary: Mediterranean-Greek Isles Cruise

New York • Tenerife • Madeira • Casablanca • Gibraltar
Bizerte • Malta • Alexandria • Beirut • Haifa • Cyprus
Rhodes • Samos • Dardanelles • Istanbul • Limnos
Piraeus • Delos • Mykonos • Crete • Kotor Bay
Dubrovnik • Venice • Catania • Messina • Naples
Villefranche • Barcelona • Majorca • Oran • Malaga
Tangier • Lisbon • New York

Canadian Pacific

Empress of Canada

Kako je zračni prijevoz u to vrijeme uzimao svake godine sve veći udio u transatlantskim putničkim putovanjima, postupno se smanjivao i obim brodskih prekooceanskih putovanja, pa je ostalo samo pitanje vremena kada njihovo poduzimanje doista neće više imati nikakvog smisla. Nakon što je obavio posljednju transatlantsku plovidbu za matič-

nu CP kompaniju prodan je u veljači 1972. novoosnovanom brodaru Carnival u vlasništvu karizmatičnog Teda Arisona, američkog doseljenika rođenog u Izraelu. Dobio je i novo ime MARDI GRAS a nakon preuređenja mogao je primiti 906 putnika. Iz luke Tilbury MARDI GRAS plovi za Miami, odakle započinje prva kružna putovanja prema Karibima.

Mardi Gras 1961.

Nazvan je „Zastavnim brodom Zlatne flote“, ma koliko to tada možda čak i cinično zvučalo, jer je dugo vremena bio i jedini u njoj. Tek mu se 1975. pridružio EMPRESS OF BRITAIN koji od tada plovi pod imenom CARNIVALE. Ovakav, ne baš impresivan početak nije ničim davao naznaku rađanja najveće broderske kompanije svih vremena na svijetu - Carnival Corporation, u čijem je vlasništvu danas stotinjak megakrstaša respektabilne flote Cunarda, Carnivala, Holland America Linesa, Costa Cruises i mnogih drugih velikih putničkih broderskih kompanija.

Dugo je vremena MARDI GRAS predvodio neveliku flotu Carnivala, ali kada se je razvojni program kompanije konačno počeo realizirati, brod je koncem 1993. prodan grčkom Epirotiki Lines za kojeg plovi pod imenima APOLLON, OLYMPIC 2004 te na koncu APOLLO. Kako je Epirotiki već imao brod istoga imena, unajmio ga je 1993. američkoj kompaniji Gold Star Cruises za koju u vodama Meksičkog zaljeva dvije godine plovi kao kockarnica pod imenom STAR OF TEXAS i LUCKY STAR

Godina 2004. je zbog neočekivano velikih cijena starog željeza bila kobna godina za mnoge poznate i nepoznate brodove. Tako je na red došao i APOLLO koji je u siječnju 2004. uplovio u svoju posljednju luku Alang u Indiji gdje je konačno skončao svoje plovidbe u hrpi starog željeza. Iako je samo dva puta posjetio Boku kotorsku, EMPRESS OF CANADA je ostao zabilježen kao jedan od prvih velikih brodova koji su nas nakon Drugog svjetskog rata posjetili, ali i kao prvi brod velikog Carnivala. Zato ga je ovdje vrijedno i ne zaboraviti.

O POTHVATU KAP. ANTONA GJUROVIĆA SA ŠKUNOM
CONTE SAURAU U EGEJSKOME MORU,
U SUSRET 200-TOJ OBLJETNICI (1815. – 2015.)

Pothvat kapetana Antona Gjurovića

Piše: Željko Brguljan

Slike brodova u Zbirci župe Prčanj daju nam cjelovit pogled na posljednje razdoblje prčanjskog pomorstva koje se protezalo kroz burno 19. stoljeće. Dio zbirke su portreti brodova, u vlasništvu i/ili pod zapovjedništvom prčanjskih kapetana, prikazani kako plove mirnim morima, ali još veći dio čine zavjetne slike pomoraca Prčanja s prikazom broda u olujnom kovitlacu između mora i neba i pred potapanjem. Jedina slika na kojoj je prikaz pomorske bitke (u Egejskome moru) je ulje na platnu većih dimenzija *Škuna Conte Saurau u borbi*, u svezi s kojom postoje mnoge dvojbe. U donjem dijelu slike stoji legenda: *Schooner Austriaco „Conte Sauran“ Com^{to} dal Cap^{no} Antonio Cavaliere Giurovich assalito nel Porto Spalmadori da Pirati Greci difesosì valorosamente da quali uno affondo ed altri due posti in fuga il 13 Aprile 1816*. Ovdje moramo odmah spomenuti problem naziva broda. Očigledno je legenda s vremenom propala pa je naknadno nestručno rekonstruirana. Vjerojatno je tada ispisano netočno ime broda: *Conte Sauran*. Ime škune bilo

Kapetan Anton vitez Gjurović

je *Conte Saurau*, a dobila ga je po Franzu Josefu grofu von Saurau, austrijskom političaru i diplomatu.¹ Svi autori koji su do sada pisali o ovome brodu i njegovu pothvatu navodili su pogrešno ime, a pod točnim imenom prčanjsku škunu nalazimo u nekoliko knjiga iz tršćanske prošlosti te u mnogobrojnom ondašnjem dnevnom tisku, koji je donosio podatke o uplovljavanju i isplovljavanju jedrenjaka iz većih luka na Sredozemlju.

Legenda sa slike tumači nam prikazani događaj, u kojemu su brik-škunu *Conte Saurau*, pod zapovjedništvom kapetana Antona viteza Gjurovića, napala 13. travnja 1816. u blizini otoka Spalmadori u Egejskome moru tri grčka gusarska broda. Više autora navodi da je za značajnu pobjedu, navedenu u zapisu na slici, u kojoj je prčanjka posada jedan grčki brod potopila a ostala dva natjerala u bijeg, kap. Antona Gjurovića odlikovao austrijski car Franjo I. zlatnom medaljom. No, u dokumentu (izvještaju o svečanoj predaji odlikovanja kap. Gjuroviću u Trstu) od 4. studenoga 1816., koji se čuvao kod kapetanovih nasljednika, a objavljen je 1958. u prijevodu don Nika

Lukovića, nalazimo sasvim druge činjenice. Dokument je većim dijelom doslovni govor dvorskog savjetnika cara Franje I., grofa de Chotecka koji, 27. listopada 1816., u nazočnosti mnogih uglednika veliča pothvat hrabrog kapetana Antona Gjurovića. Tom prilikom Choteck mu predaje posebno za njega iskovanu „zlatnu medalju za civilne zasluge“, kojom ga odlikuje car Franjo I., kako se navodi, „u znak priznanja za njegovu hrabrost koju je pokazao u borbi izdržanoj u vodama Eubeje (Negroponta) spomenuti gospodin kapetan dana 7. septembra prošle godine sa tri gusarske lađe, od kojih je jednu potopio, a druge dvije natjerao u bijeg“.² Događaj za koji je kap. Gjurović odlikovan dogodio se 7. rujna 1815. u blizini otoka Eubeje, a ne kako piše na slici 13. travnja 1816. u otočju Spalmadori, na istočnom rubu Egejskog mora (između otoka Hiosa i turske obale). To potvrđuje i vijest u jednome portugalskome dnevnom listu s kraja 1815., koja donosi opis nedavnog događaja, a zatim i *Chronice di Trieste* G. Mainati-ja iz 1818. u kojima je iscrpno opisana svečanost dodjele medalje kap. Gjuroviću, uključu-

jući i izrečene govore.³ U lisabonskoj *Gazeti*, u broju od 30. prosinca 1815., navodi se da je, prema posljednjoj vijesti iz Smirne, kapetan Bachá s dijelom turske flote još usidren u luci. On bi, kako piše, trebao zapovijediti smaknuće, bez procesa, trojice grčkih trgovaca iz grada koji su dogovorili urotu s piratima s egejskog otočja. Tri broda spomenutih pirata, kako se navodi, odvažila su se napasti 7. rujna u blizini otoka Eubeje (Negroponte) austrijsku škunu *Conte Saurau*, kapetana Antona Gjurovića i htjeli su je osvojiti prelaskom na brod. No, kapetan i malobrojna posada neustrašivo su se borili, s tolikom hrabrošću da su jedan brod potopili, a ostala dva, s preciznom topovskom paljbom, prisilili na povlačenje. Tijekom borbe kapetan Gjurović, dva časnika i jedan mornar bili su ranjeni. Na kraju ovoga važnog izvještaja navodi se da je, nakon bitke, škuna *Conte Saurau* 16. rujna stigla u luku Solun (Thessaloniki).⁴

Ostaje zagonetnom količinom nelogičnosti u ispisanoj legendi na slici, uključujući i spomenutu kapetanovu titulu viteza, koja se prigodom njegova odlikovanja u Trstu ne

¹ Franz Josef Graf von Saurau ili Conte Saurau (Beč, 1760. – Firenza, 1832.) austrijski je političar i diplomat podrijetlom iz Štajerske, guverner Beča, veleposlanik u St. Petersburgu i Firenzi, ministar policije, namjesnik Milana (od travnja 1815.) i Lombardije (od travanja 1816. do veljače 1818.). Jedan od najistaknutijih savjetnika cara Franje II., navodni naručitelj skladbe austrijske carske himne od velikog Josepha Haydna.

² Don Niko Luković u knjizi: Prčanj (Kotor 1937., str. 89) navodi da je kap. Gjurović odlikovan medaljom i titulom viteza za pothvat koji je opisan u legendi slike (bitka u otočju Spalmadori 13. travnja 1816.), zatim 1958. objavljuje citirani dokument u tekstu: „Svečana predaja zlatne medalje kapetanu Antonu Đuroviću“ (Godišnjak PMK, VII, Kotor, 1958., str. 285-291), u kojemu se jasno navodi da je odlikovan za pobjedu kraj otoka Eubeje 7. rujna 1815. godine. Neshvatljivo je da don Niko, dvije godine kasnije, u tekstu: „Posljednje razdoblje pomorstva Prčanja (1814 - 1890)“ (Godišnjak PMK, IX, Kotor, 1960., str. 194), ponovno iznosi prvobitnu tezu, a zanemaruje nove i vjerodostojne podatke iz dokumenta koji je osobno objavio. Njegovu pogrešku ponavlja i Anton Tomić u tekstu: „Pomorstvo Prčanja na portretima brodova“ (Godišnjak PMK, XXV, Kotor, 1977., str. 110).

³ R. D. Giuseppe Mainati, *Croniche ossia Memorie Storiche sacro-profane di Trieste*, Tomo quinto, Venezia, 1818., str. 223-229.

⁴ *Gazeta de Lisboa*, 308, Lisboa, 30. prosinca 1815., str. 1.

Jedrenjak

spominje. Ipak, 1816. titula viteza je dodijeljena, ali tada ne zapovjedniku škune *Conte Saurau* nego osobi po kojoj je brod dobio ime – grofu F. J. von Saurau.⁵ Neke dvojbe nam rješava upravo pronađeno pismo koje je grof von Saurau uputio u svibnju 1828. iz Beča na Prčanj kapetanu Antonu Gjuroviću.⁶ U pismu grof Saurau zahvaljuje na slikama koje mu je kap. Gjurović darovao, a koje zauzimaju posebno mjesto u njegovoj vili u Hietzingu kraj Beča, podsjećajući na kapetanove hrabre pothvate koji su, kako piše, na čast austrijske mornarice. Posebno je zanimljivo da grof

Saurau piše kako je upravo čitao u *Gazzeti* o Gjurovićeve zadnjem pothvatu protiv grčkih gusara, što nas dodatno učvršćuje u uvjerenju da je postojao još barem jedan kapetanov okršaj nakon kojega je, pretpostavljamo, a ne ranije, dobio titulu viteza. Osim toga, nakon iščitavanja ovoga novootkrivenog pisma postaje nam jasno da su postojale još, najmanje, dvije slike s prikazom borbe škune *Conte Saurau* protiv piratskih brodova, koje je slavni zapovjednik darovao grofu Saurauu.⁷

Škuna *Conte Saurau* bila je 1816. u vlasništvu trgovca tršćanske burze Josipa Padova-

nija. Jedrenjakom je zapovijedao Anton Gjurović od 1815. do godine 1825. kada je, po nekim izvorima, stupio u Austrijsku ratnu mornaricu. Milanski tisak od 6. ožujka 1817. donosi vijest iz Trsta (od 25. veljače iste godine) u kojoj se navodi da je među malobrojnim brodovima velike nosivosti zatečenih u tršćanskoj luci značajno istaknuti brzu austrijsku škunu *Conte Saurau* koja je pristigla iz Carigrada za 16 dana (?) dobrog jedrenja. Prema ovom izvoru brod je sagrađen u tršćanskom brodogradilištu, a pod zapovjedništvom je hrabrog Bokelja kap. A. Gjurovića. U nastavku je

⁵ *Gazzetta di Milano*, 1, Milano, 1. siječnja 1824., str. 1.

⁶ Pismo je pronašao kap. Milan Sbutege u kući pok. Eugena Sbutege na Prčanju (koji je možda Gjurovićev srodnik) te ga je darovao Župnom arhivu Prčanj.

⁷ Pismo Franza Josefa grofa von Sauraua kapetanu Antonu vitezu Gjuroviću, Beč, 6. svibnja 1828., Župni arhiv Prčanj.

opis njegova pothvata.⁸ Ovaj novinski članak donosi nam do sada nepoznati podatak o mjestu gradnje proslavljene škune. Od kap. Antona Gjurovića zapovjedništvo je preuzeo njegov brat, kap. Ljudevit Gjurović, a od 1832. do 1840. *Conte Saurau*om zapovijedao je kap. Pasko Gjurović. Iz tog razdoblja pronašao sam četiri zapisa, većinom u dnevnom tisku. Iz prvog saznajemo da je 17. studenoga 1834. uplovila u Trst, nakon 56 dana plovidbe iz Cipra, austrijska škuna *Conte Saurau* pod zapovjedništvom kap. Paska Gjurovića s 1.300 kantara rogača i 7 *arnasa* ciparskog vina za Ljudevita Gjurovića.⁹ Sljedeći zapis donosi vijest da je 3. veljače 1836. iz luke Marseille isplovila za Trst austrijska brik-goleta *Conte Saurau*, nosivosti 147 t, kojom zapovijeda „capit. Guirovich“. Nebitna je pogreška u zapisu kapetanova prezimena, ali je vrijedan, do sada nepoznati podatak o nosivosti Gjurovićeve jedrenjaka.¹⁰ U tršćanskom listu Austrijskog Lloyda iz godine 1837. nalazimo podatak da je škuna *Conte Saurau* pod zapovjedništvom kap. Gjurovića 18. ožujka te godine otplovila iz Trsta za grčke luke Patras i Kalamotu.¹¹ U izvještaju trgovačke komore u Veneciji, koji je sastavio Antonio Riva, nalazimo podatak da slavna škuna, pod zapovjedništvom kap. Paska Gjurovića, isplovlja 28. lipnja 1838. za Galati, a

zatim nastavlja za Carigrad.¹² Na kraju, u Lloydovu listu iz 1839. nalazimo da je škuna *Conte Saurau* 12. travnja isplovila za rumunjsku luku Galati pod zapovjedništvom kap. Komandića.¹³ Nakon generalnog popravka u Veneciji jedrenjaku mijenjaju ime u *Catarina I*, a nosivost mu je smanjena na 135 tona. U to vrijeme je u vlasništvu obitelji Gjurović, a pod zapovjedništvom, također prčanjskog, kapetana Frana Lazarija.

Na ovom povećem platnu dvije trećine slike zauzima poluoblačno nebo, a u donjim se slojevima, nad morem, uzdiže izmaglica. U uskom pojasu mora, s otocima koji se naziru u daljini, naslikani su mnogobrojni jedrenjaci. U lijevoj strani kadra prikazana je bitka *Conte Saurau*a s dva piratska broda (na kojima je istaknut grčki stijeg) dok se treći, oštećen, nalazi uz obalu. Desni dio slike zauzima ukotvljena flota jedrenjaka, pod francuskim, austrijskim i tuniškim zastavama, čije posade promatraju bitku. Iako je slika potpisana i oduvijek je smatrana radom vrlo plodnog portretista brodova bokeljskog podrijetla, Bazija Ivankovića (naravno, likovni prikaz je nastao puno godina nakon bitke), postoji opravdana sumnja u tu atribuciju. Prije svega zbog disproporcija i uopće niske kvalitete prikaza prvog plana – obalnog pejzaža, usporedimo li ga s, primjerice, izvedbama oba-

le na Ivankovićevim slikama jedrenjaka *Desire Constance* (Pomorski muzej Crne Gore, Kotor) ili *Posljednji vitez* (privatno vlasništvo, Zagreb),¹⁴ zatim zbog načina tretiranja površine mora, a osobito izaziva sumnju sama signatura koja odstupa od Ivankovićeve uobičajenog potpisa. No, mnoge Ivankovićeve slike su zbog propadanja popravljane, pri čemu su ponekad nestručno restaurirane. Tako je, kako smo već napomenuli, moguće da je i ovu sliku obnovio amater, a prilikom toga su, ranije djelomično oštećeni, legenda i potpis netočno rekonstruirani. U tom slučaju bismo gornju atribuciju mogli smatrati točnom.

Sliku *Škuna Conte Saurau u borbi* vjerojatno je župnoj crkvi u Prčanju darovao sam kap. Anton Gjurović ili netko od njegovih nasljednika, a jednako hrabar zapovjednik ovoga proslavljenog jedrenjaka iz iste loze, kap. Ljudevit Gjurović, ostao je zapamćen i kao donator pri gradnji nove župne crkve.¹⁵ Ova slika pomorske bitke u Egejskome moru zauzima posebno mjesto u prčanjskoj zbirci maritimnog slikarstva, svjedočeći o burnim danima prčanjskog pomorstva.

Na kraju ovog prisjećanja u povodu velike obljetnice pothvata hrabroga prčanjskog kapetana treba spomenuti da je i brat viteza Gjurovića, fra Anton Gjurović (1777. – 1857.), rođen imenom Nikola

⁸ Gazzetta di Milano, 65, Milano, 6. ožujka 1817., str. 1.

⁹ Portata dei Bastimenti arrivati nel Porto-Franco di Trieste l'anno 1834, Trieste 1834., str. 435.

¹⁰ Feuille de Commerce de Marseille, 31, Marseille, 4. veljače 1836., str. 3.

¹¹ Handels und Seeberichte des Oesterreichischen Lloyd's, 25, Trieste, 25. ožujka 1837., str. 3.

¹² Portata dei Bastimenti arrivati nel Porto-Franco di Venezia l'anno 1838, Venezia 1838., str. 164.

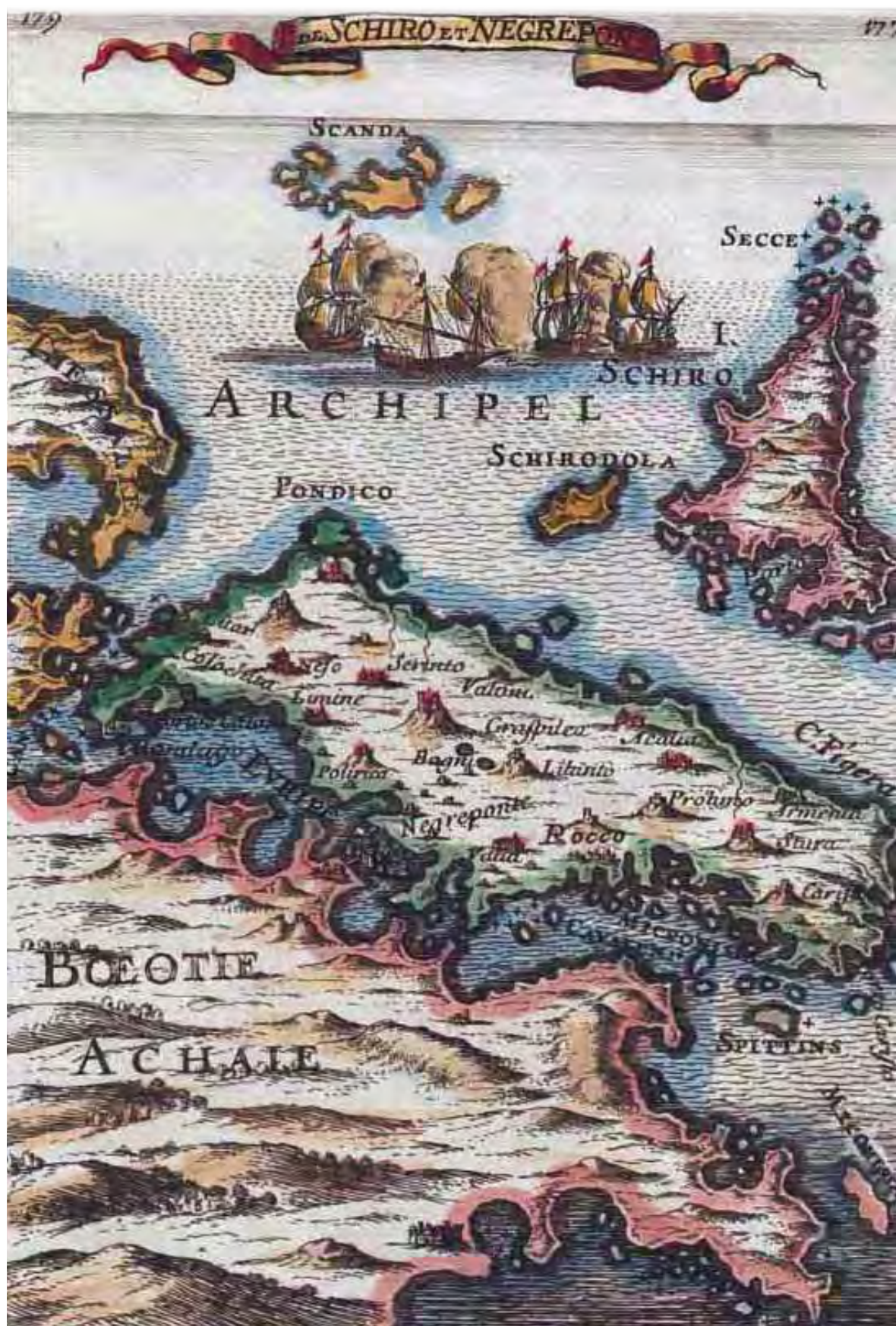
¹³ Giornale del Lloyd Austriaco, 54, Trst, 5. svibnja 1839., str. 2.

¹⁴ Vidi navedene slike u: Željko Brguljan, Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića, Zagreb 2011., str. 110, 188.

¹⁵ Don Niko Luković, Prčanj, Kotor 1937., str. 71. – Oporučno je ostavio 500 zlatnih forina za dovršetak crkve.

Andrija Gjurović, započeo karijeru pomorskog kapetana te se ploveći očevim jedrenjakom iskazao kao vrstan pomorac. No, u dobi od dvadeset godina preživio je orkansku oluju na moru u blizini albanske obale, spasiivši, zahvaljujući svojoj vještini i hrabrosti, brod i posadu od potapanja. Nakon teškog ranjavanja, potaknut literarnim opisom djela svetog Franje Asiškog, odlučio se pridružiti Maloj braći. Pristupio je franjevačkom redu 1801. u Bassanu kao fra Anton iz Prčanja (Fra Antonio di Perzagno). Kasnije je služio u franjevačkim samostanima u rodnoj Boki, gdje se iskazao kao izniman govornik, neumoran humanitarac i izvrstan nastavnik kotorske škole.¹⁶

¹⁶ Željko Brguljan, Na granici mora i neba. Zbirka maritimnog slikarstava iz župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju/At the Border of Sea and Sky. Collection of Marine Painting from the Parish Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary in Prčanj, Perast – Zagreb, 2015., 119-126.

Allain Mallet, *Ille de Shiro et Negroponte*, 1683, privatno vlasništvo, Zagreb

LJUBAV I SMRT

Piše:
Mašo Miško Čekić

Iz nešto malo arhivskih zapisa, a mnogo više dedovskim pripovijedanjem uz ognjište, do nas je stigla istorija sela Pasiglave, Rozgovca, Jakalja i Vidara, što su se davno smjestila u njedrima Vrmca. U njima već stoljećima nema kuća, ali je neoprostivo reći da nema njihovih stanovnika. Preselili su se dolje, uz obalu, gdje su našli bolja mjesta za život. Gore su ostali grobovi predaka kraj razrušenih crkava.

A istorija prepletena s legendama počinje veoma davno.

U potrazi za bezbjednijim mjestom, gdje ima vode, trave za stoku i prostora za motiku, dalje od mora kojim su često stizale nevolje, na visoravan ispod Svetog Ilije, vrha brda Vrmac, nastanilo se omanje plemo. Nekoliko kuća u predjelu Pasiglav činilo je selo koje kasnije postade Pasiglava.

Početkom XII. vijeka Pasiglava je u vlasništvu zetskih kraljeva. Bodinov sin, kralj Đorđe, odlučuje da svoja imanja na Luštici, Prevlaci i Vrmcu pokloni kotorskoj vlasteli. Povelju o poklonu potpisuje 15. avgusta 1115. godine. I tako Pasiglava postade dio kotorskog teritorija. Do toga datuma sela nema u istorijskim dokumentima.

A selo je trajalo, ispod Svetog Ilije, ko zna koliko vremena prije datuma zabilježenog u

Sveti Vid

istoriji. Kažu da je nastalo doseljavanjem Slovena?

Možda, a može biti da je selo nastalo i ranije.

Vremenom su seljani sagrađili tri crkve i posvetili ih Iliji, Ivanu i Nikoli, omiljenim svecima. Živjelo se skromno, ali u miru, vazda „s vremenom i načinom“, kako su kazivali stari, pod zaštitom bogatih i moćnih. Seljani su bili zadovoljni, ali je atar sela postajao sve uži.

Počelo je naseljavanje okolnih predjela.

Nastaju Bogdašići, Rozgovčevi i Lastva, a nastanjuju se i u starim selima Jakalj i Vidare. Gdje sviju nova ognjišta, grade crkve, pa tako u Rozgovcu podižu crkvu Svetog Mihovila, u predjelu sela Jakalj crkvu Svetog Ivana i Svetog Jako-

va, crkvu Svetog Vida iznad Lastve, a u selu crkvu Svete Marije. Crkve niču nakon teških i zlih godina koje donose ratovi, još češće bolesti, naročito kuga koja odnosi hiljade života 1526., 1540., a naročito 1572. godine kada u 17 kotorskih sela bolest preživi svega 1.103 stanovnika. Kuge je bilo i prije, ali i poslije te strašne godine u kojoj u Kotoru umrije 3.500 stanovnika. U arhivskoj građi s kraja XVI. vijeka vidljivo je naglo opadanje broja stanovnika i u selima na Vrmcu. Opustjela sela teško se oporavljaju, a so na ranu dodaju Turci čestim upadima, ubijanjem seljana, paljenjem i pljačkanjem kuća. Od 1497. godine, kada Turci stižu u Grbalj, istorija bilježi i njihove zulumе u

ovim selima. Kotor i Venecija pomažu tek onoliko koliko diplomatija može pomoći i vazda poslije događaja!

Tragovi istorije i trajanja u Jakalju, smještenom od Pasiglave desnom stranom potoka Seljanovo, dosežu čak do rimskog doba, ali nestaju početkom XVII. vijeka. Nije sačuvana ni priča o njegovom nestanku.

Koju desetinu godina prije ili poslije, kuće u Rozgovcu ostaju prazne, a krajem tog vijeka i u Pasiglavi.

Selo Vidari, na zapadnoj strani padina Sv. Vida, jeste postojalo – kazuju legende i dedove priče, ali kada i koliko je trajalo niko ne zna. Ni pomena o njemu u istoriji! Tragove sela prekrile su naslage zemlje i kamena, a do danas ostao je samo naziv za taj predio: Vidari.

Zašto su sela nestala?

I dok istoričari tragaju za odgovorima, narodne priče o ne-

stanku sela odavno su ispričane.

Propast Pasiglave i Rozgovca vezuje se za međusobno istrebljenje – najstrašnije što se ljudskoj zajednici može desiti!

Za tako strašan čin postoje i razlozi, kaže narodna priča.

Kotorani i Mlečani objave rat Turcima i pozvaše sposobne za vojsku. Pred crkvom, skupe se pod oružjem, sve muške glave sela Pasiglave. Znali su da predstoji težak i krvav boj iz koga se, sasvim sigurno, neće vratiti. Jedan drugog zamoli da poubija njegovu familiju jer će osveta Turaka biti najstrašnija. Bolje je da im mi presudimo, nego Turci – zaključili su.

Što je dogovoreno i učinjeno je, a selo osta bez žive duše.

Ljubav, najčudesnije od svih osjećanja i ljepota do kojih čovjek dopire, presudila je Rozgovčevu.

Mladić, tek navršio osamnaesto ljeto i djevojka jedva

stasala za udaju, zaljube se i obećaju jedno drugom. Od mladićeve do djevojačke kuće tek desetak minuta hoda, kroz šumarak, pa pašnjakom kraj seoskoga gumna, niz potok do starog stabla divlje trešnje. Tu su se sastajali i ljubovali.

I toga dana, dok je sunce polako padalo za Kobilom, mladić krene dobro poznatom stazom kroz šumarak.

Znao je da ga draga već čeka.

Čim zađe u šumu, ugleda stado ovaca koje se vraćalo s ispaše. Ne razmišljajući, uzavrele krvi od pomisli na poljupce, dohvati nož, zakolje jednu ovcu i sakrije je u žbunje.

Na povratku, odnijeću je doma – pomisli, pa požuri prema staroj trešnji, poskakujući zadovoljno.

Vlasnik ovaca, otac mladićeve drage, naiđe na krvave tragove i pronađe zaklanu ovcu. Znao je da će počinilac doći po plijen. Odluči da ga sačeka, sakrije se i pripremi kuburu.

Ne prođe dugo, ošamučen od zagrljaja i poljubaca, naiđe mladić i uputi se mjestu gdje je sakrio ovcu. Začuje se pucaj i mladić pade pokošen. Ostao je na mjestu mrtav.

Vijest se pročula selom i bi odlučeno da se svi seljani skupe ispred crkve Svetog Vida, kako bi odlučili što valja činiti.

Sutradan, u rano jutro, rasprava započe i ubrzo se bratstvenici podijele u dva tabora. Jedni su smatrali da je ubica kriv, drugi su krivicu prebacivali na nesretnog momka.

- Nema pogađanja ni rasprave o tome što je važnije – čovjek ili ovca - doviknu neko i puška planu.

Poubijaše se međusobno. Samo je jedna djevojka preživjela. Ostala je i priča o krvavom kraju starog sela.

Prepričavala se u cijeloj Boki Kotorskoj. Majke su je sa strahom pričale kćerima, vazda kuckajući u kamen: ne ponovilo se!

Pasiglav - nadgrobne ploče

Malo po malo, stara ljubavna priča dobija novo ruho.

Djevojka iz Rozgovca, ljepotica od šesnaest godina, zaljubila se u stasitog, siromašnog mladića. Znala je da ga ne smije ni pomenuti ocu, pa je svoju ljubav krila nadajući se čudu.

Čudo se i desilo! I to kakvo!

Njen otac je obećao drugom, mladiću kojega nikada nije ni vidjela. Ugovorena je prosidba.

Uzalud je molila oca da promijeni odluku. Umjesto toga, stigli su prosci, a samo mjesec dana kasnije i svatovi.

Uz pucanje pušaka, krenula je svadbena povorka uz padine Svetog Vida, do crkve pred kojom je čekao sveštenik. Cijelim putem djevojka je ćutala, proklinjući svoju sudbinu.

Progovorila je tek kada je sveštenik upitao: Uzimaš li za muža...?

- Ne, njega neću jer volim drugoga – rekla je najglasnije što je mogla, ne čekavši da sveštenik završi pitanje!

Njen nesuđeni muž je pogleda. Htio je nešto da kaže, ali ga je pokosila pogledom i zaustavila mu riječ na usnama.

Mladoženja izvadi pištolj i ubi je na mjestu!

Zapucaše rođaci i prijatelji mladoženje. Mladini uzvратиše.

Niko nije preživio krvavu svadbu!

Srećom, mnogo prije nestanka sela počinje priča o naseljavanju donjih padina Vrmca, bliže moru.

Preci su pobjegli od mora, potomci mu se vratili.

A kakva bi im budućnost bila da nemaju priče iz prošlosti?

Ako ste ih već čuli, ovako ili slično ispričane, ne zamjerite što ih ponovo pričamo jer je povod više nego velik i značajan.

A priče jedino tako traju. A dok traju priče, trajat ćemo i mi.

Pasiglav - ostaci crkve

Lastva

Period XIII i XIV vijeka je doba definitivnog formiranja gradske komune Kotora sa svim karakteristikama razvijenog evropskog grada, sa formiranim gradskim magistratima, sudstvom, notarijatom, sa gradskim Statutom čije najstarije datirano poglavlje potiče iz 1301. godine. Na sreću, postoji sačuvan relativno veliki broj isprava, bilo u vidu pergamentskih listina sa pečatima iz ta dva vijeka ili notarskih unesaka najstarijih sačuvanih notarskih knjiga koje – istina nepotpuno – pokrivaju vrijeme od 1326. do 1337. godine, što i omogućavaju sagledavanje svih oblika života u našem drevnom gradu. Neki inserti iz tog života obrađeni su u ovom serijalu.

KOTORSKI NOTARI XIII I XIV VIJEKA

Piše: Jovan J. Martinović

Najstariju kotorsku ispravu iz 1124. godine napisao je svojom rukom tadašnji kotorski biskup Urzacije, što znači da kancelarija gradskog notarijata još uvijek nije bila uspostavljena.

Ni u sljedećih nekoliko kotorskih isprava XII vijeka, sačuvanih ili u kasnijim prepisima ili u štampanim kodeksima, nigdje nije navedeno ime notara, javnog službenika gradske uprave koji je morao da dobro poznaje kako latinski jezik tako i miješani roman-sko-slovenski dijalekt kakvim se u to doba govorilo u Kotoru, i koji je bio dužan da razne vrste isprava i papira (*cedulla*),

ponekad pisanih i starom ćirilicom (*scripte cum alfabeto*), svodi u javni oblik (*publica forma*) i u skraćenom ih obliku upisuje u posebne svešćice notarske kancelarije.

Tek je 1200. godine na jednoj kotorskoj listini, odluci gradskog Velikog vijeća, koje je zajedno sa knezom upravljalo gradom, zabilježeno najstarije sačuvano ime notara Vijeća (*Consilii notarius*), prezbitera Junija, koga zamjenjuje na tom položaju arhiprezbiter Miha Paškov, pa zatim duže vremena đakon Miha Giga (*commune notarius*) i prezbiter Tripun Petrov, izgleda sve domaći, kotorski sveštenici, da bi se tek 1289. godine pojavio kao zakleti notar (*iuratus notarius*) jedan stranac, ma-

gistar Toma iz Ferma (Italija), za koga se pretpostavlja da je istovremeno bio i prvi nastavnik kotorske Gramatikalne škole, a nakon njega, 1318. godine, opet jedan domaći čovjek, Petar Vitin (*communitatis Cathari iuratus notarius*), koji produžava rad sve do svoje smrti 1330. godine, radeći često zajedno sa sinom Markom Petra Vitinog, klerikom.

Međutim, izuzetno je važno napomenuti da je u nekadašnjem Sudskom arhivu u Kotoru bilo sačuvano 185 uvezanih knjiga notarskih svešćica, koje su u vrijeme II svjetskog rata bile odnesene u Italiju, ali su odmah poslije rata vraćene u Kotor i čine najdragocjeniji fond Istorijskog arhiva u Kotoru, odnosno Odsjeka za sredi-

V. Lipovac, Notar, triptih

vanje i obradu arhivske građe starog perioda Državnog arhiva Crne Gore. Od njih svaka-ko je najvrijednija prva knjiga, koja se sastoji od 8 svešćića različite veličine, a koja sadrži 1.335 notarskih unesaka, od 9. jula 1326. do 10. jula 1335. godine. U Arhivu nekadašnje Jugoslavenske, sada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu našla se i čuva se druga knjiga s daljih 8 notarskih svešćića različite debljine, koja se djelimično preklapa po vremenu nastanka s već pomenutom prvom knjigom i obuhvata vremensko razdoblje 1329. godine, te od 1332. do 1337. godine, a sadrži 1.772 notarska uneska od 15. aprila 1329. do 27. aprila 1337. godine. Na hrbatu ove knjige ispisana je broj-

ka 8, prepravljena od 7, što bi značilo da je prije nje i ove knjige što se čuva u Kotoru postojalo još 6 starijih knjiga, koje su na veliku žalost i štetu nauke izgubljene. No, obje ove najstarije sačuvane knjige kotorskoga gradskog notarijata pripremio je za štampu i propratio uvodom, registama i registrima nekadašnji profesor latinskog jezika na kotorskoj Višoj gimnaziji dr. Antun Mayer, pa one – mada nepotpune – predstavljaju nepreusušno vrelo podataka o svim suštinskim aspektima života kotorskog društva u razdoblju od 1326. do 1337. godine.

Notarske svešćice, kojih je bilo više u upotrebi u istom vremenu jer je bilo više notara, naizmjenično su ispisivali najviše strani, ali i domaći notari,

među kojima su već pomenuti Petar Vitin i njegov sin Marko Petra Vitina iz Kotora te italijanski notari Filip pok. Mateja iz Osima (*Auximum*), zatim Petar pok. Jakova Savinjana iz Milana (*Mediolanum*), koji sebe svuda naziva pokraćivačem akata (*abbreviator*), kao i Gentilis pok. Gentelucija Matejeva, takođe iz Osima (*Auximum*). Poslije izuzetno dugog vakuuma, perioda za koji ne postoje sačuvane notarske knjige, tek od 1395. godine, znači u vrijeme samostalne komune Kotora (*tempore Catharinorum*), nastavljaju gotovo *in continuo* teći dalje notarske knjige zahvatajući gotovo četverovjekovno razdoblje do kraja mletačke vladavine nad Kotorom, dakle od 1420. do 1797. godine.

Kraljevstvo Dalmacije i Hrvatske

**Piše: Dario Španović/
Hrvatska riječ-Subotica**

Kako kralj **Petar Krešimir IV.** nije imao muškog nasljednika, a braća su mu ranije umrla na hrvatskom prijestolju, naslijedio ga je dotadašnji slavonski ban **Dmitar Zvonimir**. Dmitar Zvonimir postao je oko 1070. slavonski ban, a hrvatski kralj je bio od 1076. do 1089. godine. Zvonimir je vladao iz Knina te je bio oženjen **Jelenom Lijepom**, sestrom ugarskog kralja **Ladislava**. Imao je sina **Radovana** koji je mlad umro i kćer Klaudiju udanu za plemenitaša iz plemena Lapčana.

Ponovni sukob

Kada je Zvonimir stupio na prijestolje, Mletačka Republika je ponovno došla u posjed nekih dalmatinskih gradova tako je Zvonimir, poput svojih prethodnika, ponovno morao dalmatinske gradove prisjediniti Hrvatskoj. Na papinskom prijestolju se od 1073. godine nalazio papa **Grugur VII.** čiji je cilj bio urediti svijet po načelima *Civitas dei* tako da papa

bude nositelj ne samo crkvene nego i svjetske politike. Sinodom iz 1075. u najvećoj mjeri je bila pogođena Njemačka te dolazi do sukoba pape Grgura VII. i **Henrika IV.** te su obje strane tražile saveznike među vladarima. Dalmatinski biskupi na čelu sa splitskim nadbiskupom **Lovrom**, imali su veliki utjecaj među stanovništvom dalmatinskih gradova, stajali su na strani pape dok je venecijanski dužd **Dominik Silviije** stao na stranu Henrika IV. Ovakvo držanje dužda prouzročilo je nezadovoljstvo u dalmatinskim gradovima i težnju za ponovnim pripajanjem s Hrvatskom, i to ne samo političko nego i državno pravno što bi dovelo do stvaranja kraljevstva Hrvatske i Dalmacije (*regnum Dalmatiae et Croatiae*). Ovo se moglo ostvariti uz pomoć pape koji je u zapadnoj Europi imao glavnu riječ u svezi osnivanja samostalnih država, stvaranja novih i dodjeljivanja kraljevskog dostojanstva. Papa je pristao na ovo sjedinjenje s obzirom na politiku hrvatskog kralja i dalmatinskih biskupa koji su ga podržali nasuprot Mletačkoj Republici koja je podržavala Henrika IV.

Vjernost papi

Sredinom 1075. godine nakon što je sklopio ugovor s dalmatinskim gradovima o njihovom pripajanju s Hrvatskom, Zvonimir je papi Grguru poslao izaslanike da od pape dobiju potvrdu o stvaranju nove državno pravne tvorevine kraljevstva Dalmacije i Hrvatske. U rujnu 1075. papa Grgur VII. poslao je svoje legat, **Gebizona** i **Fulkona**, s ciljem rješavanja pitanja o priznanju samostalnosti jedinstvene hrvatsko-dalmatinske države. Nakon što je Dmitar Zvonimir prisegao da će biti vjeran podanik papi, poslanik Gebizon okrunio ga je kraljevskom krunom 14. listopada 1075. u bazilici sv. Petra i Mojsija u Solinu. Kralj Dmitar Zvonimir obećao je Svetoj Stolicu, kako će pomagati vjersku obnovu i braniti Crkvu, da će papi davati godišnji dar u novcu, da će paziti da se Crkvi daju prvine i desetine, da će sprječavati prodaju ljudi, štiti siromahe, udovice i siročad. Dmitar Zvonimir se samo u duhovnom smislu obvezao biti vjeran i poslušan vazal pape, time nije hrvatsku državu doveo u ovisnost

o papi te se u svojim ispravama nazivao »milošću Božjoj kralja Dalmacije i Hrvatske«. Zvonimir koji je bogato darivao crkve i samostane, dao je izgraditi trobrodnu baziliku u Biskupiji kraj Knina, a od svih njegovih darova najpoznatiji je dar samostanu svete Lucije u Jurandvoru kod Baške na otoku Krku. Redovnici su oko godine 1105. dali uklesati glagoljicom opis darovanja na Bašćansku ploču, na kojoj se spominje ime kralja Zvonimira (Zvanimer kralj harvatski).

Dvojbe oko smrti kralja Zvonimira

Po jednoj teoriji Zvonimir je ubijen 20. travnja 1089. godine u mjestu Biskupija koje se nalazi 5 km južno od Knina. U to vrijeme bizantski car **Aleksije I. Komnen** zatražio je pomoć od pape **Urbana II.** za oslobađanje Jeruzalema koji su osvojili muslimani (križarski ratovi), a istodobno je zatražio i pomoć od Dmitra Zvonimira. Kralj Zvonimir sazvao je sabor u Biskupiji no pri pomenu na rat na dalekom istoku nezadovoljnici su ga ubili nakon čega je pokopan u kninskoj stolnoj crkvi. Ovaj događaj o nasilnoj smrti nalazi se u *Historia salonitana maior* iz 16. stoljeća i *Chronicon breve regni Croatiae Ivana Tomašića*. Ivan Lučić (1604. – 1679.) otac hrvatske povijesne znanosti kao i većina povjesničara u 19. stoljeća odbacivali su ovu tezu smatrajući ih legendom te su smatrali da je umro prirodnom smrću. Ferdo Šišić je 1905. objavio raspravu o ubojstvu kralja Zvonimira, i u svojim djelima je zastupao tu ideju, a u tome su ga slijedili još neki povjesničari. Prema izvorima vjerojatnije je da je Zvonimir umro prirodnom smrću, istodobno zbog novijih znanstvenih spoznaja teza o ubojstvu se ne može odbaciti kao potpuna nevjerovatna.

Kralj Dmitar Zvonimir

Tivćanka – doajenka zadarskog novinarstva

**Milenka Matulić,
rođena Rajčević,
iz Tivta, sav
svoj radni vijek
provela je u Zadru
kao dugogodišnja
novinarka
kulturne
rubrike tjednika
Narodnoga lista.
Prošlo je trinaest
godina od njezine
smrti 20. siječnja
2003. godine.**

Piše: Anita Mažibradić

Tatjana Stupin, novinarka istog tjednika, godine 2001. upriličila je razgovor s već umirovljenom novinarkom *Narodnoga lista* Milenkom Matulić i, uz ostalo, objavila i ovo: „Doajenka zadarskog novinarstva, ugledna novinarka *Narodnoga lista*, gospođa Milenka Matulić dugogodišnja je članica Hrvatskoga novinarskog društva, autorica stotina i stotina ispisanih članaka, intervjuja, reportaža, prikaza, u kojima se zrcali prohujala povijest Zadra

Novinarka Milenka u nošnji

i kulture ovoga grada. Novinarka Milenka Matulić sustavno je i stručno te prepoznatljivim stilom bilježila događaje, posebice s područja zadarske kulture, posvetivši cijeli jedan radni vijek teškom i odgovornom novinarskom pozivu, radeći u kulturnoj rubrici tjednika *Narodnoga lista*. Gospođa Matulić posvuda gdje bi se pojavila slovila je za samozatajnu i finu damu, što se pomalo i kosilo s uobičajenom predodžbom o ženi novinarki koja obvezatno mora u sebi posjedovati prepoznatljivu dominantnost i barem zrnice agresivnosti. Novinarka Milenka Matulić nikada nije nametljivošću dolazila do nasušnih novinarskih informacija koje bi ugrađivala u tekstove publicirane u *Narodnome listu*, već upravo suprotnim karakternim osobinama - pristojnim, susretljivim komuniciranjem, nerijetko i plahim pogledom krupnih plavih očiju. Ono što nije kao novinarka mogla postići nametljivošću i glasnoćom, Milenka Matulić dobivala bi poznatim osmijehom koji bi nerijetko bio znakovitiji od mnoštva radoznalih i suvišnih upita."

Milenka (Rajčević) Matulić rođena je u Tivtu 1938. godine u učiteljskoj obitelji u kojoj se cijenila knjiga i učenje jezika. Odrasla s još dvije sestre, poštujući obiteljsku tradiciju međusobne tolerancije, humanosti i srdačnosti prema svima oko sebe, rano se počela zanimati za jezičnu problematiku. Milenka se već u 14. godini iz Tivta preselila u Zagreb na nagovor svoje tetke (po majci) koja je Milenku željela oslobodi

čiti ranog ustajanja i dugotrajnog putovanja u Kotor i natrag (tada su srednjoškolci-gimnazijalci i nautikaši iz Tivta na putu za Kotor provodili na lokalnoj brodskoj liniji po 4 - 5 sati dnevno, što ih nije spriječavalo da budu vrijedni i hvaljeni učenici i oslobođani tada zahtjevne velike mature).

Nakon gimnazije i studija romanistike u Zagrebu, udaje se za ekonomista i poznatoga

Glumac Bobi Marotti

Pjesnik Gustav Krklec

sportaša Žarka Matulića iz Zadra, gdje je provela svoj radni vijek od 1961. do 2003. godine. Nakon dolaska u Zadar, odmah se našla u *Narodnome listu*, obavljajući s ljubavlju poslove lektora i korektora, zatim ubrzo na svome novinarskom području, u redakciji kulturne rubrike lista, pišući tekstove *iz srca i duše*, prateći kulturne događaje na zadarskim prostorima gotovo punih trideset godina. Za vrijeme

njezina novinarskoga rada *Narodni list* bio je utjecajno i jedino informativno glasilo na tim područjima; treba istaknuti njegovu prošlost (izlazi od 1862. g.) i činjenicu da je riječ o pisanome spomeniku hrvatske i zadarske kulture. Radeći u kulturnoj redakciji toga lista, Milenka Matulić držala se svoga poimanja novinarske profesije: „...istaknula bih da novinar ponajprije mora biti

objektivan i apolitičan, spreman pomoći sebi i drugima oko sebe. Svakako, bitna je komunikativnost novinara te njegova sposobnost suradnje s kolegama”, zapisala je novinarka Stupin Milenkine riječi. Na pitanje koji objavljeni članci su joj najdraži, novinarka Matulić je odgovorila: „Posebno su mi draga moja dva opsežna intervjua s dvojicom velikana hrvatskoga glumišta koji su, na žalost, preminuli. Riječ je o mojem velikom intervjuu s Enom Begović, a izdvojila bih intervju s Fabijanom Šovagovićem. Iznimno je vrijedan moj novinarski tekst kojim sam popratila svečano otvorenje Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru...”

Koliko se sjećamo, novinarka Matulić intervjuirala je glumca

Josipa – Bobija Marottija, pjesnika Gustava Krkleca, prof. dr. Ivu Petriciolija i mnoge kulturne djelatnike. Pisala je o vrijednom arheološkom nalazu u sakristiji zadarske katedrale; popratila je koncerte Ive Pogorelića, Predraga Mužijevića... Milenka Matulić stotinama svojih članaka pratila je sve događaje iz područja arheologije, arhivistike, umjetnosti; pratila je kongrese raznih znanstvenika, međuna-

rodne izložbe slika i fotografija, međunarodne seminare slavista, seminare klasičnog plesa; kompletiranje odjela Narodnoga muzeja; pisala je o Gradskoj loži, restauratorskim radovima na katedrali sv. Stišije, kao i o događajima u prosvjeti i uopće o društvenom i kulturnom životu Zadra, posebno o događajima vezanim uz glazbene večeri u svetome Donatu, o zadarskim muzejima i kazališnim predstavama.

Evo nekoliko naslova novinarskih članaka Milenke Matulić: „Riznica pravoslavne crkve sv. Ilije u Zadru”, „Izgradnja nove zgrade Kazališta lutaka”, „Priznanje akademiku S. Antoljaku” (na svečanosti u Arhivu Hrvatske u Zagrebu), „Svečanost za umjetnika Antu Brkana”, „Nova kvaliteta u glazbenom životu Zadra”, „Učenici poput lastavica” itd. Vrlo su zanimljivi Milenkini članci etnološkog karaktera: članak „U Kalima – žene kolo vode” („Onako kako su im lijepe kuće zbijene, odijeljene uskim kaletama u kojima, i da hoćete, ne možete izbjeći susret, pozdrav, razgovor, tako su i oni (Kaljani) skupljeni u zajedničkom življenju – poslu, zabavi, htijenjima.”); članak o danima fešte u Velome i Malome Ižu pod naslovom „Štroliganje (ogovaranje) nije jedini posal u bodulima”, kao i mnogi drugi pisani su u cilju propagiranja turizma.

Izdvojili bismo i jedan članak pod naslovom „Šakom po stolu”. Naime, novinarima je bilo dopušteno da za novogodišnji broj lista napišu nešto po slobodnom izboru. Novinarka Matulić je, suosjećajući s drugim ljudima, istaknula jednu društvenu nepravdu učinjenu čovjeku koji je nije zaslužio, u želji da mu se problem što prije riješi.

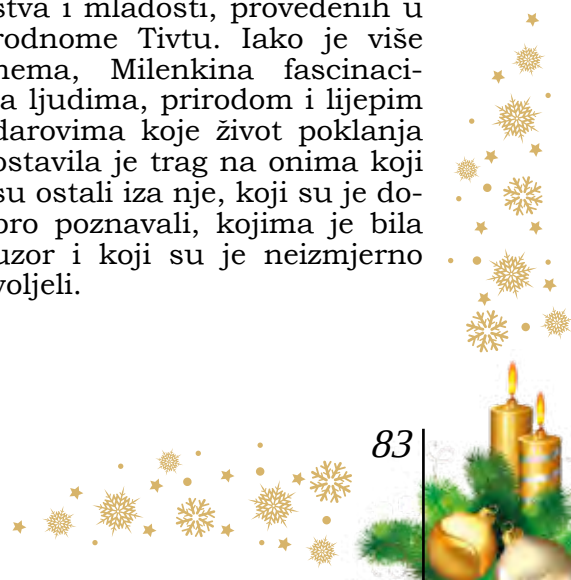
U doba spomenutog intervjua Milenka Matulić već je proživljavala teške dane kob-

ne bolesti „koji se događaju kao po nekom nepisanom usudnom zakonu”. Skrivala je Milenka svoje zdravstveno stanje sve do posljednjeg trenutka i najboljim prijateljima. Svi oni koji su je dobro poznavali iznenadili su se kada im je Milenka, izgubivši dar govora (tog novinarskog „alata”), priopćila tešku dijagnozu. Tako je i spomenuti intervju koji je dala novinarki Stupin iz *Narodnoga lista* obavljen na pomalo neuobičajen način, barem kada je o klasičnom shvaćanju intervjua riječ. Milenka ju je, napisala je T. Stupin, „dočekala s osmijehom, zatrpana knjigama, spisima, fotografijama, uspomenama”. Milenka je tada rekla da svaki čovjek ima svoj životni put, „svoju zvijezdu koju slijedi” i koja je nju dovela u Zadar.

U svom tekstu „In memoriam – Milenka Matulić (1938.-2003.)”, koji je izašao u *Narodnome listu* 23. siječnja 2003. godine, novinarka tog tjednika Tatjana Stupin napisala je: „Nakon duge i teške bolesti, ovoga ponedjeljka u Općoj bolnici – Zadar preminula je Milenka Matulić, umirovljena novinarka *Narodnoga lista*, koja je prepoznatljivim člancima iz zadarskoga kulturnog života ostala zapamćena među svojim suvremenicima, tisućama čitatelja koji su, uz ostale, pratili i njezine tekstove na stranicama našega tjednika tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća. Milenka Matulić bila je intelektualka i dama u pravome smislu te riječi te novinarka koja je iznad svega poštovala svoju odgovornu, zahtjevnu struku.” Istaknula je da je u težnji za postizanjem novinarske besprijekornosti, leksičke i stilske savršenosti, u danima kada je u toj delikatnoj branši bilo malo žena novinarki, Milenka Matulić znala zalutati i u sfere emocionalnoga više nego

što je dopušteno, ali upravo po tome bila je cijenjena među svojim suvremenicima. „Bila je rado viđena osoba javnoga kulturnog života više od dva desetljeća, uvijek decentna, suzdržana, novinarka kakvih je uistinu malo jer u dinamici toga složenog posla kojim se pokušava uzaludno uhvatiti vrijeme Milenka Matulić bila je i ostala dama. I to nije nikakva fraza, već puna istina o ženi koja je ljubila slikarstvo, kazalište, muzeje.”

Milenka je i uz dulji boravak u Zagrebu, a još dulji u Zadru, ostala u vrlo snažnoj emotivnoj vezi sa svojom Bokom, posebno svojim rodnim Tivtom i, naravno, Kotorom. Voljela je Zadar, ali horizonti Ravnih kotara učinili su da svake godine za vrijeme svog boravka u Boki sve više bude fascinirana visokim i strmim lovčenskim masivom iznad Kotora, kamelijama i mimozom u cvatu, kao što su je jednako fascinirale ljepote ovoga Zaljeva – posebno Perast, Gospa od Škrpjela, Tivatski arhipelag. Sa svojim društvom iz Tivta često bi ljetiti očevom barkom, veslajući sama, odlazila na otok sv. Marka ili na Prevlaku – tada mjesta netaknute prirode i puno atraktivnija nego što su to danas. Stoga je vikendom s obitelji hrlila na otok Pašman u Zadarskome arhipelagu, gdje je obožavala more i sunce, lovila ribu; tamo je, možda, tražila i nalazila mediteranske mirise i okuse iz svoga djetinjstva i mladosti, provedenih u rodnome Tivtu. Iako je više nema, Milenkina fascinacija ljudima, prirodom i lijepim darovima koje život poklanja ostavila je trag na onima koji su ostali iza nje, koji su je dobro poznavali, kojima je bila uzor i koji su je neizmjereno voljeli.

Don Gracija Brajković (Perast, 1915. - 1994.)

Don Gracija Brajković u Rimu (drugi s desna)

Priredila:
Marija Mihaliček

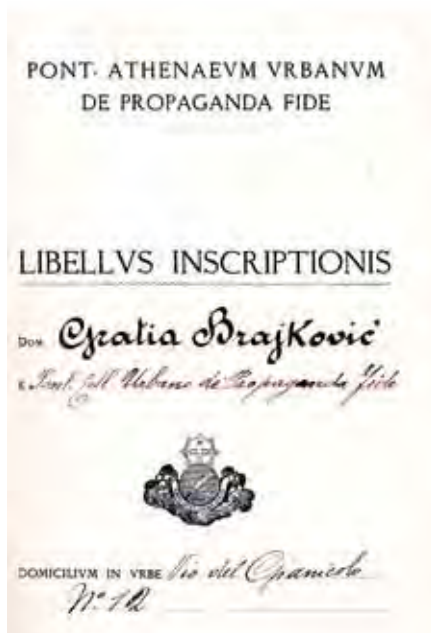
Ponekad se dogodi da nam iz sjećanja izrone ljudi i susreti pa poželimo nekako dozvati uspomenu na njih. Upoznala sam don Graciju Brajkovića ranih osamdesetih godina prošlog stoljeća u Perastu prilikom otkrića

ostataka najranije prošlosti Perasta. Teško je bilo zamisliti ovoga krhkog čovjeka u svećeničkome crnom odijelu i bijelim kolarom kako skida nanose zemlje i otkriva nekoliko stotina vrijednih artefakata – ulomaka neolitske kera-

mike kamenog oruđa i oružja, životinjskih kostiju i školjki iz špilje Spila iznad Perasta. Zahvalna sam mu za priče o peraškim otocima i blagu Gospe od Škrpjela, za mnoge podatke iz njegove osobne kartoteke o znamenitim Perašanima.

Imala sam privilegij upoznati don Graciju Brajkovića, izvanrednog poznavatelja prošlosti Perasta, zaljubljenika u njegovu kulturnu baštinu i svjedočiti njegovu brigu za spomenike oštećene u potresu 1979. godine. Od njega sam čula i priču o nastanku vrta punog cvijeća, plodova zemlje koju je barkom, iz Stoliva, Strpa i Kostanjice, sam donosio na kamen Škrpjela.

Don Gracija Brajković potječe iz jedne od obitelji poznatoga peraškog bratstva Brajkovića, starinom iz Glogovca, davno napuštenog sela iznad Perasta. Rođen je u Perastu 14. veljače 1915. godine od oca Jeronima i majke Vicencije Šarac iz Kučića kraj Omiša, kao treće od četvero djece. Imao je sestru Jacintu i braću Iva i Miroslava. Poslije završetka osnovne škole u Perastu, od 1926. do 1931. godine pohađao je Veliku državnu gimnaziju u Kotoru i školovao se u kotorskom sjemeništu *Seminarium Leoninum*, a od 1931. do 1932. u sjemeništu u Splitu. Upisuje 1932. godine filozofsko-teološki studij na *Pontificia Università Urbaniana* u

Index Urbano de Propaganda Fide

Rimu, a 1938. godine postiže magistarski stupanj teologije. Iste godine 19. ožujka zaređen je za svećenika, u kapeli zavoda Propagande Fide *Congregatio de propaganda fide* u Rimu. Dan kasnije prvu (mladu) misu služi na oltaru svetih Ćirila i Metoda u rimskoj crkvi sv. Klementa. U rodnome Perastu imao je prvu misu 18.

Index Urbano de Propaganda Fide u Rimu

srpnja 1938. na otoku Gospe od Škrpjela.

Don Gracija Brajković službu župnika počinje obavljati u Stolivu (1938.-1941.), Gornjoj Lastvi (1938.-1939.), Kostanjici (1939.), Herceg Novom (1941.-1942.), Đurićima (1942.-1945.), Kostanjici (1943.-1946.), Stolivu (1945.), Đenoviću (1945.-1946.). Od 1946.-1950. bio je župnik Mula i Škaljara, a od 1951. do 1954. Budve i Spiča. Slijedi desetljeće od 1954. do 1964. kada se oslobođen svećeničke dužnosti posvetio sređivanju i proučavanju građe Istorijskog arhiva u Kotoru.

Župnikom Perasta, s drevnom titulom opata sv. Jurja, postaje 1965. godine, poslije don Roka Paskovića. U Perastu ostaje sve do 1. kolovoza 1984. kada na osobni zahtjev biva razriješen službe župnika-opata i službe ekonoma Kotorske biskupije. Odlaskom u mirovinu nastanio se u Dobroti, kod časnih sestara. U miru, oslobođen obveza, nastavio je s istraživanjima arhivske građe i objavio nekoliko vrijednih priloga. U Perast je svraćao kad mu je to dopuštalo zdrav-

Učesnik br. 4	
Brajković Gracija	
učenik 4. razreda	
Dan, mjesec i godina	14. februara 1915.
Mjesto	Perast
Oca i prezime	Jeronim Brajković
Zan. i mesto zbilježenja	idor, Perast
Učitelj	u Sjemeništu
Obitelj	otac.
Ko ga izdava	16. novembra 1932.
Nazredni staršina	Kotoru
Učitelj	Gracija Brajković
Obitelj	Staratelj

Đačka knjižica Državne gimnazije u Kotoru

Đak gimnazije u Kotoru

Don Gracija u Rimu (sjedi, drugi s lijeva)

stveno stanje, a bio je sretan što iz Dobrote sa svog prozora vidi Gospu od Škrpjela. Umro je 1994. i pokopan u Perastu.

Don Gracija Brajković imao je tijekom svog službovanja uz titulu peraškog opata i druge titule u crkvenoj hijerarhiji pa je tako 1951. postao general-

Don Gracija sa malim Peraštanima na Prvoj svetoj pričesti ispred crkve sv. Nikole u Perastu

ni vikar Kotorske biskupije (zamjenik biskupa), 27. travnja 1984. godine imenovan je kanonikom Stolnog kaptola u Kotoru. Papa Ivan Pavao II. dodijelio mu je titulu počasnog prelata 14. lipnja 1983. Pripadala mu je i titula monsinjora.

Don Gracija Brajković za svoje zasluge dobio je nekoliko javnih priznanja: 1980. Povelju turističkog saveza Jugoslavije - za uređenje Škrpjela, a 1989. Povelju od Istorijaskog arhiva u Kotoru - za poseban doprinos radu ove institucije i razvoju arhivske djelatnosti. Odlikovan je i s nekoliko državnih ordena.¹

Znanstveni doprinos don Gracije Brajkovića u domeni arhivistike utemeljen je na njegovu poznavanju jezika i paleografije. Posebno je značajan rad na sređivanju crkvene arhivske građe iz Perasta i Kotora. Njegove temeljite regeste i precizne bilješke i današnjim istraživačima pouzdana su pomoć. Najstarije sačuvano izdanje Statuta kotorskih pomoraca iz 1463. godine pronašao je u Biskupskom arhivu u Kotoru.

Otkrio je 1968. godine u špilji Spila iznad Perasta najstarije nalaze koji su do sada pronađeni u Zaljevu (3.500 godina prije Krista). Rezultate tog istraživanja objavio je u monografiji „12 vjekova Bokeljske mornarice“, a dio pronađenih predmeta neolitske kulture pohranio je u malome, ali iznimno vrijednom crkvenom muzeju na Gospi od Škrpjela. Don Gracija ima najviše zasluga za utemeljenje ove muzejske zbirke, u kojoj se nalaze primjerci kamene plastike i epigrafskih spomenika iz grčkog i rimskog doba. U tom smislu je don Gracija Brajković nastavljač napora, čiji je zagovornik

¹ Za biografske podatke don Gracije Brajkovića, kao i dokumente i fotografije, veliku zahvalnost izražavam don Antonu Belanu i gospođi Mariji Brajković.

bio teolog i mecena, nadbiskup Andrija Zmajević, da se nasljeđe najranijih civilizacijskih tragova Perasta i okoline sačuva. Don Gracija zaslužan je za utemeljenje ove muzejske zbirke na Škrpjelu, koju je skupljao i bogatio godinama, a neke od najznačajnijih lapida i natpisa u kamenu opisao je i znanstveno protumačio. Bio je svjestan važnosti materijalnih ostataka i drugih epoha te je skupio mnogobrojne predmete etnografskog karaktera koji svjedoče o kulturnom životu u Perastu i Boki kotorskoj. Isto tako, pohranio je rijetke muzealije vezane uz opremu brodova i plovidbu.

Stvarajući ovaj muzej, ostavio je prostora da se u njemu izlože slike suvremenih umjetnika, poklonjeni Gospi od Škrpjela. Znao je prepoznati značenje umjetničkoga traga ovog vremena u baroknoj crkvi, brončanim vratima Koste Angeli Radovanija i oltarskoj pali Bokeljskih blaženika Voja Stanića. Ovaj veliki crnogorski slikar jednom je izrekao o monsinjoru Brajkoviću riječi kojima bi se složili svi koji su ga poznavali: „Don Gracija mi je posebno ostao u sjećanju kao najplemenitije duhovno stvorenje koje sam upoznao. Ne samo zbog njegove visoke kulture, nego i prije svega zbog ljudske oplemenjenosti i duše.“

Don Gracija se bavio temama iz umjetnosti. Pisao je o slikarskim djelima Kokoljinim, posebno freskama u crkvi sv. Ane, slici Gospe od Škrpjela koja se otkrila u punoj slikarskoj veličini kada je dao skinuti srebrni okov, koji je obradio u posebnom radu. Bavio se srebrnim zavjetnim pločicama, iznio nove arhivske podatke o poznatome peraško-maču, isticao je vrijednost najstarije slike s pomorskom tematikom, kao svjedočanstvu pobjede kap. Ivana Bron-

ze iz Perasta. Njegovi prilozi o pomorskim ličnostima Marku Martinoviću, Matiji Zmajeviću, Krstu Mazaroviću, o počecima pomorskog školovanja u Perastu pokazuju ga kao dobrog poznavatelja ove povijesne tematike, a uvijek su potkrijepljeni novim podacima iz Perastkog arhiva.

Puno je radio na sređivanju crkvenih biblioteka, u kojima je otkrio vrijedne knjige o kojima je pisao. U znanosti su posebno zapaženi radovi iz stare književnosti Perasta (o pjesmaricama, o piscima: Andriji Zmajeviću, Andriji Baloviću, pjesniku kapetanu Nikoli Buroviću). Poseban značaj don Gracija Brajković ima na polju istraživanja crkvenih dramskih tekstova i pokušaja obnavljanja izvođenja Prikazanja Kristove muke poslije 175 godina u crkvi sv. Nikole u Perastu, na Veliki četvrtak 1975. godine. Zajednički rad don Gracije Brajkovića i dr. Miloša Miloševića na antologiji: *Poezija baroka*, iz 1976. godine i *Proza baroka*, koja je tiskana dvije godine kasnije, rezultirao je kapitalnim djelima barokne književnosti Perasta i Boke kotorske.

Don Gracija je bio član *Kotorske sekcije Društva istoričara Crne Gore* zajedno s poznatim znanstvenim radnicima: Ignjom Zlokovićem, Ristom Kovijanićem, don Nikom Lukovićem, Slavkom Mijuškovićem, Milošom Miloševićem, Maksimom Zlokovićem, Vojislavom Vulekovićem, Aleksandrom Laloševićem, Jovanom Martinovićem. U ovome kotorskom društvu su se, za četiri desetljeća postojanja okupljali arhivisti, muzealci profesori i nastavnici historije iz Kotora.

Don Gracija je posljednji iz starije generacije učenih katoličkih svećenika, Bokelja, koji su svojim znanstvenim djelovanjem u drugoj polovini XIX. i XX. stoljeća značajno prido-

nijeli poznavanju ne samo crkvene povijesti, već i prošlosti, umjetnosti i duhovnoj kulturi Boke kotorske, a posebno svojih zavičajnih mjesta: don Ivo Stjepčević - Lastve, Antun Milošević i Gracija Ivanović - Dobrote, don Niko Luković - Prčanja, Antun Bašić, Srećko Vulović, Pavao Butorac - Perasta.

Ličnost don Gracije Brajkovića prilikom obljetnice 100 godina njegova rođenja zaslužuje puno više od ovoga skromnog priloga, kojim želimo podsjetiti na njega. Zavrijedio je ovaj ugledni Peraštanin, arhivist, povjesničar, istraživač kulturne prošlosti, arheolog i muzeolog da se na temelju kompletne bibliografije, multidisciplinarno sagleda, analizira i vrednuje njegov znanstveni doprinos. Iako se to nije dogodilo prilikom ove značajne obljetnice, sigurna sam da će za to biti prilike.

Don Gracija Brajković u Perastu

BIBLIOGRAFIJA²

- *Oblici života starog Kotora vezani za katedralu*, 800 godina katedrale Sv. Tripuna, Kotor, 1166. – 1966., 129-134.
- *Najstariji slojevi pomorskog naselja Perasta* (Neolit i Rimsko doba), 12 vjekova Bockeljske mornarice, Beograd 1972., 51-57.
- *Učitelj ruskih knezova*, „Dubrovnik“ 1973., br. 5, 115-119.
- *Prilozi pitanjima pomorskog školstva u Perastu*, Zbornik Više pomorske škole u Kotoru, br. 1, Kotor 1974., str. 65-76.
- *Autorstvo jedne peraške pjesmarice*, „Boka“, Kotor 15. augusta 1975., br. 97, 8.
- *Krsto Mazarović (1680 - 1725) prigodom 260-godišnjice pomorske bitke pod Dračom*, Vjesnik Kotorske biskupije, 1976., 18, 44-47.
- *Poezija Baroka*, Titograd 1976. (antologija u koautorstvu s M. Miloševićem)
- *Pjesma kapetana Nikole Burovića zadarskom nadbiskupu Vicku Zmajeviću*, Služba božja, Makarska 1976., br. 2, 128-149.
- *Proza baroka*, Titograd 1978. (antologija u koautorstvu s M. Miloševićem)
- *Opat Andrija Balović o redovničkom zvanju Bl. Ozane*, Vjesnik Kotorske biskupije br. 2 (22), Kotor 1978. (str. 25-27.)
- *Nadbiskup Andrija Zmajević prevodilac dviju pjesama na naš jezik*, Vjesnik Kotorske biskupije, Kotor 1979., br. 2, 59-65.
- *Slika Lovre Marinova Dobričevića na otoku Gospe od Škrpjela i njezini srebrni ukrasi*, Prilozi povijesti umjetnosti Dalmacije, 21, Split 1980.
- *Svećenički lik don Nika Lukovića*, Spomenica don Nika Lukovića, Kotor 1980. (iz Zbornika Kotorske sekcije Društva istoričara Cmc Gore)
- *Peraštanin Nikola Burović prepisivač Vetranovićeve „ISTORIJE od Dijane“*, Forum, časopis Razreda za suvremenu književnost JAZU, God. 21, Zagreb 1982., 1-3, 116-187.
- *Admiral Matija Zmajević i njegovo doba*, Zbornik Kotorske sekcije Društva istoričara Crne Gore, Kotor 1985., 3, 121-134.
- *Mala spomen-medalja pomorske bitke braće Ivanovića 1756. godine i herojski ep Ivana Antuna Nenadića*, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru (dalje: GPMK), sv. 33.-34., Kotor 1985. -1986., str. 115-127.
- *Biblioteke i čitaonica u Perastu*, Zbornik 150 godina Narodne biblioteke, Cetinje 1986., str. 47-51.
- *Grčki vojnički natpis iz zbirke na otoku Gospe od Škrpjela*, Acta et dissertationes archaeologicae (Arheološki radovi i rasprave), Knj. 10, JAZU, Zagreb 1987., str. 167-169.
- *Freska Tripa Kokoljić u crkvi sv. Ane u Perastu*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, Split 1988., 27, 303-307.
- *Neki manje proučavani primjeri građanske i crkvene arhitekture spomeničkog karaktera u kotorskoj opštini*/G. Brajković, A. Tomić, M. Milošević, Z. Radimir, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, XXXV - XXXVI/1987. - 1988., 91-124.
- *Gospa od Škrpjela: Perast* (tekst: don Gracija Brajković, don Branko Sbutega), Biblioteka: „Male turističke monografije“, Zagreb 1988.
- *Najstarija slika broda u zbirci na otoku Gospe od Škrpjela*, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, XXXV-XXXVI/1987. - 1988., 59-65.
- *Natpis na kamenj ploči u piratskom napadu Peraštana na turski brod pod Dračom 1702. godine*, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, XXXV-XXXVI/1987. - 1988., 131-136.
- *Inkunabule i postinkunabule biblioteke Kotorske biskupije*/M. Milošević i G. Brajković, Posebni otisak iz Zbornika radova s naučnog skupa na Cetinju održanog 26. i 27. oktobra 1987., Cetinje 1989., 133-170.
- *Skriptoriji i biblioteke u Kotorskoj biskupiji*, u: Zbornik radova „Skriptoriji i manastirske biblioteke u Crnoj Gori“, 1989., 119-120.
- *Ivan Antun Nenadić nije autor nego prevodilac drame o Kristovoj mucij*, Zbornik Boka, Herceg-Novi 1989., 20, 333-350.
- *Pečatnjak i pečat Budvanske komune u doba mletačke vladavine*, „Boka“, Herceg-Novi 1989., 20, 375-378.
- *Odnosi kotorskog biskupa Marka Antuna Grgurine sa mitropolitom Petrom I Petrovićem i Centralnom komisijom 1813. - 1814. godine*, Ujedinjenje Crne Gore i Boke kotorske 1813. - 1814. godine, Titograd 1991., 163-168.

² Ovo je s tri bibliografske jedinice dopunjena bibliografija, publicirana u 50 godina Istorijskog arhiva u Kotoru (1949. - 1999.), Državni arhiv Crne Gore, Istorijski arhiv Kotor, Kotor 1999., 232-235.

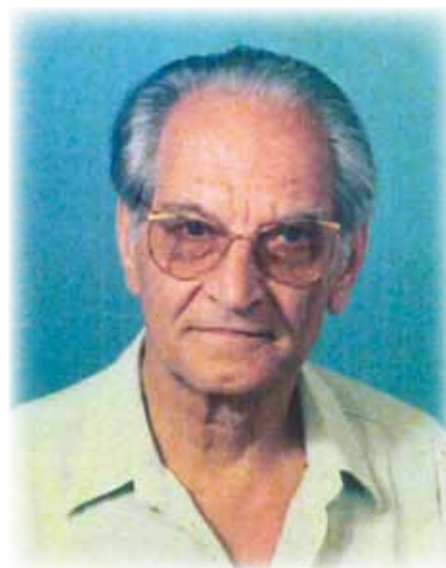
Heliodor Prelesnik,

03.10.1914-20.11.2015

U Splitu, 20. studenoga, u svojoj 101. godini umro je najstariji Kotoranin, Hrvat, katolik, dipl. ing. šumarstva i dugogodišnji suradnik našega Društva, gosp. Heliodor Prelesnik. Rodio se u Supetru na Braču 3. listopada 1914. god. od oca Boža Prelesnika i majke Eleonore, rođene Thirad de Laforest, podrijetlom iz ugledne francuske obitelji Thiard de Laforest. Otac mu je obnašao dužnost direktora zemljišne knjige Sreškog suda u Kotoru, a kao Hrvat i katolik te ugledni građanin bio je član svih katoličkih i hrvatskih ustanova u Kotoru. Ako se mladost jednog čovjeka smatra razdobljem od rođenja do 35. godine života, onda je Kotor Heliodoru bio grad njegove mladosti u vremenu od 1914. do 1949. godine. Prilikom jednoga našeg susreta rekao nam je: „Bez obzira na to što sam najveći dio svog života proveo izvan Kotora, osjećam se Kotoraninom jer mi je Kotor mladenački zavičaj, a na gradskom groblju u Škaljarima počivaju svi moji najdraži.“ Svoje osnovno obrazovanje stjecao je u Kotoru. Bio je član Jugoslavenske katoličke mladosti. U 11-oj godini pripala mu je čast da je u Kotoru 27. siječnja 1925. god. izabran za malog admirala Bokeljske mornarice i s terase katedrale sv. Tripuna izgovorio Lode zaštitniku grada sv. Tripunu. Nakon mature, u jesen 1933. god. odlazi

na studij šumarstva u Zagreb. Viktor Vida, poznati bokeljski i hrvatski književnik i pjesnik, rođeni Kotoranin, bio je njegov školski drug iz djetinjstva. Daleke 1933. godine ing. Heliodor bio je tajnik HSS-a u Kotoru, djelujući kao bokeljski Hrvat na pripajanju Boke Banovini Hrvatskoj. Diplomirao na Poljoprivrednome šumarskom fakultetu u Zagrebu 1939. god. Kao i svaki mladi čovjek imao je svoju ljubav, Anu Luković sa Prčanja, s kojom stupa u brak 1942. god. u Dubrovniku. Iz toga braka ima dva sina - Božidara i Berislava. Od 1946. do 1948. god. radio je kao upravitelj i nastavnik Srednje šumarske škole u Drnišu. Od završetka studija do umirovljenja 1979. god. službovao je po Dalmaciji, najdulje u Sinju i Splitu, gdje je i ostao do kraja svoga života. Supruga Ana umrla je 1977. godine.

Negdje krajem 2003., dvije godine nakon osnivanja našeg Društva (HGDCG), ing. Prelesnik poslao je pismo potpore Društvu, gdje je uz ostalo napisao: „Ugodno me iznenadila Vaša intenzivna aktivnost oko organiziranja svih Hrvata u Crnoj Gori odnosno afirmiranja hrvatstva, a s tim u svezi pothvat izdavanja Hrvatskoga glasnika. Doduše, s obzirom na minornost Hrvata u Boki, skeptičan sam da ćete moći ustrajati, a mislim da Vam snage daje postojanje samostalne države Hrvatske od

koje očekujete potporu.“ Tako je počela naša dugogodišnja suradnja prilikom koje nam je slao dosta materijala iz njegove bogate arhivske građe i pisao o sjećanjima na događaje koji su se događali u Kotoru u vrijeme njegove mladosti, a što smo prenijeli u feljtonu „Kotor moje mladosti“ u nastavcima (HG, br. 107/108 – 113/114).

Svoje pozne godine i duboku starost dočekao je okružen pažnjom svoje obitelji.

Sinovima Božidaru i Berislavu i njihovim obiteljima izražavamo iskrenu sućut.

Neka mu je laka hrvatska zemlja, koju je toliko volio!

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor
Uredništvo Hrvatskoga glasnik

Miroslav Braić

(1947.-2015.)

Kada se 17. studenoga prije podne proširila nemila vijest da je preminuo Miro Braić, u Kotoru i rodnome Perastu zavladała je tuga u srcima svih koji su ga poznavali. Posljednjih mjeseci borio se s opakom i teškom bolešću, uz pažnju obitelji koja je činila sve kako bi mu pomogla da pobijedi još jednu životnu bitku. Ali ovog puta, na žalost, to nije bilo moguće.

Miro Braić rođen je 22. srpnja 1947. godine u Risnu. Otac Adam imao je obučarsku radnju u Risnu i svirao violinu. Kada je napunio šest godina Miro se preselio s roditeljima u Perast, rodno mjesto svoje majke Katerine-Tinke Čorko. Osnovnu školu pohađao je u Risnu (1954. – 1962.), a prirodno-matematički smjer Gimnazije u Kotoru (1962. – 1966.), vozeći se u školu brodom kao jedinim prijevoznim sredstvom u to vrijeme. Nakon završene Gimnazije upisao je Pedagošku akademiju u Nikšiću (grupa za opće tehničko obrazovanje i fiziku), gdje je diplomirao 1970. godine. Nakon toga postaje apsolvent Fakulteta za industrijsku pedagogiju u Rijeci (generacija 1976./78.), a 1988. godine diplomirao je na Defektološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Svoj pedagoški rad započeo je 1.

prosinca 1968. godine u Zavodu za školovanje i rehabilitaciju osoba s poremećajima sluha i govora u Kotoru, gdje je bio angažiran na poslovima nastavnika OTO i Fizike. Kao profesor svoj pedagoški rad usavršavao je sve do 1992. godine kada je izabran za pomoćnika direktora Zavoda, gdje je i ostao do umirovljenja i prerane smrti. Radeći predano i posvećeno, on je u Zavod ugradio ne samo svoj radni vijek, već i značajan dio svog bića.

Od malih nogu bio je uključen u sve značajnije praznike svoga voljenog Perasta, bilo da se radi o društvenoj ili crkvenoj aktivnosti. Bez njega nije se mogao zamisliti đir po Perastu Prvog maja ujutro (popularni „Mađ“) i doručak uz koromane i bijelu kafu u Đardinu. Sudjelovao je u poznatim tradicionalnim svečanostima „Gađanje kokota, „Fašinada“ i proslavi Velike Gospe, svetkovine bliske svim Bokeljima. Još kao dječak imao je čast i značajnu dužnost da nosi perašku zastavu, a u mladim danima iskušao se u ulozi manekena u tada poznatoj tekstilnoj industriji „Jadran Perast“. U društvenom angažmanu zapaženo je njegovo djelovanje u Vatrogasnom društvu u Perastu, bio je član Društva prijatelja

grada Perasta, predsjednik Upravnog odbora Festivala klapa, predsjednik Savjeta OJU Muzeji i galerije Kotor, predsjednik Školskog odbora Muzičke škole „Vida Matjan“, član Upravnog odbora Specijalne bolnice „Vaso Čuković“ u Risnu, član Općinskog odbora DPS-a...

Miro Braić bio je posvećen svakom poslu za koji je bio angažiran, bila to pedagoška praksa, upravljanje ustanovom ili društvena aktivnost. Ulagao je svu svoju energiju radeći nesebično, nenametljivo i nikada s prijekorom. Krasile su ga uzvišene ljudske vrline - čovječnost, blagost i tolerancija. Imao je jasnu viziju zašto se nešto i kako radi, uz odlučnost i disciplinu. Cijenio je trud svih svojih suradnika, strpljivo, blagonaklono, prema svakome jednako.

Uslijedio je ispraćaj, suze i posljednje riječi oproštaja njegovu prijatelja i suradnika, direktora Zavoda Bora Kaščelana, kao i dirljivi pozdrav njegove kćeri Tine koja se u ime familije oprostila s ocem sljedećim riječima: „Ljuta sam i bijesna što nam je oduzeo takvog oca, muža, djeda, prijatelja i čovjeka. Željela sam da te sad slobodnog unučad još više ispunjavaju, da te nespreno gaze, smiju ti se, da zajedno idete u šetnje, da ih

učiš dobroti i miru – jer tvoje ime Miro najbolje te opisuje. Ali planiranja nema. Patnja visi kao ‘kuga s kosom’ za vratom nama smrtnicima. A mi smo uvijek nespremni da se suočimo s krajem i uvijek začuđeni. Zatečena puštam nijemi krik.”

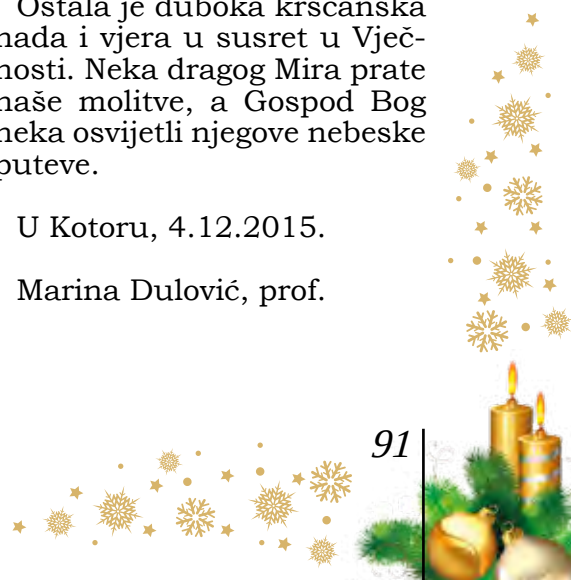
Kada se piše in memoriam čovjeku kakav je bio Miro Braić, onda to više nije puki običaj, društvena konvencija, već izraz iskrenog žaljenja za čovjekom koji je svojim životom obilježio živote svih nas, kojima je značio puno i koji je svojoj obitelji, supruzi Slobodanki, sinu Davidu, kćerki Tini, kao i unučićima Josipu, Petru, Lani i Nikolasu bio i ostao u srcu.

Vjerujem da će njegov lik ostati u voljenome Perastu i ne manje dragom Kotoru, da svijetli i sjeća na čovjeka koji će nam svima puno nedostajati.

Ostala je duboka kršćanska nada i vjera u susret u Vječnosti. Neka dragog Mira prate naše molitve, a Gospod Bog neka osvijetli njegove nebeske puteve.

U Kotoru, 4.12.2015.

Marina Dulović, prof.

VESELE BOŽIĆNE BLAGDANE I SRETNU NOVU GODINU ČITATELJIMA HRVATSKOGA GLASNIKA POŽELJELI SU:

*Svim vjernicima vesele
Božićne blagdane
i uspješnu
Novu godinu
želi*

*Hrvatsko građansko društvo
Crne Gore*

Svim građanima Crne Gore čestitamo novogodišnje, a hrišćanskim vjernicima i Božićne praznike

Srećni praznici!

Gëzuar festat!

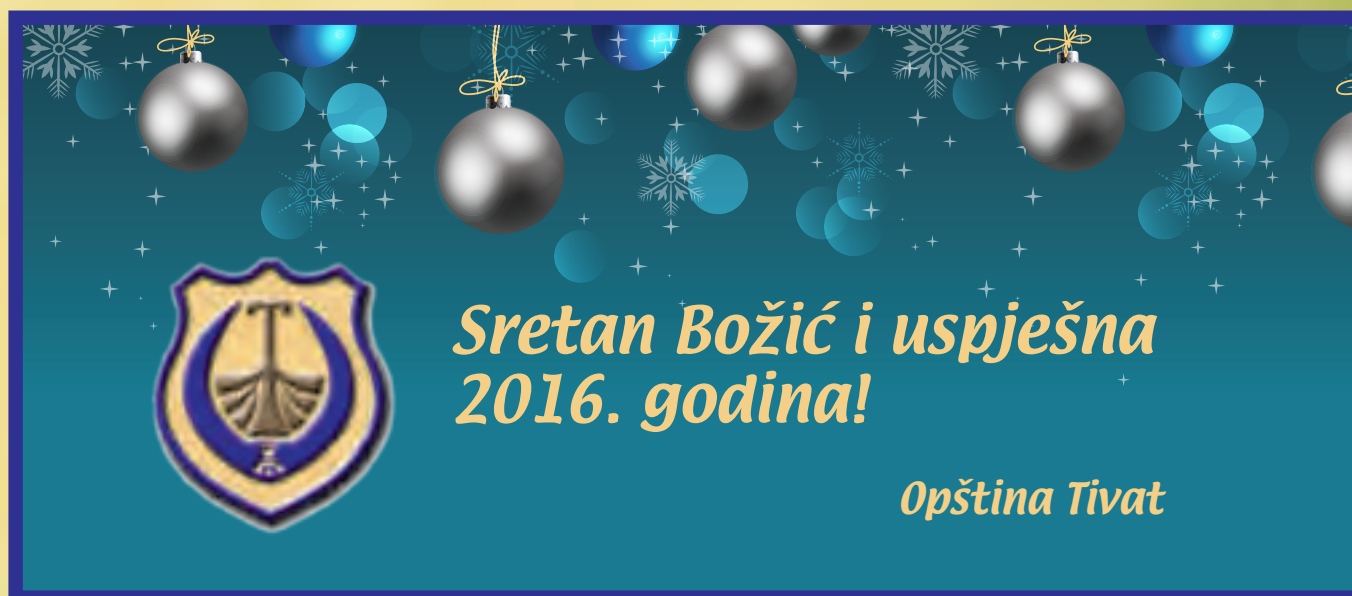
Срећни празници!

Sretni blagdani!

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava
Фонд за заштиту и остваривање етничких права
Fondi për mbrojtjen dhe realizimin e të drejtave të pakicave

Direktor Safet Kantogaj

**Sretne Božićne i Novogodišnje
praznike
želi vam iskreno
Kolektiv pomorskog muzeja
Crne Gore - Kotor**

**Tel. 032 304720
Fax. 032 325883
E-mail: pom.muzej.dir@t-com.me
Web site: www.museummartitimum.com**

Boka News

www.bokanews.me
www.bokanews.com
e-mail: boka@bokanews.me

**BOKEĽJSKA MORNARICA
809-KOTOR**

**ČESTITA BOŽIĆNE I NOVOGODIŠNJE
PRAZNIKE GRADJANIMA KOTORA,
BOKE I CRNE GORE, KAO I SVIM
LJUDIMA DOBRE VOLJE,**

**SA ŽELJOM ZA LIČNU
I PORODIČNU SREĆU
U 2016. GODINI**

**HRVATSKO NACIONALNO
VIJEĆE CRNE GORE
85320 TIVAT
Ul. Jadranska b.b.
R. Crna Gora
Tel: +032 (0) 32 660 348
Fax: +032 (0) 32 660 348**

Kalendar biskupija

**Svjetlo novorođenoga Krista neka
obasja svako stvorenje!**

**S ovom željom svima čestitamo
Božićne i Novogodišnje blagdane**

Biskupski ordinarijat Kotor

parteli
digital

Najljepše želje u 2016. godini

digital print

flajeri, vizitkarte, najljepnice,
pozivnice, plakati, kalendari, katalozi,
čestitke, fascikle, novogodišnji program,
štampa velikog formata

PROMOTIVNI MATERIJALI

Stari grad, Kotor - 032/302-560 ; 325-924

foto@parteli@gmail.com / parteli@t-com.me

DOM UČENIKA I STUDENATA
“SPASIĆ - MAŠERA”

*Sretne
Božićne i Novogodišnje
praznike;
učenicima,
studentima,
poslovnim partnerima
i Javnim ustanovama
želi*

*JU Dom učenika i studenata
“Spasic - Mašera” Kotor*

MALI HOTEL „PANA“

Antun-Pana Milosevic
Sv.Eustahije 253
Kotor Crna Gora
Tel:032333306 -301204-Faks
032333307
Mobilni 069086933 -
E.mail panamilosevic@t-com.me

Rent a car-Kotor
+382 69 34 60 35
+382 67 22 72 93
www.maremonti@gmail.com
www.maremonti.me

Turistička
Organizacija
Kotor

*Sretni Božićni i Novogodišnji
praznici!*

SPLITSKO - DALMATINSKA
ŽUPANIJA

*Svim vjernicima vesele
Božićne blagdane
i uspješnu
Novu godinu
želi*

SPLITSKO - DALMATINSKA
ŽUPANIJA

+382 32 374 958 i +382 91 811 881

Dragim prijateljima, poslovnim partnerima i svim ljudima dobre volje, djelatnici Veleposlanstva i Generalnog konzulata Republike Hrvatske žele blagoslovljen Božić i uspješnu Novu 2016. godinu

MEDIJSKI PARTNERI

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirati se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,

U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,

U Herceg Novom u župnom uredu sv. Jeronim i kod predsjednice Crnić i knjižari "SO"

U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

OPŠTINA KOTOR

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

* DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

Ledo Pizze
opasno dobre!

NOVO!

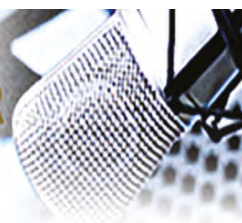
www.ledo.hr

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

RADIO
DUX
97,4 fm
www.radiodux.me

102 fm
SKALA
RADIO
Kotor

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

88,5mhz 90,8 mhz
radio
Tivat

RADIO TIVAT

E-mail radiotiv@t-com.me
www.radiotivat.com

tel/fax-032/672-202, 670-131
marketing 032/660-100

BokaNews

www.bokanews.me
www.bokanews.com
e-mail: boka@bokanews.me

ZAGREB

HRVATSKA

grad kulture

pogledajte osluhnite osjetite

ISKORISTITE MOGUĆNOSTI KOJE VAM PRUŽA **ZAGREB CARD!** www.zagrebcard.fivestars.hr

